

aER

4.
5.

POMLADNI DNEVI

Maj je najlepši mesec v letu. Tako pravijo. Vse brsti, raste, cveti in se pripravlja na vroče poletje in zlato jesen. Topla pomlad in vroče poletje dajeta sadove v jeseni. Pa ne samo v naravi.

Tudi letošnja slovenska pomlad, že druga po vrsti, nam obeta nekaj sadov, vendar... Po jutru se dan pozna, pravijo. Prizadevanja mnogih delov naše družbe so precejšnja in različna. V vrtincu takšnih in drugačnih vrenj naše družbe se je znašel tudi Aero.

Zavedamo se, da tako kot delamo sedaj, ne bomo več mogli delovati in proizvajati vnaprej. Vemo, da nismo pravilno organizirani, da ne nagrajujemo vseh po njihovem delu in da imamo porušena razmerja osebnih dohodkov. Prav dobro vemo, da nimamo novih proizvodov, da naše inovativno in razvojno delo ne daje rezultatov, želimo dvigniti zavest naših delavcev o pomenu kakovosti. Ravno tako vemo, da smo preveč togi, birokratski in da bi se morali obnašati tržno, pa se ne...

Kdo bi se znašel v tem želja, upanj in objektivnih razmer ter ovir?

Vemo pa in to vsi, da tako ne gre več naprej! Za Aerove sadove bo potrebnih še veliko dejanj in prizadevanj v pomladi in čim manj papirjev!

Jasna Rode

Slika Riharda Jakopiča »Gozd«,

ki jo predstavljamo delavcem Aera na naslovni strani, smo predčasno kupili in tako obogatili Aerovo zbirko likovnih del slovenskih slikarjev. Odločili smo se, da bomo naredili katalog vseh naših likovnih del in del slovenske kulturne dediščine, ki je v lasti delovne organizacije Aero, predstavljali širši javnosti Celja v likovnem salonu in kasneje v naši lastni galeriji.

V Aeru smo mnenja, da je nakup slike Riharda Jakopiča obogatitev naše lastne zbirke likovnih del in ne nazadnje tudi obogatitev kulturne dediščine in ponudbe mesta Celja. Tega mnenja je tudi dekan Akademije likovnih umetnosti iz Ljubljane Franc Kokalj, ki nam svetuje nakup še druge slike iz slikarskega opusa Riharda Jakopiča.

Jasna Rode

GLASILO KEMIČNE, GRAFIČNE
IN PAPIRNE INDUSTRIJE CELJE

CELJE, JUNIJ 1989

LETNIK XXVIII – številka 4-5

časopisni svet

jožica bratuša, greta doberšek, milena
dobrotinšek, marjana filipič, stanka hojnik,
romana johan, ivanka kalan, marjana palir,
tomaž pečnik, jožica radelič, cveta robas,
aleš žerovnik

glavna in odgovorna urednica

jelisaveta podgornik

tehnično vodstvo

marjan herman

uredila

jasna rode
tone škerbec

oblikovanje naslovne strani

cvetka kozomora

tisk

aero, tozd grafika
za tiskarno drago vračun
naslov uredništva
kadrovski in splošni sektor
aero – celje, kocenova 4
tel. 24-011, int. 84 in 85
po mnenju republiškega sekretariata
za prosveto in kulturo,
št. 33-316/78, je glasilo naš aero
oproščeno temeljnega davka
od prometa proizvodov
glasilo izhaja desetkrat letno
naklada 2.400 izvodov

10 LET DIATI DO AERO

10 let dela in prizadevanj

17. aprila 1989 je bil občni zbor Društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav DO Aero. Občnemu zboru je prisostvovalo 56 članov DIATI in tudi nekaj gostov: Franček Ribič (RS ZSS – odbor za inovacijsko dejavnost), Zoran Tratnik (občinska raziskovalna skupnost Celje), Dolfe Zvižej (DIATI Emo Celje), Maks Pečnik (DIATI Cinkarna Celje, odbor za ID pri OS ZSS Celje), Jože Selič (DIATI Libela Celje) in Igor Pušnik COŠ Fran Roš.

Slavnostni nagovor je imel Jože Horvat, predsednik DIATI Aero Celje, ki je v svojem govoru preletel delo DIATI v desetih letih. Občni zbor je tudi pozdravil Zvone Hudej in dejal, da je v Aeru sedaj klima ugodna za inovacijsko dejavnost, saj smo prebrodili obdobje širšega opravičevanja inovacij. Vendar pa normativna urejenost še ne zagotavlja razvite inovacijske dejavnosti. Inovator je generator novih idej in zagotavlja boljše delovne pogoje. Od začetnega občnega zbora DIATI v Aeru vemo, da moramo inovatorjem dati moralno zadoščenje. Vemo pa, da tudi materialne nagrade ne smejo biti ovira. Omenil je tudi to, da 10 let DIATI praznujemo delovno in se zavzemamo za prenovo inovacijske dejavnosti.

V poročilu o delu IO DIATI je Jože Horvat dejal, da se je IO sestal na 10 rednih sejah. Več pozornosti so posvetili prenovi inovacijske dejavnosti v Aeru, prvi akciji zbiranja inovacijskih predlogov TUDI IDEJE SO SADOVI, pripravi predlogov za podelitev priznanj Inovator Celja in Žalca in Inovator leta. V letu 1988 so priznanja prejeli Anka Peunik, Peter Dobravc, Peter Aužner, Anton Ferleš in Angelca Hudej.

Sodelovali so na razstavi jugoslovanskih izumov RAST YU '87 in '88, sodelovali so z inovacijskim krožkom ROŠ Fran ROŠ Celje in organizirali strokovne ekskurzije. Njegovo poročilo je dopolnila Angelca Hudej, ki je prevzela Aerovo inovativno dejavnost v letu 1988. Prebrali so tudi poročilo o poslovanju DIATI in poročilo nadzornega odbora.

V razpravi so se prisotni dotaknili zaščite industrijske lastnine, inovacijske dejavnosti v Celju in Aeru, pravočasnosti reševanja inovacijskih predlogov itd.

Na občnem zboru so sprejeli tudi program dela in izvolili nov izvršni odbor, ki ga sestavljajo: Peter Bastl,

Darko Cafuta, Edvard Omejc, Marjan Hauptman, Željko Hrastovec, Angelca Hudej, Zvone Hudej, Drago Lipovšek, Janez Marin in Emil Pukmeister.

V nadaljevanju so podelili listino inovator leta 1988, ki so jo prejeli delavci obrata NO iz tozda Grafika skupaj s Cvetom Glavanom. Priznanje in zlati znak sta prejela Peter Habinc in Jure Žagar iz Medvod. Priznanje in srebrni znak sta prejela Iztok Gosak iz Šempetra in Franc Petkovnik iz tozda Kemija Celje.

Ob 10-letnici DIATI so podelili tudi knjižne nagrade za uspešno in prizadevno delo Zvonetu Hudeju, ki je bil predsednik društva od 1979 do 1981, Bogu Kirnu, bil je predsednik društva od leta 1981 do leta 1983, Zvonetu Mratinkoviču, bil je predsednik društva od 1983 do 1985, Jožetu Horvatu, bil je predsednik društva od 1985 do 1989 in Angelci Hudej.

Jasna Rode

Jože Horvat

10 LET DRUŠTVA DIATI

DIATI je prostovoljna in strokovna organizacija inovatorjev tako s področja množične – inventivne dejavnosti, kot tudi razvojno – raziskovalne dejavnosti. Iz tega smo izhajali že leta 1979, ko smo ustanovili DIATI Aero Celje in v programskih izhodiščih in nalogah društva zapisali, da je namen društva, da vzpodbuja in razvija inovacijsko dejavnost v vseh njenih oblikah ter povezuje in usmerja dejavnost izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav. Če pogledamo delo DIATI za teh deset let nazaj, lahko ugotovimo, da smo pred sem člani DIATI bili tisti, ki smo redno spremljali inovacijsko dejavnost v naši delovni organizaciji in predlagali določene ukrepe za spre-

membe na teh področjih. Ugotovimo lahko, da je bilo v posameznih obdobjih narejenih dokaj stvari, da pa je v posameznih obdobjih dejavnost tudi včasih malo zastajala. V bodoče si moramo prizadevati, da dejavnost DIATI zastavimo kot strokovno organizacijo inovatorjev, ki bo v delovni organizaciji združevala seveda na prostovoljni podlagi vse, ki se ali se šele želijo izkazati na inovacijskem področju. DIATI naj bi postal temelj vsega delovanja in skupaj z vodstvom delovne organizacije in ustreznimi strokovnimi delavci poskušal poiskati in usmerjati pot v inovacijsko družbo. Poleg uveljavljenih aktivnosti bo treba delo v bodočnosti usmeriti na dograjevanje:

- povezovanja inovatorjev,
- aktiviranje novih inovatorjev,
- usposabljanja inovatorjev,
- akcij za izboljšanje okoliščin in pogojev za delo društva,
- pobud in sodelovanja v anketnem in podobnem nabiranju zamisli, kaj bi uvrstili v razpis problemov, da bi potem usmerjeno iskali in razvijali inovacije,
- povezovanju avtorjev inovacij s konstrukcijskimi, tehnološkimi in podobnimi realizatorji inovacij, pa tudi trženja,
- pomoči strokovni službi za inovacije in komisijam za inovacije tozdog pri pripravi samoupravnih aktov s področja inovacij, pa tudi pri morebitnih dilemah, ki se kažejo pri širjenju inovacij, pri vrednotenju in nagrajevanju le-teh in uveljavljanju inovacij v praksi vsakdanjega dela in
- na dograjevanju aktivne podpore inovacijam med vsemi člani delovne organizacije zlasti pa med najvplivnejšimi med njimi.

Seveda pa se moramo vsi skupaj zamisliti na tem in se odločiti, ali smo pripravljeni aktivno sodelovati pri realizaciji vsega tega. Kajti posamezniki, ki si z aktivnostjo na tem področju prizadevajo za izboljšanje stanja, več kot je sedaj narejenega ne morejo narediti. Z aktivnim vzpodbujanjem bomo morali pritegniti k našemu delu več članov, da bo čutili naše delo v vseh sredinah pri doseganju čim bolj-ših rezultatov poslovanja.

Angelca Hudej

VEČ AKTIVNOSTI!

V lanskem letu je 110 delavcev naše delovne organizacije prijavilo 107 inovacijskih predlogov, od katerih je do danes 15 ocenjenih kot tehnična izboljšava, 52 kot koristni predlog, 11 je bilo zavrnjenih, 29 pa jih je še v postopku obravnave (od tega 11 v tozdu Tovarna celuloze in papirja

Angelca Hudej

Medvode, 6 v tozdu Kemija Šempeter, 3 v tozdu Kemija Celje, v tozdu Grafika in DSSS pa sta neobravnavana po 2 predloga). Višina gospodarske koristi dosežene v letu 1988 je 1.115.321.840 dinarjev in je enakovredna 1450 povprečnim osebnim dohodkom na zaposlenega v DO Aero Celje.

Samoupravni postopek poteka tako kot v prejšnjih letih – le v nekaterih primerih se strokovne komisije držijo v aktu predpisanega roka. Pohvalno in dobro pa je delo komisij za inovacije in delavskih svetov tozдов in DSSS. Predsedniki strokovnih komisij vse prevečkrat jemljejo delo na tem področju kot neko odvečno dolžnost, da podatek ni kar tako, moram povedati, da so še vedno neobravnavani predlogi, ki so bili prijavljeni marca 1988. Kljub razno raznim ukrepom se pri nekaterih miselnost ne spreminja in še vedno se obnašajo kot, da so inovacije nujno zlo.

Če pogledamo podatke za leto 1989 ugotovimo, da je prijavljenih v tem obdobju manj inovacijskih predlogov kot v enakih obdobjih preteklih let. 27 delavcev naše DO je do 10. 4. 1989 prijavilo 22 predlogov (7 koristnih predlogov, 1 zavržen, ostali so pa v obravnavi). V času 1. akcije zbiranja inovacijskih predlogov »Tudi ideje so sadovi« pa je do danes prispelo 7 idej. V letošnjem letu smo dosegli gospodarsko korist v višini 240.966.663 dinarjev.

Listina INOVATOR LETA 1988

Listino INOVATOR LETA 1988 podeljujemo delavcem obrata neskončnih obrazcev, ki so neposredno sodelovali pri realizaciji inovacijskih predlogov »SDK obrazec v vrečki« in »Dodatni sklop za možnost dvojne izdelave neskončnih obrazcev na stroju Bielomatic«. Z njihovo uporabo je bila v letu 1988 dosežena gospodarska ko-

rist v višini 288.958.130 dinarjev. Do uspešne realizacije pa je prišlo tudi zaradi prizadevanja vseh zaposlenih v obratu neskončnih obrazcev.

Priznanje in zlati znak DIATI prejmeta:

Peter Habinc iz tozda Tovarna celuloze in papirja Medvode.

Tovariš Peter Habinc je soavtor inovacije »Naprava, ki omogoča navijanje zvitkov na vzdolžnem rezalniku glede na dolžino papirja« in inovacije »Povečanje kapacitete sortacije s postavitvijo ATIS filtra paralelno TESCH filtru«. Z uporabo teh dveh inovacij je bila dosedaj dosežena gospodarska korist, ki je glede na delež tov. Habinca enakovredna 287 povprečnim OD v gospodarstvu SRS v devetih mesecih po posameznih letih.

Peter Habinc

Jure Žagar iz Tozda tovarna celuloze in papirja Medvode.

Tovariš Jure Žagar je soavtor naslednjih inovacij: »Naprava, ki omogoča navijanje zvitkov na vzdolžnem rezalniku glede na dolžino papirja«, »Uvajanje domačih regulacijskih ventilov v tehnološki proces«, »Povečanje kapacitete sortacije s postavitvijo ATIS filtra paralelno obstoječemu TESCH filtru.« Z uporabo teh inovacij

Jure Žagar

Iztok Gosak

je bila dosežena gospodarska korist, ki je glede na avtorjev delež enakovredna 352 povprečnim OD v gospodarstvu SRS v devetih mesecih po posameznih letih.

Priznanje in srebrni znak prejmeta:

Iztok Gosak iz tozda Kemija Šempeter.

Tov. Iztok Gosak je soavtor inovacije »Direktno zamreževanje samolepilnih lepil s polizolanti« in inovacije »Aparata za merjenje probojne napečnosti«.

Z uporabo le-teh je bila v letu 1987 dosežena gospodarska korist, ki je enakovredna 123 povprečnim OD v gospodarstvu SRS v devetih mesecih leta leta.

Franc Petkovnik

Franc Petkovnik iz tozda Kemija Celje.

Tovariš Franc Petkovnik je avtor inovacije »Izdelava sistema in specialni viličarji brez S izvedbe za skladišče vnetljivih snovi«. Z uporabo te inovacije je bila dosežena gospodarska korist, ki je enakovredna 170 povprečnim OD v gospodarstvu SRS v devetih mesecih leta 1987.

Pripravljeni za vstop v Evropo 1992

Franc Mlakar je od 6. aprila 1989 novi direktor tozda Tovarna celuloze in papirja iz Medvod. Pogovarjala sva se o novostih v njihovi proizvodnji, o kadrovske politiki, o zakonu o podjetjih in sodelovanju s firmami v tujini. Tovariš Franc Mlakar je v Tovarni celuloze in papirja iz Medvod od leta 1962 in je nedvomno zelo zanimiv sogovornik, ki ve zelo veliko o Tovarni celuloze in papirja v Medvodah in o Aeru nasploh.

6. aprila vas je DS tozda v Medvodah imenoval za direktorja tozda za naslednja 4 leta. V svojem programu in začetku omenjate proizvodno razvojne cilje, predvsem na področju energetike, pinotana in PS 2. Kakšni so vaši prvi ukrepi?

Naše razvojne cilje smo opredelili s srednjeročnim planom razvoja tovarne in tukaj ni nobenih dilem.

Prvi projekt, ki ga moramo realizirati, je povečanje proizvodnje pinotana, ki je pretežno ekološki projekt. Poznano je, da pri proizvodnji celuloze nastajajo velike količine tako imenovane odpadne lužnice, ki vsebuje drugo polovico lesne mase. Polovico predstavlja celuloza, preostalo pa tope komponente. Te so močan porabnik kisika v vodotoku in tako velik onesnaževalec. Z investicijo v obrat pinotana bi bil tako saniran celulozni obrat, ker bi ga morali v nasprotnem primeru v nekaj letih zaustaviti. Proizvodnja pinotana se bo povečala iz prejšnjih 4000 ton na 24.000 ton letno in če bomo s prodajo pokrivali že direktne stroške, pomeni, da je projekt ekonomsko upravičen, saj vsako čiščenje teh odpadnih voda predstavlja samo strošek, se pravi ni nobene realizacije. Ker pa ima tovarna na tem področju lastno tehnologijo, saj ta proizvodnja teče od 1928. leta, so nekateri proizvajalci tudi ekonomsko zelo interesantni. Seveda pa bo ta proizvodnja zahtevala še veliko razvojnega dela, da bi prišli do novih proizvodov, ki bodo dajali tudi določen profit.

PS 2 pa je veliko večja investicija kot sam projekt pinotana, čeprav ta znaša preko 12 milijonov DEM. PS 2 pa ne zahteva samo vlaganje v tehnologijo, ampak tudi v določeno infrastrukturo, predvsem povečanje energije za nekaj večji obseg, kot je seda-

nji. Investicija v energetiko bi bila sicer v nekaj letih potrebna tudi brez PS 2, ker naprave obratujejo že od leta 1975 neprekinjeno in to pomeni, da se tovarna lahko prej ali slej ustavi ravno zaradi iztrošenosti energetskih naprav, predvsem parne turbine in parnega kotla.

Projekt PS 2 je v osnovi načrtan, ne pa še programsko in količinsko. Projekt je zelo odvisen od nadaljnjih povezav tovarne bodisi s tozdi Aera oz. bodočim Aerom, z domačimi kupci, predvsem pa z možnostmi vlaganja tujega kapitala. Sami takega projekta ne bi mogli uresničiti, lahko povem, da bo tak projekt stal približno 130 milijonov nemških mark. To pomeni, da tega kapitala niti v podjetju, niti pri nas v Sloveniji ni. Finančne zadolžitve za tako velik projekt bi bile lahko zelo kritične in zaradi tega je treba

obrazbo, mogoče samo s prakso, kar pa je za današnje pogoje dela in potreb premalo.

Naš cilj je zniževanje števila NKV delavcev in to delo nadomestiti z avtomatizacijo in mehanizacijo. Vse skupaj pa morajo voditi kvalificirani kadri. S profesionalnim izobraževanjem, bomo morali poleg rednih šol koristiti tudi specializirane šole bodisi doma in v tujini. Mislim, da je v 4 letnem obdobju mogoče doseči za eno stopnjo višjo izobrazbo, ker je pridobljeno znanje v tovarni z izobraževanjem ob delu ravno tako pomembno, čeprav je to interno dosežena višja stopnja izobrazbe. Pomembno je le to, da so doseženi načrtani cilji.

Dobiček bo v bodočem tržnem gospodarstvu glavno merilo uspešnosti. Mislim, da v preteklosti ni bilo drugače, samo bali smo se povedati, da rabi-

strmeti, da bi bil tako delež »lastnih« sredstev čim večji. Ni pomembno, kako je ta delež zbran. Smatramo, da moramo biti moderni, povezani v kapitalski soodvisnosti.

V svojem programu omenjate kadrovske politike. Stopnjo izobrazbe nameravate zvišati kar v štirih letih in želeli bi OD vodstvenih delavcev dati v neposredno odvisnost od »dobička«.

To se mi zdi zelo stimulativno!

V moji dolgoletni praksi sem zmeraj strmel za tem, da lahko le sposobni kadri omogočajo razvoj. Z razvojem tehnologije in informatike vse bolj odpada tako imenovano fizično delo. Potrebno je široko znanje tudi kvalificiranega delavca pri stroju, njegovega delovodje, vodje itn. Velika ovira so NKV kadri, zato ker ob slabi izbiri ni konkurence in napredka. Zato včasih napredujejo kadri, ki nimajo pogojev oz. se niso izkazali niti s potrebno iz-

mo dobiček in da je dobiček gonilna sila razvoja in dobrih OD. Zato je pomembno, da z novo zakonodajo (ustava, Zakon o podjetjih in obračunski sistem finančnega poslovanja) ponovno uvajamo kategorijo dobiček. Dobiček je pač najbolj realno merilo poslovanja. Tudi v naši družbi si prizadevamo za realne obresti, višje kot je inflacija. Enako bi moralo biti s sredstvi, s katerimi upravljamo v podjetjih. Zato bi bil realen dobiček najmanj tak, kot če bi bila sredstva vložena v banki. Na žalost za kredite priznavamo realne obresti, za sredstva, s katerimi v podjetju upravljamo, pa še zdaleč ni tako. Vzrok je nizka produktivnost ter previsoki stroški.

Razvoj vsakega podjetja temelji na tekočem poslovanju. To pa je uspešno takrat, ko je dobiček čim večji, ker so takrat zadoščene potrebe delavcev in podjetja. Z realnim dobičkom so pač dani pogoji za razvoj. Seveda pa za do-

bičiek odgovarjamo vsi, mislim pa, da se ne motim, če trdim, da so za ustvarjanje dobička najbolj odgovorni vodilni in vodstveni delavci z direktorjem na čelu – se pravi tako imenovani management. Dobro delo na vseh področjih proizvodnje, nabave in prodaje, vzdrževanja in splošna skrb za stroške – vse to so komponente, ki doprinesejo k realnemu ali nerealnemu dobičku. Zato bo nujno potrebno ob letnih gospodarskih načrtih na programirani dobiček vezati tudi nagrajevanje vodilnih delavcev in direktorja.

Omenjate tudi novosti na področju vodenja. Omenjate projektno vodenje!

Danes je zelo težko govoriti o neki zacementirani organizaciji, ker se tehnologija, trg in vse skupaj prehitro menja. Statična organizacija se sprotim potrebam zelo težko prilagaja. S projektnim vodenjem se sposobni kadri lahko v resnici uveljavijo in pokažejo svoje znanje. Ti kadri prevzemajo neposredno odgovornost za določene naloge izven klasične organizacijske hierarhije in delajo na projektu, ki ga samostojno vodijo in so za uspeh in neuspeh tudi polno odgovorni.

V Medvodah ravnokar prehajate na računalniško obdelavo. Kako potekajo dela?

Tako kot v proizvodnji odpada fizično delo, tako tudi v splošno informacijskem sistemu ne gre več brez računalnikov. Potrebne informacije morajo biti ažurne, tedenske in dnevne. Star sistem – peš pot – lahko pelje v katastrofo.

Najprej smo začeli z računalniškimi posegi v proizvodnji in sicer pri rekonstrukciji papirnega stroja, kjer smo vpeljali procesni računalnik. Z njim kontroliramo in reguliramo proizvodni proces. Na tem področju dosegamo izredno pozitivne rezultate, ker so informacije sprotne. V vsakem trenutku so znani kakovostni in drugi parametri in v vsakem trenutku je možno ukrepanje. Enaka merila veljajo pri vodenju podjetja oziroma tozda, saj le z ažurnimi informacijami podprto vodenje daje možnosti za ukrepanje. Iz teh razlogov je bilo v Aeru Medvode veliko dilem, ali naj gremo v skupni Aerov računalniški sistem, se vključiti v sistem LIP Bled, kjer smo že združili določena sredstva ali pa graditi lastni sistem. Glede na to, da tehnični del računalništva – hardware – postaja vse cenejši, manjši po obsegu in sposobnejši in da se tudi v podobnih proizvodnih enotah v tujini zaokrožujejo na lastnem in znotraj širše povezanem informacijskem sistemu, smo se tudi pri nas odločili za lasten razvoj. Ponudila se je priložnost, da smo nabavili po sorazmerno ugodni ceni ra-

čunalnik firme HP in tako že razvijamo lastni informacijski sistem. V prvi fazi bo sistem prevzel le najnujnejše stvari, kot so finance, fakturiranje in OD, osnovna sredstva itd. V drugi fazi bomo prešli na širši poslovni informacijski sistem, ki bi zagotavljal vse potrebne informacije za mesečno, tedensko in vsakodnevno odločanje.

V svojem programu omenjate tudi DS, področje samouprave in DPO. Kakšno vlogo jim namenjate? Boste obdržali poročila vodij sektorjev na DS?

Pri nas si dela več ne predstavljamo brez samoupravljanja oz. gospodarstva, kjer ni vpeljeno samoupravljanje. V nekaterih firmah se je samoupravljanje bolj, drugje manj vkoreninilo. Pri nas je razvojno obdobje samoupravljanja od leta 1952 doseglo resnično zavidljive rezultate. Seveda pa moramo ločiti upravljanje od vodenja. Dobro vodenje pomeni tudi dobro

samoupravljanje oz. upravljanje, ker je s tem podano zaupanje samoupravnim organom in managementu.

V Tovarni celuloze in papirja Medvode je v vseh letih, ko delujem v tej tovarni, vladalo zelo veliko zaupanje v vodstvo tovarne. Nikoli ni bilo problemov ali večjih problemov pri sprejemanju pomembnejših odločitev, razvojnih ali integracijskih. To pa pomeni, da je kolektiv zelo navezan na tovarno, da je pripadnost tovarni velika in da ljudem ni vseeno, kako se tovarna razvija, upravlja in vodi.

Zato mislim, da je tudi v bodoče treba povezati vodenje in upravljanje in da je v končni fazi ena celota. Izvajanje sprejetih odločitev in nalog pa je samo stvar vodenja, to pa mora biti kontrolirano.

DPO so eden izmed pomembnih faktorjev. Ustvarjanje določene klime, informiranje delavcev preko DPO je izredno pomembno, znana je tudi vloga posamezne DPO. Sindikat bo v bodoče prevzel še nekatere nove funkcije – kontrolne funkcije o zaščiti sa-

mouprave in delavca. In če vse poslovne funkcije, samouprava in DPO dobro delujejo, so podani vsi pogoji za dobro delo in takrat tudi ne bo prihajalo do konfliktov.

Eden od vaših ciljev v programu je bila tudi uskladitev z Zakonom o podjetju. Veliko že vemo o statusu vašega podjetja v bodoče, vendar vas prosim, če lahko čisto na kratko opredelite vaša prizadevanja. Kako pa ocenjujete ukinitvev sozda GLG Bled?

Najprej bom povedal nekaj besed o tozdu v Medvodah. Z Zakonom o podjetjih (ZOP) prvotni status v Medvodah ni več mogoče obdržati, v kolikor se Aero formira kot podjetje. Mi smo se ob združitvi leta 1973 dogovorili, da zaradi svoje specifičnosti – tehnološke in poslovne – Medvode obdržijo organizacijsko in finančno samostojnost in da na nivoju DO združujemo koordinativno funkcijo in združujemo sredstva za naše razvojne projekte. Temu cilju smo ves čas sledili. Najprej je bila tovarna registrirana kot samostojni obrat z vsemi pravicami, o katerih sem govoril. Enako je bilo potem, ko so se v Aeru formirali tozdi, je tozda Medvode fungiral praktično, v organizacijskem smislu, kot delovna organizacija sicer pa kot tozda v delovni organizaciji. V Aero tozda Medvode v organizacijskem smislu ni bilo mogoče primerjati z ostalimi temeljnimi organizacijami.

Z ZOP smo se lahko odločili samo za različico, da se lahko organiziramo kot podjetje in predlagali smo, da bi se Aero organiziral kot sestavljeno podjetje. Po tem bi odnos tozda Medvode oz. bodočega podjetja ostal enak kot danes v delovni organizaciji. Mislim, da bo tudi razvoj pripeljal do tega. Taki so tudi sklepi naših samoupravnih organov, DS in zbora delavcev.

V tem prehodnem obdobju je najpomembnejše, da se ne bi na kakršenkoli način trgali poslovni tokovi in takšni so tudi sklepi. Celotno poslovanje mora teči najprej enako kot do sedaj, če ne bo še boljše.

Sredstva, ki so jih temeljne organizacije ostalega dela Aera vlagale v temeljno organizacijo Medvode, naj bi se spremenile iz kreditnega odnosa v trajni delež. S tem je podana največja možnost vpliva ostalih delavcev na poslovanje v Medvodah. Pri razvoju bi želel, da bi bil ta delež Aera še večji. Mislim, da je osnovna le kapitalna povezanost in opredelitev lastništva kapitala.

V Aeru vidim velike možnosti nadaljnjega razvoja. Želimo, da v začetni kooperacijski pogodbi utemeljimo vse te pomembne momente kot so vsakodnevni blagovni tokovi, razvojni cilji, tekoče razvojno delo in da ne govo-

rim o kapitalni povezanosti. Verjetno bi bilo pomembno že takoj v začetku te poslovne kooperacijske pogodbe ustanoviti nek poslovni odbor, ki bi spremljal to medsebojno delo. Aero kot tudi tozd Medvode je bil povezan v SOZD GLG in to zaradi tega, ker v Medvodah dobivamo glavni del surovine iz tega področja. Surovino dobimo iz dveh gozdnih gospodarstev na Gorenjskem in iz močne lesne industrije, ki nam dobavlja lesne ostanke za proizvodnjo celuloze. Z ZOP je ravno tako v tem sozdu nastopil problem, kako naprej, v kakšno nadaljnjo povezanost, ali močnejšo, ker zakon dovolj jasno opredeljuje, da je sestavljeno podjetje dokaj močna povezava. Nekatere članice se niso ogrevale za močnejšo povezavo kot bi bila mogoče zaželeni. Zato smo sprejeli sklep, da se sozod GLG ukine. SOZD je v preteklosti dal določene pozitivne rezultate. V Medvodah smo ocenili, da je povezava gozdarstva, lesarstva in papirništva dala dobre rezultate in da smo izmenjali ogromno znanja in izkušenj. Te tri panoge so se tako dobro spoznale in to je bil tudi eden od velikih ciljev pri formiranju sozoda. Po tej poti gredo na zahodu vsa gospodarstva, ki temeljijo na predelavi lesa. Poznani so primeri iz južne Švedske, kjer so lastniki gozdov tudi lastniki tovarn celuloze, papirja in lesne predelovalne industrije. To je vertikalna povezava, ki je kapitalna, ne pa organizacijska.

Kako bo potekalo sodelovanje s članicami sozoda GLG v naprej?

Mislim, da sodelovanje s članicami GLG ne bi smelo biti moteno, saj je vsakodnevna povezanost zelo močna. V lesni industriji smo celo soinvestirali določena sredstva za pripravo lesni sekancev za naše potrebe. Tu ne vidim večjih problemov. Ravno tako ne v gozdarstvu, saj je naša tovarna locirana sredi teh dveh gozdnih podjetij in prevoz do naše tovarne je najcenejši in brez posrednikov. Tudi v prihodnje bomo morali skrbeti, da bomo dobri in ažurni plačniki. Zagotavljanje lesne surovine tudi v prihodnje ne bi smel biti problem, mora pa biti povezava z vsemi dobavitelji enaka.

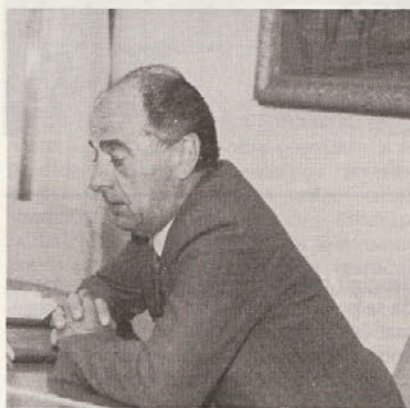
Kako ocenjujete doseganje sporazuma med vašim tozdom in celjskim delom Aera?

V začetku je bilo prisotno določeno nerazumevanje o odločitvi tozda Medvode za referendum o izločitvi, manjkala je analiza problema in razumevanje problema. Mislim, da ni potrebno ponavljati besed o prejšnjem statusu Medvod. Bistveno je to, da tudi v svetu velika podjetja niso več zanimiva. Zaradi kompleksnosti problemov lahko dobri postanejo slabi.

Zato v svetu velika podjetja razpadajo v manjša, seveda pa se ve, kdo je lastnik.

Povezanost Medvod in Aera mora ostati taka, kot je opredeljeno v sporazumih in pogodbah. Če si kdorkoli izven teh sporazumov prilašča eno ali drugačno pravico, je to neupravičeno. Nastopajo pa določeni problemi, ki jih v Medvodah kritiziramo, predvsem glede razmejitev sredstev, pravic in obveznosti. Želimo, da se to reši čimprej in sicer na jasno posloven način, ne pa na način, kjer se stvari zaostrejo in sicer zaradi zahtevkov, ki so neupravičeni. Vedeti moramo, da smo ves čas ustvarjali skupen dohodek, ki se je delil v prid enega ali drugega. Če bi sedaj za toliko let nazaj razmejevali te ekstra dobičke, bi verjetno prišlo do določenih nesporazumov.

Zaradi tega smatram, da so zahtevki, ki so izračunani na pamet nesmiselni in da to ne vodi do skupnega cilja dobrih medsebojnih odnosov, predvsem pa dobrega medsebojnega sode-

lovanja. Nekateri v Aeru ne razumejo, da se Medvode v bistvu ne ločujejo od Aera. Medvode želijo obdržati samo tak status, kot so ga imele. Že prej sem rekel, da ima sedanja delovna organizacija približno takšen status, kot ga ima po novem zakonu sestavljeno podjetje. Če bomo to vsi razumeli, da potrebujemo sestavljeno podjetje, potem je Aero tak kot je bil. Nič drugega!

Če bi se vrnila nazaj na proizvodnjo, kako se v tozdu uspevate znajti v vrtnicu cen, surovin in končnih proizvodov?

Poglejte, v Aeru imamo predvsem v tem letu velike diskusije in razprave kakšne naj bodo naše cene. V preteklem letu, ko je nastopila večja kriza na področju AC papirja, smo umetno zadrževali ceno ali AC papirja ali osnovnega papirja kot surovino za AC papir. Tu smo prišli v neko navzkrižje s cenami drugih papirjev, ki jih prodajamo na domačem in tujem trgu. Za-

sledoval se je cilj, da morata posledice znižanja povpraševanja na domačem trgu zaradi tuje konkurence, nositi oba proizvajalca, Medvode in Kemija Celje. To je bilo za določeno obdobje logično, seveda pa to ne more biti trajna rešitev. Nikjer na svetu v takem primeru ne ostaneta dva reveža, ampak se v takem primeru pusti, da je eden revež, drugi pa dela tako kot omogočajo tržni pogoji.

Tega problema še nismo rešili in trenutno sta pri proizvodnji AC papirja še vedno dva reveža, kar se mi zdi povsem nelogično. Potrebno bo študijsko preučiti, kje so vzroki problemov, če so v Medvodah, če smo predragi, bomo to morali priznati, če je proizvodnja AC papirjev v Celju predraga, bomo to morali priznati. Tukaj mora dati odgovor stroka, ne pa vsakodnevno nategovanje in da problem s tem ostaja nerešen.

Mislim, da na drugih področjih ni nikakršnih problemov. Velik kupec papirja iz Medvod je tozd Grafika in z njimi imamo odlične odnose. Prevladujejo tržne cene, kar je sigurno najbolj pravilno. V svetu s podobnim sistemom organiziranja v medsebojnih odnosih veljajo tržna pravila in le s tem se lahko zasleduje tudi prava ekonomika. Vse drugo zamegljuje realno stanje in ni ustreznih ukrepov.

Bi lahko opredelili vaše sodelovanje s Frantschachom in to povezali tudi s kakovostjo vaših izdelkov?

Sodelovanje s FR/AG je za nas določen izziv kot tudi za Aero pri teh kooperacijskih odnosih oz. sodelovanju. Začetne ideje, ki so se postopno razvijale, so kazale, da bi z določenim kapitalnim sodelovanjem lahko razvili proizvodnjo papirja v Medvodah v tistem segmentu kakovosti in količine, ki jih FR/AG nima. Se pravi povečati prodajno paleto FR/AG in povečati prodajno paleto v tej kooperaciji v Medvodah. Seveda pa taka kooperacija, če ni kapitalno povezana, lahko funkcionira le do določene meje uspešnosti, ki je zelo odvisna od tekoče zakonodaje. S tem, ko Jugoslavija vse bolj ugotavlja, da nima lastnih sredstev za razvoj, da se mora čimbolj opredeliti za investiranje s strani tujega kapitala, smo FG/AG oz. Neusidlerju predstavili idejo o razvoju Tovarne celuloze in papirja Medvode in o sodelovanju kapitala s strani FR/AG. Tu je bil pokazan sorazmerno velik interes, ugodno ocenjena lokacija tovarne, ugodno ocenjeni kadri in kakovost papirja. S tem so bili že podani tisti osnovni pogoji za začetek resnejših razgovorov. Poznano je, da smo podpisali pismo o nameri, s katerim se je FR/AG odločil za 25 % delež v Medvodah. To predstavlja približno vrednost vseh

zdajšnjih tujih kreditov, ki jih je v preteklosti najela tovarna za svoj razvoj.

Če bi bilo možno prodati te kredite, kar pa je močno odvisno od zakonodaje, bi nam logično ostal del amortizacije in tudi dobiček za nadaljnji razvoj.

S tem bi se pozicije naše tovarne močno okrepile in naši razvojni projekti bi postali bolj realni. Ne bojim se

ne domačega ne tujega kapitala, se pravi deležnikov. Saj vsak, ki svoj denar vложи, pričakuje, da se ta denar oplaja. Če se ta denar oplaja, se mora tovarna razvijati, mora dobro poslovati in s tem je zagotovljena socialna varnost vseh zaposlenih in tudi boljši OD, kot so ali bodo pri nas v bodoče.

Jasna Rode

ZAKON O PODJETJIH IN KAKOVOST POSLOVANJA

Reorganizacija naj bo sanacija

Zakon o podjetjih je odprl številna pravna vprašanja organiziranja gospodarskih subjektov. Vendar pa zakon narekuje zgolj strukturno reorganizacijo in prerazdelitev oblasti, ne pa sanacije gospodarstva. Vsiljuje se misel, da smo sprejeli »pravniški« in ne podjetniški zakon, saj imajo glavno besedo pravniki, ne pa menedžerji – organizatorji.

Reorganizacija namreč ni samo pravno vprašanje, ampak tudi in predvsem vprašanje spreminjanja odnosov med ljudmi, do dela in procesov. Je vprašanje spreminjanja možnosti za podjetniško obnašanje, vrednot in doseganja večjih učinkov – dobička. Reorganizacija zato ni vezana na zakone, ti so ji lahko v pomoč, ampak na kadre, ki so jamstvo in pogoj za uspeh. Reorganizacija mora postati torej sanacija. Zato v primeru reorganizacije OZD v podjetja ne gre za razpravo o tem, ali so predlogi v posamezni firmi dobri ali slabi, ker je to stvar stroke in argumentov, ampak za nekaj več. Gre za vprašanje naše dovednosti za strokovno pravilna izhodišča in ugotovitve, za spoznanje o potrebnosti sprememb in pravilnost ocene uresničljivosti projekta. Z

drugimi besedami, gre za to, kako doseči, da se bodo vsi zaposleni sistemsko in sistematično prizadevali za racionalno proizvodnjo z dokazljivim doseganjem rezultatov. V končni sekvenci je smotnost sprememb v produktivni zaposlitvi režijskih kadrov in ne stihijsko zmanjševanje njihovega števila oz. zgolj prerazporejanje.

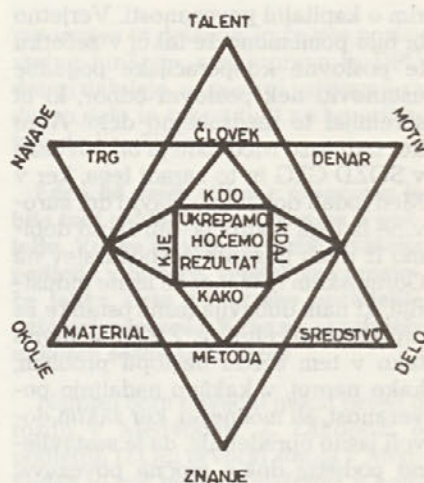
Ta spoznanja niso nikakršno odkritje, to so samo vedenja o obvladovanju kakovosti poslovanja kot veljajo v svetu, »umetnost« je v tem, kako to doseči.

V zadnjem članku Harvard Business Review št. 5/88 P. Drucker dokazuje, da Japonska ni uspešna zaradi tehnoloških inovacij in pravnega reda, ampak zaradi **uspešnega vodenja sposobnih menedžerjev**.

Pa pogledjmo, na kakšnih temeljih bi morala potekati reorganizacija gospodarstva pri nas, če se želimo resno izklopiti iz krize (pa ne samo gospodarske).

Reorganizacije bi morale izhajati iz analitičnega in behaviorističnega spoznanja in znanja o preteklem stanju, izkušnjah, (ne)uspehih in pomanjkljivostih, ki so bile tako ali drugače »elaborirane«.

Ker pa samo spoznanja ne zadoščajo za spremembo stanja, je treba ukrepati na osnovi povsem jasne poslovne strategije, ki jo predloži (in če je sprejeta, tudi izvaja) mandat s sodelavci. Bistvo vsake strategije pa je tveganje, da v razmerah nepopolnih informacij, negotovosti in nasprotovanj zagotovi oz. omogoči napredovanje podjetja z domišljenimi in »udarnimi« strateško pomembnimi cilji. Za takšno ravnanje pa podjetniku – menedžerju ne zadostuje

zgolj intuicija ampak obilo strokovnega znanja in tehnike dela, s katero je sposoben odgovoriti na temeljne izzive oz. vplive – na rezultat. Na kratko in pregledno lahko iz zgornje »zvezde« razberemo, na kaj mora menežer posebno biti pozoren, da bo z občuteno in posledično odgovornim delegiranjem in rednim kontroliranjem nalog zagotovil uspeh. Ne smemo pa zanemariti spoznanja, da izbrane smotne, povezane in pomembne naloge ne more menedžer izvesti sam in da je on odgovoren predvsem za pravilnost izhodišč. Kako pa se bodo aktivnosti konkretno izvajale, je stvar posameznika ali skupine, ki odgovarja za delne rezultate. **Pri delu z ljudmi pa ne sme pozabiti, da ljudje želijo več, kot zmorejo, imajo več, kot rabijo in naredijo več, kot smejo, ker vedo več, kot znajo.**

Naj naštejemo še nekaj strokovno dokazanih pogojev za učinkovitost in kakovost poslovanja.

Posvečanje pozornosti inovativnim kadrom, ki z izdelano vizijo in strategijo razvoja (konkretno in dokazljivo seveda, ne teoretično) opravičujejo zaupanje in znajo kolektiv pritegniti k uresničevanju usmeritev z njihovo pomočjo, idejami in dogovornim sodelovanjem.

Sposobnost osredotočanja na pomembno, kar krepi prednosti, ki prinašajo dobiček, in ne na probleme, ki z razrešitvijo kvečjemu znižujejo škodo.

Da je naravnost podjetja smotrna v analizo stroška – koristi, vemo vsi; ne želimo pa ekonomsko-obračunske enote čvrsto vezati na osebo in posledično odgovornost, ki je merilo oblasti, moči, vpliva, privilegijev, motiviranja...

Togost naše zakonodaje (vsaj v preteklosti) in nepodjetniška naravnost s socialnimi elementi zaposlovanja ter avtokratsko in voluntersko obnašanje vodilnih struktur so onemogočili fleksibilnost približevanja tržnim zahtevam tako kadrov kot sredstev za delo (do sprejetja zakona o podjetjih se je pri nas upravljalo samo na osnovi dela, ne pa tudi sredstev).

Nespoštovanje spoznanj stroke, da je treba delovati skupinsko, projektno; razmišljati svobodno, dialoško in internacionalno; spoštovati svetovne standarde in ideje drugih; pravilno uporabljati računalniško podprte informacije za odločanje; zgodaj zaznavati trende (tudi po merljivih sodilih); motivirati inovativnost in ukrepati

– izvajati, ne pa samo predlagati in razpravljati, nas je uspavalo in nižalo učinkovitost.

Če takšna spoznanja sprejmemo kot podjetniško filozofijo firme, šele lahko govorimo o ukrepih za reorganizacijo in temeljnih usmeritvah podjetja. Pri tem pa ne smemo zanemariti specifičnosti dejavnosti, ki se kaže v tržni naravnosti, proizvodnem programu, strokovnosti in znanju kadrov, lokacijskih značilnostih itd., in tudi ne zavor, ki jih vključujejo veliki sistemi. Po spoznanjih sodobne organizacije so manjše enote »kristalizacijska« jedra inovativnosti in nosilci učinkovitosti. Te pa lahko povezujemo v razumnem obsegu v večje fleksibilne in tržno prilagodljive tvorbe, kakršne so bile do sedaj tudi na primer tozdi. Širši interes učinkovitosti pa v svetu narekuje povezovanje takšnih enot na višji ravni za povsem določene funkcije, ki so za vse udeležence koristne na daljši rok. Da bi te višje cilje spoznali in dosegli, pa ne zadošča dobra volja in želja po sodelovanju, ampak je potreben čvrst, lahko bi rekli kar krut sistem medsebojne odvisnosti. Ne trdim brez razloga, da prav tej »krutosti« povezovanja in odvisnosti v naši družbi nismo posvečali posebne pozornosti in tako omogočili »režijskim«, predvsem pa vodilnim delavcem širok prostor neodgovornega obnašanja in ravnanja. In to nas je pokopalo. Reorganizacije bi se morale osredotočiti prav na spremembo teh odnosov in zahtevati, da vsak delavec, tudi režijski, zasluži »svoj kruh«. Kako?

Zanemarimo za trenutek samo organizacijsko obliko za doseg cilja in pogledimo vsebino, ki je tudi pomembnejša. **Saj oblika je zgolj posledica vsebine in konvencija za delovanje in učinkovitost.** Vsebinske spremembe pa vključujejo naslednja spoznanja.

Pogoj za uspeh je radikalnost pristopa. To pomeni zavestno sprejeti žrtve, spremeniti načela poslovne morale in osvesti širok krog zaposlenih, da se bori za svoj boljši zaslužek, torej dobiček firme. (To je tudi naloga sindikata, delavskega sveta in delavske kontrole, vsakega na svoj način in področje.)

Sama radikalnost pa je jalova in se kmalu sprevrže ali celo obrne zoper cilje. Zato so potrebni jasni programi, cilji, strategija, politika, vizija in še podobna »navlaka« besed, ki naj jih z osebno in posledično odgovornostjo opredelijo mandatarji za posamezne pomembne poslovne funkcije. Zakaj oni odgovarjajo s svojim ugledom (in kazensko-materialno po novem zakonu o podjetjih) za pravilnost usmeritve na pomembno in koristno.

Ali mandatarji res tako ravna, pa je nemogoče ugotoviti, če ni jasnih in merljivih sodil učinkovitosti. Dogovorjena sodila za ugotavljanje rezultatov, so jamstvo za odgovorno ravnanje, ob pogoju, da so tudi predmet motiviranja (pa ne samo vodilnih).

Takšne odnose lahko dosežemo samo, če s spremembo miselnosti in tehniko dogovornega vodenja deblokiramo inovativnost zaposlenih in si zagotovimo sposoben kader, usposobljen ločiti med pomembnim in manj pomembnim. Z drugimi besedami, usposobiti se moramo (vsi, posebno pa še vodilni menedžerji) za bolj dogovorno obnašanje in vodenje, manj nevoščljivosti, zavisti, skrivašča in oviranja, v ospredje pa

»poriniti« pozitivne vrline podjetniškega ravnanja.

Pa še vedno ne bomo dosegli željenih učinkov in rezultatov, če ne bomo sposobni izvesti oz. uvesti selekcioniranih (in ne preštevilnih) zamisli, idej, inovacij ..., ki so koristne in torej donajajo dobiček. Prepričan sem, da je nemoč izvajanja glavni kamen spotikanja reorganizacij in kvaliteten sprememb. Nemoč pa izvira iz človeške slabosti izmikanju vsemu in vsem, v kar nisem prisiljen, in iz nadvlade politike nad gospodarstvom. **Zato je za izvedbo ukrepov pomembna kontrola učinkov, pa ne po tistih, ki izvajajo ali sprejemajo poslovno politiko, ampak po tistih, ki imajo od tega koristi, to je večine povprečnih zaposlenih. Merilo njihovega glasu za ali proti pa je prejeti zaslužek.**

Operativno so reorganizacije lahko povsem konkretne organizacijske rešitve, ki na eni strani zagotavljajo izvedbo in na drugi opredeljujejo medsebojne odnose. Izvedbenih kaj prida ne moremo spreminjati, ker je to pač stvar stroke in znanja pravil »igre«, ki naj onemogočijo, da se nam mandatarji izmuznejo ali nas z demagogijo preslepijo. Medsebojne odnose pa lahko in moramo zelo prožno prilagajati ljudem, potrebam, možnostim, ciljem in tudi zakonom. Zato je o njih, predvsem o tistih, ki so strukturnega značaja, možno razpravljati, se dogovarjati in sporazumevati in niso edino »zveličavne rešitve« za vse in za vedno. So samo ogrožje za resno razpravo in predmet neprestanega spreminjanja.

Naj si za konec dovolim posredovati še predlog kratkoročnih ukrepov izvedbe reorganizacij, primeren za večino naših »podjetij«, ki bi mi kot delavcu – samoupravljalcu zagotovil postopen in dedvomno potrebno dolgotrajen prehod v resnično podjetniško miselnost, ravnanje in obnašanje.

Na kratko – na kratko

Naš mešani pevski zbor je 26. aprila nastopil na občinski reviji celjskih pevskih zborov. Njihov nastop so dobro ocenili. Jelka Mikuš-Schwabova je pevskemu zboru pisala prisrčno pismo in se našemu pevskemu zboru zahvalila za lep nastop in občuteno zapetimi pesmim.

xxx

Odločili smo se, da bomo začeli ocnjevati kakšno slovenščino pišemo in govorimo v Aeru. Slavistki Mojci Nattigal smo poslali naš časopis in bilten, zapisnike, poročila ... V naslednji številki Našega Aera bomo odprli novo rubriko o našem slovenskem jeziku.

xxx

Prvič. Takoj je treba izbrati nekaj najboljših delavcev v vsaki večji firmi (lahko so tudi zunanji) in jih poslati na dopolnilno šolanje za menedžerje, tržnike-marketing, finančnike, pa ne samo na domače, ampak tudi na v svetu priznane šole, da bi po vrnitvi prevzeli najpomembnejše položaje v firmi.

Drugič. Najboljšega (najbolj izobraženega in razgledanega delavca) je treba pridobiti za takojšnjo organiziranje marketinške funkcije po sodobnih načelih te profesije.

Tretjič. Na prostovoljni osnovi je treba pridobiti za pomembne naloge (katere so »pomembne« se dogovorimo) delavce v nekaj inovativnih skupin, ki naj izvedejo projekte, s katerimi se viša dobiček firme.

Ker je teh (sposobnih) ljudi malo, jih zaposlimo samo za nekaj projektov (odvisno od razpoložljivega števila kadrov in pripravljenosti za delo – cilje) in jim že v fazi odločitve »za« zagotovimo primerno (to je bogato) stimulacijo v primeru uspeha.

S temi kratkoročnimi ukrepi bi preskusili svoje moči in postavili temelje za dolgoročno obvladovanje kakovosti poslovanja. Čeprav bi bila takšna naravnost lahko v korist vsej družbi, se bojim, da iz vsega ne bo nič, ker preprosti delavci vsega tega ne vedo in ničesar od tega ne bodo zahtevali, pravega zagovornika pa nimajo. In tako se bo uresničevanje določil Zakona o podjetjih odvijalo v znamenju boja za prerazporeditev oblasti znotraj obstoječih vodilnih struktur in v sferah pravnikov, ne pa usposobljenih menedžerjev, ki edino lahko v razmerah političnega in lastninskega pluralizma spremenijo trend zaostajanja naše družbe.

mag. Ervin A. Schwarzbartl
Delo 1. 4. 1989

Več pozornosti bomo v Aeru posvetili tudi kakovosti našega dela na vseh področjih. Tovariš Dolenc iz Zavoda za produktivnost dela bo do konca maja pripravil okvirni program izobraževanja za obvladovanje kakovosti s posebnim poudarkom na trženju. Tudi v naših informativnih sredstvih bomo več pozornosti namenili kakovosti, objavljati bomo začeli najzanimivejše odlomke iz knjižice Japonska pot obvladovanja kakovosti. Konec maja bo poslovni svet sprejel tudi poslovnik o kakovosti.

Komunisti imajo pred seboj zelo intenzivno obdobje, saj so se že začele priprave na izredni partijski kongres. Do 26. maja morajo komunisti evidentirati nove člane po osnovnih organizacijah in sekretariati ZK. Do 20. junija pa morajo izvesti programsko-volilne seje.

Jasna Rode

Delavci Aera s prijatelji iz RO Mladost na obisku v Čupriji

PREDSTAVLJAMO SKUPNI
OBRAT SAMOLEPILNIH
NALEPK MLADOSTI IN AERA

Sodelovanje s prihodnostjo

Na pobudo čuprijske občinske skupščine in s skupnimi vlaganji Aera in Mladosti je leta 1973 pričel z delom obrat za proizvodnjo samolepilnih nalepk.

Od takratnih 4.000 m² izdelkov in petih delavcev v obratu se je letna proizvodnja zdaj povečala na 400.000 m² s 27 zaposlenimi. O nekaterih podrobnostih pri delu tega obrata in njegovi prihodnosti sta Petar Branković, generalni direktor in Dušan Jakovljević, vodja službe plana, analiz in statistike v DO Mladost, povedala:

– Obrat je zelo sodobno opremljen s sedmimi stroji in lastno pripravo orodij, z zagotovljenim tržiščem za sedanjo proizvodnjo in letos pričakujemo skupen prihodek 300 do 400 milijard in približno pet odstotno stopnjo akumulativnosti.

V nadaljnjem razvoju bi želeli uvesti moderne, visokoproduktivne stroje za štiribarvni tisk nalepk, razširiti ponudbo, poslovni prostor in seveda tržišče.

Povprečni osebni dohodek v letu 1989 je milijon novih dinarjev in ocenjujemo jih, v okviru gospodarstva občine Čuprija, kot solidne.

Pri proizvodnji predvidevamo, da se bodo pojavili občasni zastoji zaradi pomanjkanja samolepilnega papirja, ki ga kupujemo pri Muflonu. Če pa bo

papirja dovolj, smo prepričani, da bomo plan dosegli in še presegli.

Naše sodelovanje, ki se je utrdilo na bratskem sodelovanju občanov in občin Celja in Čuprije že med NOV, se zdaj uspešno razvija na gospodarskem področju. Ob delitvi poslovnega sklada ob koncu vsakega poslovnega leta imamo tudi ekonomski interes. Obrat se iz leta v leto posodablja in širi in pred nami je obdobje, v katerem pričakujemo hitrejši in močnejši razvoj.

Za uspešno dolgoletno sodelovanje in razvijanje bratstva in enotnosti je Skupščina občine Čuprija kolektivoma Aera iz Celja in Mladosti iz Čuprije podelila Veliko plaketo.

Pera Srečković

Kolektiv, ki ne pozna izgub

Delovno organizacijo MLADOST Čuprija sestavljajo dve temeljni organizaciji in delovna skupnost skupnih služb.

Od ustanovitve, leta 1952, ta delovna organizacija uspešno posluje in ne pozna izgub. Danes s petsto zaposlenimi, s strokovnimi in velikimi prizadevanji, v Mladosti izdelajo 9.000 ton proizvodov letno, občasno pa tudi izvažajo na konvertibilno tržišče.

V proizvodnem programu te delovne organizacije so šolske in pisarniške potrebščine, kuverte, siva lepenka, posebne vrste lepenke in tudi embalaža iz njih. V programu je tudi tiskanje

vseh vrst obrazcev, blokov in samolepilnih nalepk.

Delovna organizacija Mladost je kot eden najboljših kolektivov v SR Srbiji prejela Red dela s srebrnim vencem (leta 1983), Oktobrsko nagrado občine Čuprija, Novoletno nagrado Gospodarske zbornice kot najboljša DO, pa tudi več drugih priznanj za kakovost, za poslovne uspehe in razvijanje socialističnih samoupravnih odnosov.

Pera Srečković

O DELU SINDIKATA
V DO MLADOST ČUPRIJA

Prizadevanja v sedanosti – osnova za prihodnost

– Tako kot si v proizvodnem procesu prizadevamo za poslovanje v okviru delovne organizacije, ki je tržno in družbeno usmerjena, namenjamo enako pozornost človeku, ki je poglavitni nosilec nadaljnjega razvoja in prihodnosti.

In skladno z vlogo in zahtevami delavcev ter njihovim delom in življenjem razvijamo veliko aktivnosti, ki so naloga in vloga sindikata, – pravi Milorad Petričević, vodja obrata kartonaže in predsednik akcijske konference sindikata v DO Mladost.

– V delovnem programu je prisotna stalna skrb za zdravje vseh delavcev, na čim boljši način poskušamo urediti položaj delovnih invalidov in razmišljamo o oddelku za rehabilitacijo v delovni organizaciji.

Poskušamo tudi čim hitreje razrešiti zaposlovanje brezposelnih grafičnih delavcev, naš sindikat pa v okviru možnosti daje denarno pomoč delavcem z nižjimi osebnimi dohodki.

Teče tudi akcija glede prehrane delavcev. Imamo restavracijo z brezplačnimi obroki, pa tudi prevoz na delo je brezplačen.

Naše sodelovanje z Aerom je bilo vedno uspešno in prijateljsko. Vse to lahko potrdijo dolgoletni poslovni odnosi, pa tudi vsi drugi stiki in srečanja.

Skupno delo, razvijanje in širitev sodelovanja, tako na gospodarskem kot tudi vseh drugih področjih, je bilo in je stalna naloga sindikata v jugoslovanskem prostoru in enako v Mladosti.

V vseh teh letih se je dokazala tudi uspešnost skupnega obrata Aera in Mladosti, ki je vodilo za nadaljnji razvoj, vlaganja in modernizacijo.

Poleg dejanskega in dohodkovnega sodelovanja so delavci Aera in Mladosti razvili tudi sindikalne in druge oblike vzajemne povezanosti in tako vsakodnevno tečejo stiki med posamezniki, službami, sindikatom in pravzaprav celotnim Aerom. Trenutno so aktualni dogovori o skupnih programih za letovanje, medsebojne obiske in še bi lahko naštevali.

Enkrat na leto delavci Aera obiščejo Mladost, v maju pa so bili delavci Mladosti na prijateljskem obisku v Celju

Pera Srečković

O novem in starem znaku Aera

– Novi znak je sodobno oblikovan, vendar menim, da je stara rešitev dolgo živela med potrošniki in se poistovetila s poslovnim pojmom in imenom Aera – pravi Petar Branković, generalni direktor DO Mladost.

– Dosedanji znak Aera je grafično dober in ne vidim razloga za spremembo. Zaradi dolgoletne prisotnosti v poslovnem svetu in v zavesti potrošnikov bi bila morda sprejemljivejša prilagoditev starega znaka – meni Dušan Jakovljevič, vodja službe plana, analiz in statistike v DO Mladost Čuprija.

Pera Srečković

(Iz srbohrvaščine priredil Tone Škerbec)

Prijateljski obisk iz Čuprije

V Aeru so bili na tridnevnem prijateljskem obisku delavci delovne organizacije Mladost iz Čuprije. Obe delovni organizaciji povezuje dolgoletno poslovno sodelovanje in skupni obrat samolepilnih etiket. Vsakoletno srečanje delavcev obeh kolektivov, enkrat v Celju, drugič v Čupriji, je že tradicionalno. Prijatelji obeh delovnih organizacij vsako leto težko pričakujejo obiske in prijetna tridnevna druženja.

Tokrat so nas prijatelji iz Čuprije obiskali 12. maja in pričakali smo jih že v Zidanem mostu in jim zaželeli prijetno bivanje v Celju in dobrodošlico. Na skupni večerji v hotelu Evropa smo se mnogi seznanili prvič, večina pa je v tem času že pozdravila svoje stare prijatelje.

AERO IN JUGOSLOVANSKE LOTERIJSKE ORGANIZACIJE

Želje po razširitvi sodelovanja

6. in 7. junija 1989 je bila na Rogli LUTRIADA, srečanje vseh jugoslovanskih loterijskih organizacij. Delovna organizacija Aero že od leta 1971 sodeluje z loterijskimi organizacijami in to sodelovanje nameravamo še razširiti. Zato smo se na to srečanje še posebej pripravili in o pripravah nanj smo se pogovarjali z MARJANOM POZNIČEM, vodjem prodaje tozda Grafike, in PETROM AUŽNERJEM, vodjem operativnega razvoja tozda Grafike.

VEČ SODELOVANJA Z LOTERIJSKIMI ORGANIZACIJAMI

Delovna organizacija Aero že od leta 1971 sodeluje in proizvaja za vse jugoslovanske loterijske organizacije. V tem času smo skupaj naredili in razvili marsikaj novega in tako uvedli mnogo novih iger na srečo. Vedno smo stremeli, to si prizadevamo še danes, da so bili naši izdelki neoporečni, učinkoviti, kakovostni in estetski.

Vse večjemu povpraševanju loterijskih organizacij smo poskušali zadostiti s kakovostnimi izdelki za vse loterijske organizacije. Vendar naše strojne zmogljivosti niso zmogle natisniti 30 milijonov loto lističev na mesec, zato so se posamezne loterijske organizacije obrnile na druge grafične hiše. Za delovno organizacijo Aero je to pomenilo zmanjšanje dosega poslovanja z loterijskimi organizacijami.

S pojavom gospodarske krize se je tudi pri tiskanju srečk pojavilo racionalnejše ravnanje, saj sta vizualni, estetski izgled postajala vse manj pomembna. Skratka: vsa prizadevanja so namenjena pocenitvi proizvodov.

Tudi delovna organizacija Aero se vključuje v ta prizadevanja in za srečanje na Rogli pripravljamo znane proizvode po nižjih cenah in tudi nekatere nove izdelke. Loterijske organizacije so največji kupec Aerovih izdelkov. Skupaj pa Aero in Loterijske organizacije vzdržujejo dobre poslovne stike na več ravneh (komercialni, proizvodni). Poskušamo zadovoljiti vse zahteve kupca, vemo pa, da nam je v času inflacije in podivjanih cen usoda skupna, saj višje cene pomenijo manj prometa. Delovna organizacija Aero se poskuša tem izrednim razmeram na trgu prilagajati in zato tudi skrbimo za poslovne odnose, se dogovarjamo o skupnih vlaganjih in načinih financiranja za oba partnerja.

Poslovne stike z loterijskimi organizacijami želimo še poglobiti. Zato smo tudi povečali naše proizvodne kapacitete in izpopolnili našo tehnološko opremo, saj želimo povečati obseg dela z loterijskimi organizacijami.

V drugi polovici leta 1989 načrtujemo cenejše izdelke, novosti v naši proizvodnji. Enako si bomo tudi v letu 1990 prizadevali, da bo delovna organizacija Aero konkurenčna tako s ceno kot s kvaliteto.

Delovna organizacija Aero se je vseskozi zavedala trenutnega zmanjšanja poslovanja z loterijskimi organizacijami. Obdržali smo kakovostno raven naših izdelkov, ki so vedno izpolnjevali vse pogoje izdelkov za igre na srečo. Nove izdelke smo trgu ponudili le, če smo popolnoma zadostili

V soboto so si delavci Mladosti iz Čuprije ogledali mesto Celje, predvsem njegove zgodovinske znamenitosti. Po kosilu na tozdu Grafika so se odpravili na Pohorje, kjer so si ogledali spominsko obeležje na Osankarici in športno rekreativni center Rogla.

Veseli zaključek obiska prijateljev iz Čuprije je bil pri Mlinarjevem Janezu na Teharjih, kjer so imeli predstavniki obeh delovnih organizacij pozdravne govore. Ravno tako pa so si izmenjali darila.

Letošnje tradicionalno srečanje je potrditev prijateljstva med delovnima organizacijama in tudi pobratenja občin Čuprije in Celja.

Jasna Rode

predpisom. Tudi v prihodnje bodo naša prizadevanja ostala nespremenjena!

NOVOSTI V PONUDBI AERA

Tudi aktivnosti proizvodnega tozda Grafika delovne organizacija Aero, ki tiska izdelke za loterijske organizacije, so naravnane v čimboljše in čimkakovostnejše zadovoljevanje potreb kupca. Igralci želijo kakovosten, enostaven in razumljiv loterijski izdelek, na katerem je zadetek nedvoumno zabeležen. Prizadevanja tozda Grafika pa so usmerjena tudi v to smer, da zadovoljimo potrebe loterijskih organizacij, ki želijo imeti čim dostopnejši, varnejši, privlačnejši in lepši loterijski listič.

Željam kupcem smo se prilagodili in kupcem na Rogli bomo ponudili cenovno dostopnejše, na novo oblikovane in nove izdelke.

ZLOŽENA SREČKA je srečka v dveh formatih, ki so manjše od obstoječih, izdelane po postopku, ki onemogoča vsakršno zlorabo srečke.

EKSPRES SREČKA je enostavnejša od klasične in ima to prednost, da je ob vseh enakih karakteristikah cenejša.

INSTANT SREČKA predstavlja dodatno ponudbo Aera in dopolnjuje obstoječi proizvodni program in nudi kupcem možnost, da uvedejo nove, bolj zanimive igre.

LOTO LISTIČ je Aerov najstarejši proizvod, ki ga tiska za loterijske organizacije. S tem proizvodom je Aero začel svoje uspešno sodelovanje z loterijskimi organizacijami in v tem času smo si neprestano prizadevali za izpopolnjevanje loto lističa. Tako je tudi sedaj, ko opuščamo tiskanje loto lističev na AC papirju zaradi ekonomskih razlogov in zato pripravljamo

našo strojno opremo, da bo sposobna tiskanja loto lističev z enkratnim karbonom. Te spremembe pa zagotavljajo enako kakovost lističev, optično čitanje, kopirne sposobnosti in cenovno prilagodljivost trgu.

RAČUNALNIŠKO VODENJE

Za vse Aerove proizvode, razen loto lističev, pripravljamo in usposablamo novo tehnološko opremo, ki bo omogočala računalniško vodenje razporejanja dobitkov srečke. To v največji možni meri izključuje možnost napak in zlorabe tiskarskih napak.

Računalniško vodena oprema bo Aeru omogočala popolno finalizacijo izdelkov (npr. 3 x 3). Kupcu bomo lahko nudili kompleten servis, od izdelave srečke do tiskanja. Za kupca pa to predstavlja precejšnjo časovno pridobitev, saj se proizvodni potek bistveno skrajša.

AEROVI CILJI

Loterijske organizacije so za Aero najpomembnejši kupec, zato se Aero želi vključiti že v idejno zasnovo priprave novih loterijskih iger. Delovna organizacija Aero želi loterijskim organizacijam ponuditi **KNOW HOW**, skratka: **SVOJE ZNANJE**. S svojo ponudbo želimo kar najbolj zadovoljiti in zadovoljevati potrebe loterijskih organizacij in zato naše izdelke prilagajamo tako po kakovosti, količini, strojni opremljenosti kot po ceni.

Jasna Rode

Že bežen pogled na mednarodno statistiko potrjuje, da že lep čas nekaj ni v redu. Od leta 1965 do leta 1985 se je družbeni proizvod SFRJ povečal manj kot 4-krat. V skupini držav zgornje – srednjega dohodkovnega razreda (upper middle-income) so po metodi Mednarodne banke za obnovo in razvoj še Brazilija, Urugvaj, Madžarska, Portugalska, Malezija, Južna Afrika, Poljska, Mehika, Panama, Argentina, Republika Koreja, Alžirija, Venezuela, Grčija, Izrael, Trinidad, Hongkong, Oman in Singapur) pa malo manj kot 8-krat; najbolj se je družbeni razvoj povečal v Republiki Koreji – skoraj 30-krat. Leta 1970 je dolg Jugoslavije tujini znašal nekaj več kot 2 milijardi dolarjev ali približno 15 % družbenega proizvoda, leta 1985 pa več kot 16 milijard oziroma malo več kot 35 % družbenega proizvoda.

Neizprosno zaostajanje kazalcev gospodarskega razvoja, materialna ogroženost vse širših plasti prebivalstva in razpad ideologizirane vizije so v Jugoslaviji zaključili obdobje samozadovoljstva. Postali so vsakdanja tema pogovorov in razlog za vse večjo frustracijo prebivalstva, ki vse bolj javno zahteva spremembe.

Lahko zapišemo trditev, da je večinsko sprejeto spoznanje, da je treba afirmirati in uveljaviti koncepcijo družbenega razvoja na novih temeljih in zavreči mnoga doslej prevladujoča ideološka politična stališča in izhodišča ter v temeljih spremeniti gospodarski sistem in politiko.

V svetu so se v zadnjih desetletjih dogodile velike spremembe, ki jih poimenujemo kot tretjo tehnološko revolucijo, informacijsko družbo itd.

Nesluten razvoj znanosti in novih tehnologij je bistveno spremenil podobo mnogih držav, področij itd. Priče smo novi globalizaciji na vseh področjih, vse večja je medsebojna odvisnost, zmanjšujejo se možnosti zaprtih modelov razvoja, priključek na razvojne spremembe je vse težji.

Socialistične države so na te spremembe, izzive in procese počasi in ne vedno ustrezno reagirale. To velja tudi za Jugoslavijo. K temu so prispevali tudi procesi, ki so v sedemdesetih letih uveljavili prevlado političnega dejavnika in krepitev »državno – partijskega kompleksa«. Zastavljeni so bili nekateri procesi pravočasnega odzivanja na razvoj znanosti kot proizvodne sile in prodor novih tehnologij. Naš čas bo razumel samo tisti, ki mu bo uspelo razumeti smisel velikih prodorov in smisel gibanja v prihodnost. In narobe, ne razumeti novih zakonitosti, pomeni prepustiti se stagnaciji in biti podrejen tehnološko, s tem pa tudi ekonomsko. Prihodnost postaja usod-

no področje, merilo tudi za naše obnašanje danes.

Kasarniški, državnoadministrativni tip socializma nima nobene možnosti, da bi v 21. stoletju postal prepričljiva zgodovinska alternativa nesocialističnemu svetu. V mnogih pogledih usodno zaostaja za njim – ekonomsko, znanstveno – tehnološko, politično, kulturno, hkrati pa se zapleta v podobna socialna in narodnostna nasprotja in protislovja, ki so značilna za ves ostali nesocialistični svet. V 21. stoletju bo socializem postal prepričljiva alternativa nesocialističnemu svetu le tedaj, če bo hkrati z ekonomsko demokracijo (pravico delovnega človeka, proizvajalca, ustvarjalca, da odloča o pogojih in rezultatih svojega dela) lahko ponudil človeštvu tudi več intelektualne, ekonomske in politične svobode, kot jo lahko ponudijo drugi nesocialistični družbeni in politični sistemi.

Uspeh ekonomske reforme – kot so pokazali vsi neuspeli poskusi socialističnih reform – je eksistencialno povezan z vsestransko demokratizacijo družbe. Marxova misel, pogosto citirana, da je delavskemu razredu najbolj nevarna njegova lastna birokracija, je v sedanjih razmerah dramatično aktualna. Socializem kot ideja in teorija je nasprotje birokratizmu in etatizmu. Birokratizem je enako razvojno zaviralen – pa naj bo zvezni, republiški, občinski ali tozdovski. Birokracija se ne bo ukinila!

Sodobni svet se hitro razvija. To zahteva racionalno spreminjanje in prilagajanje gospodarskih in političnih institucij. Družbe, ki se bodo sposobne najhitreje in najbolj racionalno prilagajati novim razmeram in tudi spoznavati, odkrivati smeri sprememb in razvoja, bodo hitro napredovale. In obratno. Družbe, ki nimajo prilagoditvenih sposobnosti, to pa zlasti velja za birokratizirane družbe, se bodo počasi spreminjale, bodo ekonomsko, tehnološko in civilizacijsko zaostajale.

Hitrejši tehnološki razvoj je v veliki meri odvisen od sproščanja iniciative in kreativnosti ljudi, zlasti še znanosti, tehnične inteligence, kakor tudi številnih samoupravnih in političnih subjektov, številnih posameznikov, profesionalnih skupin itd. Pogoj za to pa je tudi odprava ideoloških in političnih blokad. Pri nas ni glavni problem mobilizacija intelektualnih in delovnih potencialov, ampak njihova deblokada.

Glavne blokade v družbenoekonomskem in političnem sistemu so posledica prevlade politike nad ekonomijo in še močno prisotnih elementov birokratskega socializma, ki se kaže v veliki moči politične oblasti, v državopartijskem kompleksu, v monopolih v družbi in politiki.

JUGOSLAVIJA V 21. STOLETJU

Kakšna bo naša prihodnost?

21. stoletje že trka na vrata. Kako odpreti ta vrata, v levo ali desno? Ali bomo postali del razvitega (moderne) sveta, nove civilizacije, tehnične in socialnega napredka, ali pa bomo postali in ostali evropska in svetovna periferija?

Povprečni dohodek na zaposlenega v industrijsko razvitih državah je že več kot petkrat večji kot pri nas in kaže, da se bo ta razlika v bližnji prihodnosti še hitreje večala.

Naša prihodnost ni odločena in ne v naprej določena, v največji meri pa jo krogimo sami, kot smo za stanje, v katerem smo, tudi sami krivi (v okviru danih razmer).

Socializem naj bi odpravil slabosti kapitalističnega tržnega gospodarstva, vendar so socialistična gospodarstva od kapitalističnih manj učinkovita. Problem marksizma in dežel, ki na njem utemljujejo svoj razvoj, je prav prevelik poudarek na lastnini kot izvoru neenakosti in zanemarjanje lastnine kot faktorja učinkovitosti. Poskusi reformirati socialistično gospodarstvo tako, da bi pridobilo učinkovitost kapitalističnih izkoriščanj, so obsojeni na neuspeh. Gospodarstvo se bo spremenilo, ali pa ostalo neučinkovito.

Pogosto je slišati trditve, da socializem ni to, kar imamo doma, niti to, kar imajo vzhodno od nas, ampak nekaj čisto drugega.

(Se nadaljuje)

Zvone Jezernik

Evropa 1992 in Evropske skupnosti

Že nekaj časa se v različnih sredstvih javnega obveščanja vse pogostejše vrstijo članki, razprave in vprašanja o vključevanju in pripravah našega gospodarstva na nove zahteve evropskega trga. Vse hitreje se približujemo letu 1992, ko bodo Evropske skupnosti sklenile enotni evropski trg.

Kaj torej pomeni kratko, stalno ponavljajoče se sporočilo EVROPA 1992 in kaj vse se dogaja v Evropskih skupnostih? V uredništvu smo se odločili za objavo daljšega prispevka o tem in upamo, da boste v INFORMACIJI O EVROPSKIH SKUPNOSTIH IN O EVROPI 1992 TER VKLJUČEVANJU IN PRIPRAVAH SLOVENIJE NA NOVE ZAHTEVE EVROPSKEGA TRGA lahko našli veliko odgovorov.

I. UVOD

Z izrazom Evropske skupnosti označujemo tri skupnosti zahodnoevropskih držav, ki so bile ustanovljene po II. svetovni vojni, in sicer: Evropska skupnost za premog in jeklo (ESPJ), ustanovljena leta 1951, Evropska skupnost za atomsko energijo (Evroatom) ter Evropska gospodarska skupnost (EGS), ki sta bili ustanovljeni z Rimskima pogodbama leta 1957. S tako imenovano spojitveno pogodbo leta 1965 so države članice vseh treh skupnosti oblikovale skupne organe, kot sta Svet in Komisija, ter nekakšno integracijo integracij. Že od vsega začetka so imele Skupnosti skupen parlament s sedežem v Strasbourgu in sodišče v Luksemburgu. Vse tri različne skupnosti še vedno obstajajo, saj so ustanovitvene pogodbe ostale v veljavi s spremembami, ki se nanašajo na skupne organe.¹

Cilji Evropskih skupnosti so zapisani v uvodnih določilih ustanovitvenih pogodb. Če se ozremo le na EGS, ki je najpomembnejša skupnost, je namen te integracije, da

se z ustanovitvijo skupnega trga in postopnim zbliževanjem gospodarskih politik članic pospešuje skladen razvoj gospodarske dejavnosti na ozemlju skupnosti, stalna in uravnovešena rast, povečanje storilnosti, rast življenjske ravni prebivalstva in tesnejši odnosi med državami članicami.

II. EVROPSKA GOSPODARSKA SKUPNOST EGS

EGS je mednarodna regionalna organizacija, ki jo ob institutih notranjega kot tudi mednarodnega prava odlikujejo supranacionalne oblike odločanja in funkcionalna vsebina. Z ustanovitvijo EGS so države članice prenesle del svoje suverenosti in so ji v ta namen podelile potrebne funkcije. Področja, na katerih so se članice Skupnosti odpovedale delu svojih pristojnosti, so: kmetijska politika, prometna politika, carine, carinske tarife, trgovinska politika do tretjih držav.

Odpravljene so carine za industrijske izdelke iz držav članic EGS ter uveljavljena skupna carinska tarifa EGS (CCT) za blago, ki prihaja iz tretjih držav. Oblikovan je skupni kmetijski trg, kjer se cene ne določajo po načelih ponudbe in povpraševanja, temveč po enotnih, določenih cenah (orientacijska cena, intervencijska cena, pragovna cena). Pri izvozu v tretje države so izvozniki Skupnosti deležni izvoznih premij. Države članice so bile zaradi vedno večjih presežkov v skupni kmetijski politiki v zadnjem času prisiljene tej politiki dodati še novo vsebino v obliki omejevanja kmetijske proizvodnje.

Pod zunanjetrgovinsko politiko Skupnosti razumemo tista področja, o katerih se države članice ne morejo več samostojno pogovarjati s tretjimi državami niti je ne morejo samostojno urejati s svojimi predpisi (spremembe carinskih stopenj, sklepanje mednarodnih carinskih in trgovinskih sporazumov, ukrepi za zaščito trgovine kot npr. ukrepi ob morebitnem dumpingu ali državnih subvencijah).

III. ORGANI SKUPNOSTI

Za razumevanje Evropskih skupnosti je izrednega pomena poznavanje pristojnosti in načina delovanja njihovih organov.

Svet ministrov sestavljajo predstavniki držav članic. Vsaka od njih imenuje v Svet enega izmed članov vlade. Temeljna naloga Sveta je zagotoviti cilje ustanovitvenih pogodb za zagotavljanje splošne gospodarske politike vseh držav članic s sprejemanjem odločitev. Svetu predseduje za 6 mesecev predstavnik države, ki je določena po abecedni izvirnih nazivov držav članic. To funkcijo opravlja od 1. 7. 1988 Grčija. Po 1. 1. 1989 jo bo prevzela Španija. Komisija s sedežem v Bruslju je izvršni organ skupnosti in ni sestavljena po načelu enake zastopanosti držav članic, temveč tako kot to zahtevajo njene funkcije. Člane imenujejo države članice s skupnim soglasjem. Pri opravljanju funkcij člani komisije ne smejo zahtevati ali sprejemati navodil katekole vlade ali telesa ter se morajo vzdržati vsake aktivnosti, ki ni združljiva z njihovo funkcijo. Naloga komisije je zagotoviti pravilno delovanje in razvoj skupnega trga. Predsednik komisije je bivši francoski finančni minister Delors. Ostali pomembnejši člani (podpredsedniki) so de Clerg

(zunanje zadeve), Cheysson (sredozemske države), lord Cockfield (notranji trg) in Davis (promet).

Parlament Evropskih skupnosti šele od leta 1979 volijo neposredno. Število članov parlamenta iz posamezne države je odvisno od števila prebivalcev in bruto nacionalnega dohodka. Parlamentarci ne sestavljajo skupin po nacionalni pripadnosti, ampak glede na politično opredelitev (skupina socialistov, demokristjanov, leva skupina...). Parlament ne opravlja klasične zakonodajne funkcije. Njegova naloga je posvetovalna, vendar je bil s sprejetjem Enotne evropske listine tudi pooblaščen za dajanje soglasij k trgovinskim sporazumom Skupnosti s tretjimi državami, dobil je tudi pomembno vlogo pri obravnavi proračuna Skupnosti. Parlament je januarja letos na predlog italijanskega komunističnega poslanca Georgija Rossetija sprejel resolucijo, s katero se poziva Evropska skupnost, da podpre prestrukturiranje in oživitve rasti jugoslovanskega gospodarstva. Predsednik parlamenta, s sedežem v Strasbourgu je lord Plumb.

Sodišče Evropskih skupnosti s sedežem v Luksemburgu opravlja sodno funkcijo, s tem da zagotavlja spoštovanje zakonov pri tolmačenju in uporabi določil ustanovitvenih pogodb. Z našim izrazoslovjem bi lahko označili, da sodišče združuje funkcije mednarodnega, ustavnega, upravnega in delovnega sodišča. Evropska investicijska banka je odgovorna predvsem za financiranje gospodarskih projektov v manj razvitih državah članicah, projektov za modernizacijo in preusmeritev podjetij ter za projekte skupnega interesa držav članic Skupnosti. Ta banka je letos Jugoslaviji že odobrila posojilo v višini 45 mio ECU-jev za gradnjo infrastrukturnih objektov (Karavanski predor) in 65 ECU-jev za avtocesto (med njimi tudi Hrušica-Vrba in Malenče-Šmarje).

V zadnjih letih se vedno bolj uveljavlja kot nov organ vrh držav članic – Evropski svet, kjer se zberejo šefi vlad. Na teh sestankih se pretresajo najtežji političnoekonomski problemi. Zadnji tak vrh je bil v začetku decembra na Rodosu.

Pristojnosti skupnih organov ES so zelo široke. Nekatere pristojnosti so v ustanovni pogodbi tudi našteje (izrecna pooblastila), vendar je najpomembnejši korak k širjenju skupnih funkcij in pristojnosti na ravni organov ES tako imenovana doktrina domnevnih pravic, ki jih je uveljavila sodna praksa in po kateri se šteje, da so na vseh tistih področjih, kjer imajo organi ES pristojnosti za notranje urejanje, združene funkcije pri nastopanju navzven (po Rimski pogodbi ima organ EGS pooblastilo za urejanje transportne politike med državami članicami EGS ter prevzema mednarodne obveznosti, čeprav to v ustanovitveni pogodbi ni posebej predvideno).

¹ Ustanovne članice skupnosti so Italija, Francija, Nizozemska, Belgija, Luksemburg in ZR Nemčija. Leta 1973 so postale članice še Irska, Danska in Velika Britanija, leta 1982 Grčija ter leta 1986 kot zadnji dve novi članici Portugalska in Španija.

² Za delovanje tega zakonodajnega organa je značilno, da so praktično na vsakem zasedanju drugi ljudje. Če se npr. razpravlja o varstvu okolja, bodo razpravljali in sprejemali odločitve ministri držav članic za varstvo okolja.

IV. EVROPA 1992

V Evropskih skupnostih je bil do zdaj dosežen le prosti pretok blaga, medtem ko so bile storitve, kapital in delovna sila še naprej v pristojnosti zakonodaj držav članic.

Skupni trg, ki je dejansko še vedno razdeljen na 12 narodnih gospodarstev, povzroča ogromne dodatne stroške, in sicer približno 200 milijard ECU-jev³ oziroma takšna bi bila korist enotnega evropskega trga. Neenotni evropski trg odvzema evropskim firmam 25 % dobička zaradi carinskih kontrol; avtomobilska in elektronska industrija izgublja milijarde ECU-jev zaradi različnih standardov; razlike pri zavarovanju avtomobilov v posameznih državah so tudi do 300 %.

Proces oblikovanja enotnega evropskega gospodarskega prostora se je pospešil leta 1985, ko so šefi in vlade držav članic EGS odobrili Belo knjigo komisije in s tem zavezali Skupnost, da ustvari enotni trg brez meja do leta 1992. Odločili so se za skupno reševanje in poenotenje okoli 300 ključnih ekonomskih, tehnoloških in socialnih zadev, to je od omogočanja svobodnega gibanja kapitala in ljudi, poenotenja standardov, vrste dokumentov, administrativnih postopkov pa vse do skupnih raziskovalnih programov, programov razvoja transportne mreže, sodelovanja univerz, in strokovnega usposabljanja delavcev. Na ta način je EGS odgovorila na ekonomski izziv ZDA in Japonske.

Z enotnim evropskim trgovim bi države članice EGS dosegle pomembne pozitivne učinke na makro- in mikroekonomski ravni. Makroekonomski učinki bi bili: a) sprožila bi se večja ekonomska aktivnost, saj bi se povprečni bruto narodni dohodek povečal za 4,5 %; b) potrošniške cene bi se povprečno zmanjšale za 6,1 %; c) odprlo bi se 1,8 mio novih delovnih mest. Mikroekonomski učinki bi bili: a) zmanjšanje stroškov zaradi izboljšanja izkoriščanja ekonomske prispevne stopnje v proizvodnji in v poslovni organizaciji; b) izboljšanje učinkovitosti podjetij in zniževanje cen zaradi konkurenčnosti trga; c) novi načini konkurence med industrijskimi vejami in prerazporeditev virov na domačem trgu, prave komparativne prednosti bodo imele odločujočo vlogo pri uspehu na trgu; d) povečanje inovacij, novi poslovni postopki in izdelki, katerih nastanek bo povzročila dinamika notranjega trga.

Tako pomembnih ciljev ni moč uresničiti z obstoječim sistemom odločanja, zato so države članice ES sprejele leta 1986 Enotno evropsko listino (Single European Act)⁴. Enotna evropska lista je revizija vseh treh ustanovitvenih pogodb (EGS, Evroatom, Evropska skupnost za jeklo in premog). S temi spremembami Svet sprejema s kvalificirano večino (54 od 76 glasov) odločitev o pogojih in direktivah, potrebnih za usklajen napredek integracije, kot tudi ukrepe za izenačevanje pravnih norm držav članic Evropske skupnosti glede notranjega trga. Načelo konsenza, ki je včasih blokiralo marsikatero pomembno pobudo, je po novem omejeno le na določila za poenotenje zakonodaje glede fiskalne politike do obsega, potrebnega za ustanovitev in delovanje notranjega trga. Svet sprejema odločitev ključnega pomena za delovanje

Skupnosti s soglasjem vseh članov Sveta (omejevanje proizvodnje v kmetijstvu).

Na monetarnem področju je zdaj že nesporno ugotovljeno, da se mora zahodna Evropa denarno in valutno osamosvojiti, če naj se uspešno postavi po robu japonski in ameriški konkurenci. Pojavlja se zamisel o evropski centralni banki. Večji pomen bi dobil evropski monetarni sistem, v katerem sodeluje 8 članic ES (zunaj so Velika Britanija, Španija, Portugalska in Grčija), ki uporabljajo ecu (evropsko obračunsko enoto). Vrednost ECU-ja se izračunava na podlagi vrednosti vseh valut. Nekatere članice svoje gospodarske dosežke izkazujejo v tej enoti, toda če se naj ECU uveljavi kot skupna enota in če naj ohranja vrednost, ga mora varovati vedno ista denarna ustanova – Evropska banka.

V. BELA KNJIGA IN NJENI UČINKI NA DRŽAVE ČLANICE

Za naše nadaljnje ekonomsko sodelovanje z EGS je ključnega pomena Bela knjiga, ki predvideva sprejem okoli 300 najrazličnejših predpisov v obliki uredb in direktiv do konca leta 1992. Bela knjiga je zakonodajni program za odstranitev tržnih ovir. Predpise mora pripraviti Komisija, sprejema jih po predhodnem mnenju Evropskega parlamenta Svet ministrov. Predpise, ki so osnovni pogoj za oblikovanje Enotnega trga, razdelimo v 3 večje skupine:

- a) ukrepi za odpravo fizičnih ovir,
- b) ukrepi za odpravo tehničnih ovir,
- c) ukrepi za odpravo fiskalnih ovir.

Med fizične ovire štejemo delo carinskih služb na mejah kot so imigracijska kontrola, kontrola potnih listov, občasni pregledi prtljage. Te ovire so enako pomembne za trgovino in industrijo, saj povzročajo nepotrebne zamude, formalnosti, dodatne stroške in zmanjšujejo konkurenčnost, na meji se nadzorujejo ljudje kakor blago iz fiskalnih, trgovinskih, zdravstvenih, statističnih in varnostnih razlogov. Novi predpisi bi predvsem zajeli olajšave pri tranzitnem postopku, ukinitev plačila za prijavljanje na meji, enotni administrativni dokument ter predpisi o veterinarski in fitosanitarni kontroli. Ti zadnji so zelo številni, zato navajamo nekatere: prepoved uporabe hormonov, izboljšava sistema certifikatov za semena, predlog za določitev maksimalne vsebnosti ostankov za preprečevanje živalskih bolezni, kot so slinavka, svinjska kuga in bruceloza.

Podjetja v Skupnosti plačujejo letno za administrativne in za zamudo povezane stroške zaradi carinske kontrole okoli 8 mird ECU-jev (analiza za 500 podjetij). Ti stroški so za podjetja z manj kot 200 delavci včasih tudi od 30 do 40 % višja kakor za večja podjetja.⁵

Tehnične ovire so različni standardi, ki veljajo za posamezne izdelke. Osnovno načelo Skupnosti bi moralo biti, da potem ko je izdelek narejen in dan na trg posamezne članice Skupnosti, ni razloga, zakaj se ne bi prosto prodajal po vseh državah Skupnosti. Poleg čisto tehničnih zadev se v tej skupini predvideva sprejem različnih predpisov o kakovosti živil, farmacevtskih izdelkov, kemičnih izdelkov, o javnih naročilih, prostem gibanju delovne sile, skupnem trgu storitev, transportu, prostem pretoku kapitala, intelektualni in industrijski last-

nini. Nekateri predpisi so bili že sprejeti, kot so omejevanje uporabe bifenilov, omejevanje uporabe azbesta, izenačitev stopenj izobrazbe, ter predpisi o vrednostnih papirjih, bankah in delnicah.

Države Evropske skupnosti poznajo tri vrste standardov:

a) tehnična pravila, ki so jih predpisale posamezne članice iz zdravstvenih, varnostnih ali ekoloških razlogov;

b) standardi, ki niso v obliki pravnih predpisov, ampak jih sprejemajo posamezne institucije, kot so DIN (ZRN), BIS (Velika Britanija) in AFNOR (Francija). Ti standardi so oblika prostovoljne kodifikacije za izdelke, vendar uživajo kvazi pravni status v zvezi z uporabo tehničnih pravil pri odgovornosti za stvarne napake izdelkov;

c) postopki za preizkus izdelkov oziroma za izdajo certifikatov, s katerimi se ugotavlja, ali izdelki ustrezajo tehničnim pravilom in standardom iz točk a in b. Takšno stanje onemogoča prost pretok blaga med članicami ES. Znani so primeri, ko je bilo zaradi 500 let starega nemškega predpisa o pivu onemogočen uvoz danskega in nizozemskega piva. Različni standardi povečujejo stroške proizvodnje, državne stroške pri izdaji certifikatov, na koncu se pojavlja višja cena, ki jo plača potrošnik. Te ovire se odstranjujejo z obojestranskim priznavanjem standardov, s poenotenjem (direktiva ES določi minimalne zahteve) in obveščanjem o novih standardih.

Koristi, ki si jih obetajo z odpravo tehničnih ovir, so različne glede posamezne industrijske veje. Nekaj primerov. Avtomobilska industrija je ena od ključnih panog evropskega gospodarstva, saj zaposluje 7 % delovne sile in je po podatkih za leto 1985 izdelala 40 % osebnih avtomobilov na svetu. Z odstranitvijo tehničnih ovir bi se stroški na enoto proizvoda zmanjšali za 5 % oziroma 2,6 milijarde ECU-jev. Kako je evropski avtomobilski trg neenoten, ponazarja dejstvo, da se 90 avtomobilskih delov izdeluje v količinah manjših kot 500 tisoč. Evropski proizvajalci izdelujejo 30 različnih vrst podvozij, medtem ko jih je optimalno proizvajati le 21.

Pri predelavi hrane se vsako leto plačuje dodatnih 500 do 1000 mio ECU-jev zaradi razdeljenosti trga. Prihranki enotnega evropskega trga so bili okoli 4 % narodnega bruto dohodka. Tipičen primer ovire je npr. španski predpis, ki določa, da mora biti na nalepki živila navedeno tudi število zdravstvenega pregleda o neoporečnosti. Nemški predpis o pivu onemogoča uvoz iz drugih držav, zato se tuji proizvajalci na nemškem trgu, ki je največji na svetu, pojavljajo le z 1 % porabe.

Storitve imajo vedno večji pomen. Njihov večji razvoj je omejen z različnimi predpisi, katerih posledica je onemogočen prosti pretok in konkurenčnost. Velike ekonomske koristi se pričakujejo predvsem pri finančnih storitvah (banke, zavarovalništvo in transakcije). Po nekaterih napovedih je višina teh koristi okoli 22 mird ECU-jev. Vrednost javnih naročil, ki jih kontrolirajo državni organi v Skupnos-

³ 1 ECU = 1.217 US\$ (marec 1988 – ob pripravi študije).

⁴ Velja od 1. 7. 1987.

⁵ The European Challenge 1992 – The benefits of a Single market by Paolo Ceccini 1988.

ti, je bila leta 1986 530 mird ECU-jev kar je 15 % bruto narodnega dohodka Skupnosti. Del javnih naročil je omejen na izdelke in storitve, ki so nekonkurenčna zaradi premajhnih količin. V preostalem delu v višini 240-230 mio ECU-jev (7 % do 10 %) so tuja podjetja udeležena le s 0,14 % bruto narodnega dohodka Skupnosti. Odprava ovir bo omogočala cenejše nakupe, večja konkurenčnost bo povzročila znižanje domačih cen, prestrukturiranje v nekaterih industrijskih panogah. Prihranki se ocenjujejo v višini od 8 do 19 mio ECU-jev (glede na 4 države v letu 1984). Ti prihranki bodo najbolj opazni pri nižji ceni določenih izdelkov: cene farmacevtskih izdelkov se bodo znižale za 50 % v ZRN in 40 % v Britaniji, telefonski priključki bodo cenejši za 60 % v Belgiji in 50 % v Italiji, premog bo cenejši za 50 % v ZRN in 25 % v Britaniji.

Fiskalne ovire različni sistemi taks, ki veljajo za posamezni izdelek v različnih državah, tj. sprejem različnih direktiv o davku na dodatno vrednost.

V letu 1967 je bila sprejeta odločitev, s katero so se prometni davki nadomestili s takso na dodano vrednost (VAT) na podlagi enotnega sistema. Takse na dodano vrednost in davki na porabo so bolj ali manj vključeni v končno ceno izdelka in storitve, razlike v davčnih stopnjah povzročajo razlike v cenah, kar povzroča diskriminacijo na trgu in bistvene razlike v konkurenčnosti. Komisija si prizadeva za skupen postopek, s katerim bi se zagotovilo, da se prodaja in nakup zunaj meja obravnavata kot prodaja in nakup znotraj meja držav članic. V teh pogojih bi prodaja pri prodajalcu predpostavljala uvajanje takse pri prodajalcu, medtem ko bi se taksa na dodano vrednost, ki jo plača kupec, odbila ne glede na državo v kateri je plačana. Z računalniškim sistemom in uvajanjem kompenzacijskega sistema bi se zagotovilo, da se taksa na dodano vrednost, plačana v državi izvoznici in odbita v državi uvoznici, nadomesti v slednji.

Po poročilu Komisije o uresničevanju Bele knjige iz leta 1988 je Komisija predložila Svetu v sprejem že okoli 208 predlogov. Delo v glavnem poteka po načrtu, čeprav se pojavljajo zastoji pri zaščiti rastlin in živali. Do zdaj je sprejetih že 1/4 ukrepov (okoli 100).

VI. ODNOSI ES Z EFTO IN SEV

Med državami članicami Evropskih skupnosti in državami članicami Evropskega združenja za prosto trgovino (EFTA) so že od leta 1977 ukinjene carine za industrijske izdelke.⁶ S tem so bili uresničeni sporazumi med ES in posameznimi članicami EFTE, ki so bili sklenjeni po prvi razširitvi ES leta 1973. Po sporazumu ES in EFTA je oblikovana evropska cona proste trgovine za industrijske proizvode oziroma evropski sistem proste trgovine. Ti sporazumi so v primerjavi s sporazumi, npr. sporazumom s SFRJ, razlikujejo po tem, da so preferencialni in recipročni in omogočajo skupni razvoj dveh integracij. S skupno izjavo ministrov ES in EFTE leta 1984 v Luksemburgu se je sodelovanje še razširilo.

Na leto 1992 se članice EFTE pripravljajo tako, da se pospešeno prilagajajo novim standardom in predpisom EGS.

Posamezne članice razmišljajo o možnosti za vstop v Skupnost. Najbolj se za to

zanimajo v Avstriji kljub zadržku avstrijske državne pogodbe o nevtralnosti. V Švici in na Švedskem so mnenja, da je vstop v Skupnost v nasprotju z njihovo nevtralnostjo. Integriranost EGS in EFTE je tolikšna, da pod enotnim evropskim trgom razumevamo trg vseh 18 držav članic EGS in EFTE. V juniju letos je bila po dolgotrajnih pogajanjih sprejeta skupna deklaracija o vzajemnem priznavanju med Evropskimi skupnostmi in SEV, nadaljevala so se trgovinska pogajanja z Evropskimi članicami SEV (Madžarska, Češkoslovaška, Nemška demokratična republika so sporazume že parafirale). Pričakovati je, da se bo proces približevanja teh dveh ekonomskih skupin tako na multilateralni kot bilateralni ravni pospešeno nadaljeval tudi v prihodnje.

VII. TEMELJI ZA SODELOVANJE SFRJ IN EVROPSKIH SKUPNOSTI

Sodelovanje SFRJ in EGS se je začelo leta 1970, ko je bil sklenjen prvi nepreferencialni sporazum, ki je bil leta 1973 zamenjan z drugim 5-letnim sporazumom. Finančno sodelovanje pa se je začelo leta 1976.

V skupni deklaraciji iz leta 1976, po uradnem obisku predstavnika Evropskih skupnosti v Beogradu, je SFRJ izrazila željo, da se sodelovanje pospeši po načelih enakopravnosti obeh strani in posebnega statusa SFRJ kot neuvrščene, sredozemske dežele in članice Skupine 77. Sporazum o sodelovanju iz leta 1980 je ta načela potrdil in dal temu sodelovanju institucionalni okvir. Ta sporazum, ratificiran leta 1983, je pomemben mednarodni dokument sui generis narave, kar pomeni, da SFRJ s sklenitvijo tega sporazuma ni izgubila svoje politične neodvisnosti in enakopravnosti v mednarodnih okvirih ter da je upoštevan njen poseben mednarodni položaj.

Poleg tega sporazuma o sodelovanju SFRJ-EGS veljajo v odnosih z Evropskimi skupnostmi še nekateri sporazumi in protokoli: Sporazum o sodelovanju z Evropsko skupnostjo za premog in jeklo ter dopolnilni protokoli k tem sporazumom po vstopu Grčije v Evropske skupnosti.

Z določbami sporazumov smo dobili vrsto olajšav v sodelovanju z državami članicami EGS. To pomeni neregistrovano dajanje olajšav, s katerimi se vzpodbuja SFRJ k širšem in celovitejšem sodelovanju z EGS (promet, varstvo okolja, finančno sodelovanje, znanstveno-tehnično sodelovanje, sodelovanje na področju socialne varnosti...).

Ti sporazumi so podpisani za neomejen čas. Protokoli, ki so sestavni del tega sporazuma, pa le za 5 let, tako da jih je treba po preteku te dobe obnoviti. V letu 1987 so se končala pogajanja o obnovi protokolov, tako da so bili podpisani novi protokoli: Dodatni protokol o ekonomski prilagoditvi Sporazuma o sodelovanju SFRJ-EGS, vključno z novim trgovinskim protokolom, podpisanim 10. 12. 1987; II. Protokol o finančnem sodelovanju SFRJ in EGS – že ratificiran; Protokol o tehnični prilagoditvi Sporazuma o sodelovanju SFRJ-EGS po vstopu Španije in Portugalske v Skupnost, podpisani 10. 12. 1987; Protokol k Sporazumu o sodelovanju SFRJ in Evropske skupnosti za premog in jeklo po vstopu Španije

in Portugalske v skupnost – podpisan 10. 12. 1987.

S sporazumom o sodelovanju je za uresničevanje ciljev sporazuma ustanovljen Svet za sodelovanje SFRJ-EGS na ministrski ravni. Sprejema resolucije, priporočila in mnenja, za katera meni, da so primerna za uresničevanje skupnih ciljev. Svetu za sodelovanje predseduje izmenično vsaka pogodbenica.

VIII. SFRJ IN LETO 1992

Letos so bile intenzivirane razprave o vlogi in pomenu integracijskih procesov v Evropi glede na položaj Jugoslavije. Na podlagi razprav in stališč Predsedstva SFRJ in Skupščine SFRJ je bilo ocenjeno, da se mora naša država na ekonomskem, tehnološkem, kulturnem, izobraževalnem in delovno-pravnem področju funkcionalno vključevati v evropske integracijske procese oziroma se drugim področjem prilagoditi. Največji premik v zvezi s tem je jugoslovanska pripravljenost za sklenitev sporazuma s članicami EFTE na podlagi paragrafa 5 XXXIV. člena GATT o cona proste trgovine. Z njim bi se po koncu prehodnega obdobja, v katerem bi bile predvidene neregistrovane koncesije EFTE naši državi (asimetrične koncesije), vzpostavila cona proste trgovine med SFRJ in EFTO na podlagi recipročnosti in simetričnosti koncesij.

Kljub dobro zastavljenim stališčem in sklepom o nujnosti spremljanja in prilagajanja evropskim integracijskim procesom še vedno ni prišlo do operacionalizacije teh stališč in sprejetja ustreznih ukrepov zlasti glede prilagajanja Jugoslavije enotnemu evropskemu trgu.

Na 6. zasedanju Sveta za sodelovanje SFRJ-EGS v decembru 1987 v Bruslju je bila ustanovljena mešana delovna skupina. V zvezi s tem je Komisija Zveznega izvršnega sveta za odnose s tujino na svoji seji dne 26. 1. 1988 naložila Zveznemu sekretariatu za zunanje zadeve, da skupaj z nosilci sodelovanja z EGS sprejme konkretne ukrepe za uspešno delo delovne skupine, in sicer da se pripravi program ustreznih ukrepov za reafirmiranje ciljev sporazuma o sodelovanju SFRJ-EGS za izboljšanje sodelovanja na tistih področjih, ki še niso dovolj izkoriščena (znanost in tehnologija, turizem, varstvo okolja), določijo tista vprašanja iz programa aktivnosti Skupnosti za oblikovanje enotnega trga, ki bi lahko vplivala na bodoče odnose SFRJ in ki se jim mora naša stran brezpogojno prilagoditi (standardi, unifikacija carinskih in tranzitnih dokumentov).

Delovna skupina (na politični in strokovni ravni) SFRJ-EGS je imela do sedaj že več sestankov. Zadnji je bil julija 1988 v Beogradu. Namen tega sestanka je bil ugotoviti in določiti načine za izboljšanje medsebojnega sodelovanja na vseh področjih skupnega interesa (znanstveno-tehnično sodelovanje, veterinarsko sodelovanje, energetsko sodelovanje, vprašanje enotnega administrativnega dokumenta, sodelovanje na področju transporta in prometa, varstvo okolja, finančno sodelovanje). Dolej se v delovni skupini in tudi sicer še

⁶ Članice so Avstrija, Švica, Švedska, Norveška, Islandija in Finska.

niso pogovarjali o prilagajanju Jugoslavije Evropi 1992 in že sprejetim ukrepom iz Bele knjige, čeprav so s predstavniki EGS takšne razgovore že predlagali. V dosedanjih razgovorih s predstavniki EGS se je pokazalo, da naši predstavniki niso dovolj pripravljeni za poglobljene, strokovne razgovore, ki bi omogočili oblikovanje jasnih pogajalskih izhodišč, konkretnih predlogov in aktivnosti, ki bi temu sledile na naši strani. Takšna je tudi ocena jugoslovanske delegacije v delovni skupini, ki glavni razlog za takšno stanje vidi v nezadostni pripravljenosti in usposobljenosti pristojnih zveznih organov. Menimo, da je razlog tudi to, da še vedno ohranjamo politično reprezentativni tip naših pogajalcev, ki objektivno onemogoča poglobljeno razpravo o konkretnih vprašanjih, medtem ko sedanja faza razgovorov in pogajanj z EGS zahteva strokovno raven. V razgovorih v delovni skupini so bila obravnavana tudi nekatera vprašanja o enotnem evropskem trgu, kot npr. sodelovanje na področju standardizacije, vprašanje enotnega administrativnega dokumenta, postopek obveščanja (Jugoslavije) o oblikovanju enotnega trga. Ta vprašanja so bila obdelana zgolj površno, brez konkretnih predlogov oz. predvidenih aktivnosti na naši strani. Tako je npr. za standardizacijo v poročilu naše delegacije ugotovljeno, da se sodelovanje z EGS na tem področju uspešno nadaljuje, kar naj potrjuje tudi podatek, da je Komisija EGS v med dvema sestankoma delovne skupine poslala Zveznemu zavodu za standardizacijo 187 dokumentov, s katerimi se poenotijo tehnični predpisi držav članic EGS. Kot nam je znano, zvezni zavod za standardizacijo še ni začel nobenega postopka za poenotenje jugoslovanskih predpisov z ukrepi iz Bele knjige. Problem je torej v tem, da v Jugoslaviji še nismo organizirani in usposobljeni za prilagajanje ukrepom Bele knjige in da na tem področju še nismo razrešili ključnih vprašanj.

O teh vprašanjih je razpravljal Zvezni zbor Skupščine SFRJ julija 1988 in naložil ZIS-u, da pripravi predlog strategije za razvijanje odnosov z evropskimi ekonomskimi integracijami, v kateri bodo določeni ekonomski učinki, naloge in roki za njeno uresničevanje. Rok za izdelavo te strategije je bil 15. nov. 1988, vendar je preložen na prvo četrtletje 1989.

V SR Sloveniji se zelo zanimamo za doseganje, povezana z Evropo 1992, zavedamo pa se tudi nujnosti prilagajanja tem procesom, kar je razumljivo zaradi tradicionalne tesne povezanosti slovenskega gospodarstva z gospodarstvom držav članic EGS (Slovenija izvozi na evropski trg več kot 80 % vsega blaga, 53 % v države članice Skupnosti, 62 % v zahodnoevropske države, pri izvozu storitev je popolnoma vezana na ta trg). Dosti manjše pa je poznavanje vsebine teh procesov, zlasti ukrepov Bele knjige, vplivov in posledic enotnega evropskega trga na nadaljnje gospodarsko sodelovanje SR Slovenije z EGS kakor tudi na posamezne delovne organizacije.

To je bil razlog, da se je v projektne svetu za raziskave v podporo usmerjanju družbenega razvoja in prestrukturiranja planiranja v Sloveniji, ustanovljenega sredi letošnjega leta pri Izvršnem svetu Skupščine Slovenije, dala pomembnejša vloga prav izdelavi študij, ki bi z različnih

vidikov proučile možnosti za prilagajanje enotnemu evropskemu trgu. S tem namenom je Zavod za družbeno planiranje naročil naslednje štiri raziskave: Evropa 92 – Prilagodjevanja na zahteve jedinstvenog tržišta sa stanovišta privrede SFR Jugoslavije i SR Slovenije. Gibanja v mednarodnem ekonomskem okolju kot zunanji dejavnik razvoja in prestrukturiranja slovenskega gospodarstva v 90. letih. Večja kompatibilnost slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva z razvito Evropo kot osnova za njuno uspešno kvalitativno in strukturno preobrazbo ter Razvojna vloga dodatne vrednosti, ustvarjene v konvertibilnem izvozu in na domačem trgu. Rezultati raziskav bodo znani v prihodnjem letu. Republiški komite za promet in zveze je koordinator projekta z naslovom Vključevanje SR Slovenije in SFR Jugoslavije v evropski prometni prostor po letu 1992. Ugotovitve iz raziskav bo Zavod za družbeno planiranje SRS upošteval pri analizi razvojnih možnosti za prihodnje srednjeročno obdobje.

Osnovni namen študij je utemeljiti nujni proces izboljšanja kakovosti in vsebine dosedanjega gospodarskega sodelovanja med Slovenijo/Jugoslavijo z razvito zahodno Evropo ter ugotoviti vse tiste procese, ki bi omogočili na podlagi priporočil sprejetje tistih odločitev, s katerimi bi se zmanjšali negativni učinki enotnega evropskega trga za države, ki niso članice EGS.

Razvojna nujnost Jugoslavije je v novi kvaliteti ekonomskih odnosov z Evropsko gospodarsko skupnostjo, ki je ne moremo doseči le z različnimi formalnimi oblikami sodelovanja, ampak s sistematičnim prilagajanjem jugoslovanskega gospodarstva gospodarstvenikom držav članic Skupnosti.

Vplivi ukrepov Bele knjige za Jugoslavijo

Predvidevamo, da bodo za jugoslovanske državljane in izdelke po letu 1992 posledice ukrepov naslednje:

- pojavilo se bo vprašanje recipročnosti v medsebojnih odnosih, saj po novem ukrepu lahko daje Skupnost olajšave, le če jih daje tudi nasprotna stran. Takšne zahteve EGS že postavlja za transport;

- prilagajanje enotnemu evropskemu trgu in večjemu vključevanju naših izdelkov in storitev na te trge bo nujno sledil tudi večji uvoz izdelkov s teh trgov. Računati moramo, da bo ta uvoz možen le v skladu z našimi plačilnobilančnimi sposobnostmi;

- jugoslovanski izdelki, ki bi jih izvažali na trg Skupnosti, bi morali biti izdelani po normativih in standardih, ki so veljavni med članicami Skupnosti (direktive EGS), in po nacionalnih normah in standardih (če so ti strožji od direktive EGS);

- zaradi ostrih ekoloških zahtev v državah Skupnosti se bo povečalo zanimanje kapitala za vlaganje v ekološko sporne objekte v SFRJ;

- jugoslovanski državljani bi lahko potovali v države EGS z lastnimi vozili, le če bodo njihova vozila glede izpušnih plinov ustrezala standardom Evropske gospodarske skupnosti;

- jugoslovanski kmetijski izdelki za izvoz v Skupnost bi morali biti izdelani po

normativih in standardih Skupnosti (pre-poved uporabe hormonov, ustrežati mikrobiološkim nadzorom, ostanki pesticidov le do višine, predpisane po direktivi Skupnosti);

- jugoslovanski prevozniki bi lahko opravljali prevoze znotraj EGS, če bi izpolnjevali njihove tehnične standarde. Srečevali bi se z raznovrstnimi omejitvami: kot so mnogo daljši postopek na meji, omejen dopust do opravljanja transportnih storitev;

- jugoslovanski državljani bodo zaradi uvedbe enotnega računalniško zasnovanega potnega lista držav članic Skupnosti pri prehodu notranjih meja Skupnosti v enakopravnem položaju z državljani Skupnosti;

- jugoslovanski državljani, zaposleni na začasnem delu, bodo v podrejenem položaju. Pri zaposlitvi bodo imeli prednost državljani Skupnosti, izobrazbene stopnje državljanov Skupnosti bodo izenačene. Spodbujala se bo migracija znotraj Skupnosti, nezaposleni strokovnjaki s severa Evrope na jug;

- tehnološko zaostajanje se bo še povečalo. Praktično smo že izpadli iz programa EUREKA. V projekte, kot so PACE (znanstvenikom je omogočeno, da so po načelu šole na daljavo stalno in v vsakem trenutku obveščeni, kaj je novega na njihovem področju), COMET (specialistični tečaji, ki omogočajo hitro prekvalifikacijo in prilagoditev strokovnjakov spremembam tehnoloških inovacij ter približevanje izobraževanju v proizvodnji), in ERASMUS (izmenjava študentov, profesorjev) se ne moremo vključiti;

- trg EGS se bo za naše izdelke postopoma zapiral, ker zaradi tehnološkega zaostajanja ne bomo sposobni zadostiti njihovim standardom. To lahko pomeni oteženo izplačevanje dolgov, večjo stopnjo nezaposlenosti, zunanjetrgovinski primanjkljaj in preusmerjanje našega izvoza na Vzhod.

IX. PRIPRAVE V SR SLOVENIJI

Menimo, da sta v procesu prilagajanja ukrepom Bele knjige bistveno pomembna tekoče in celovito obveščanje vseh subjektov sodelovanja z EGS ter vzpostavitev takšnega sistema usklajevanja v pristojnih zveznih organih, ki bo vključeval tudi nosilce sodelovanja z EGS v republikah in pokrajinah. Iz tega razloga je Republiški komite za mednarodno sodelovanje predlagal Zveznemu sekretariatu za zunanje zadeve kot koordinatorju jugoslovanskega dela delovne skupine SFRJ-EGS vključitev predstavnikov republik in pokrajin. Pobuda ni bila sprejeta z obrazložitvijo, da so v to koordinacijo vključeni samo zvezni resorji. To je glavni razlog za pomanjkljivo in nesistematično obveščenost ne samo Slovenije, temveč vseh preostalih delov Jugoslavije, o procesih, povezanih z Evropo 92, in aktivnostih, in jih Jugoslavija predvideva v zvezi s prilagajanjem tem procesom.

Na RK za mednarodno sodelovanje je bila ustanovljena delovna skupina predstavnikov republiških upravnih organov Gospodarske zbornice Slovenije in Ljubljanske banke z nalogo zagotavljanja obveščenosti vseh nosilcev o sodelovanju, proučevanja ukrepov iz Bele knjige in dajanja konkretnih pobud za sprejem ustreznih prilagoditvenih ukrepov.

Delovna skupina se je doslej sestala trikrat in izhajajoč iz ugotovitev,

- da v Sloveniji še ni zadovoljivega poznavanja vsebine sprememb, ki nastajajo v zvezi z oblikovanjem enotnega evropskega trga, zlasti ukrepov Bele knjige,

- da nismo tekoče in celovito seznanjeni z aktivnostmi, ki že tečejo in se predvidevajo v pristojnih zveznih organih,

- da se posamezni organi in organizacije v Sloveniji s to problematiko ukvarjajo ne celovito in nepovezano;

opredelila naslednje smeri svoje aktivnosti:

- zagotoviti obveščenost vseh nosilcev sodelovanja z EGS, pri čemer bo Republiški komite za mednarodno soelovanje opravljal delo koordinatorja med nosilci sodelovanja v Sloveniji in sodeloval s pristojnimi zveznimi organi, upravnimi organi in organizacijami bodo usklajevali delo v okviru svojih delovnih področij. Gospodarska zbornica Slovenije pa z organizacijami združenega dela;

- proučevati sprejete ukrepe iz Bele knjige ter ukrepe, ki so v sprejemu, ugotoviti posledice konkretnih ukrepov za naše sodelovanje z EGS ter opredeliti konkretne pobude in predloge za sprejem prilagoditvenih ukrepov, in sicer tistih, ki so v pristojnosti republike kot tistih v pristojnosti federacije;

- zagotoviti povezanost in vključitev v delo pristojnih zveznih organov ter na ta način omogočiti učinkovit dostop in pretok informacij ter dajanje predlogov in pobud SR Slovenije za sprejem konkretnih aktivnosti in ukrepov v zvezi s prilagajanjem Jugoslavije Evropi 92.

Delovna skupina je pri tem tudi opozorila na naslednje:

- vzpostaviti je treba učinkovit informacijski sistem, ki bi bil združen v depozitarjem centru EGS in bi omogočil zbiranje, obdelavo in dopolnjevanje vseh pomembnih informacij, povezanih z nastajanjem enotnega evropskega trga;

Leipzig – Spomladanski sejem 1989

- republiški upravni organi in organizacije, Gospodarska zbornica Slovenije, organizacije združenega dela in drugi nosilci sodelovanja z EGS v družbenih in gospodarskih dejavnostih morajo problematiko Evrope 92 vključevati v svojo redno dejavnost, pri čemer morajo zagotoviti strokovnjake, ki bodo usposobljeni za spremljanje, proučevanje in spodbujanje konkretnih aktivnosti z njihovega delovnega področja. Pri tem je zlasti pomembna tudi vloga GZS, ki se mora kadrovske in tehnično-organizacijsko usposobiti, da bi lahko pomagala organizacijam združenega dela do informacij, ki bodo zagotavljale in omogočale njihovo celovito vključevanje v te procese prilagajanja. V ta namen mora Gospodarska zbornica Slovenije v obstoječe oblike izobraževanja vključiti problematiko Evrope 92 (specializirano po področjih) ter na ta

način omogočiti strokovno usposabljanje kadrov gospodarskih in družbenih dejavnosti;

- spremljati izkušnje drugih držav pri prilagajanju Evropi 92, zlasti držav, ki niso članice EGS (npr. Avstrija, Švica, Madžarska) ter izmenjavo informacij in izkušenj;

- spremljati izkušnje pri prilagajanju Evropi 92, dežel in regij Alpe-Jadrana ter regij skupščine evropskih regij in to vprašanje vključiti v delo gospodarske komisije DS Alpe-Jadran;

- problematiko prilagajanja Jugoslavije in SR Slovenije enotnemu evropskemu trgu je treba z razvojnega vidika vključiti v vse plane družbenega razvoja SR Slovenije ter upoštevati pri ukrepih tekoče ekonomske politike;

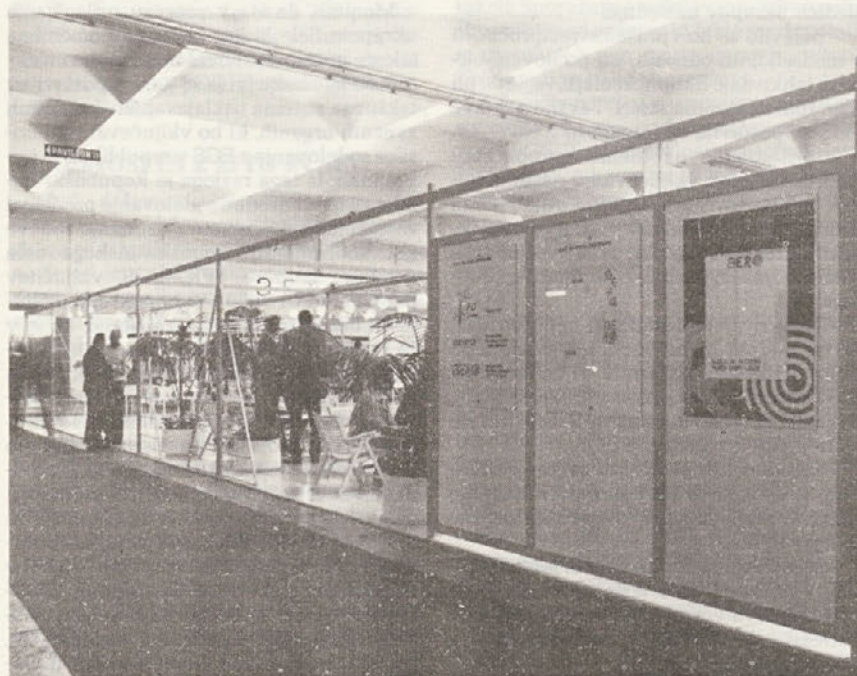
- za zagotavljanje potrebnih aktivnosti in organizacijsko tehničnih rešitev pri prilagajanju Slovenije Evropi 92 mora IS Skupščine SRS v proračunu zagotoviti ustrezna finančna sredstva.

Aerova sejemska dejavnost v letu 1989

Tudi v letu 1989 je Aero sodeloval na mnogih sejmih tako v Evropi kot v Jugoslaviji.

Letošnja sejemska dejavnost Aera se je začela v Varšavi s 4. mednarodnim sejmom COMPUTER '89. Sejem je trajal od 24. do 27. januarja 1989. Na tem sejmu smo prvič sodelovali, predstavili pa smo se s programom pisalnih trakov in obrazcev.

Na letošnjem sejmu CEBIT v Hanovru je Aero sodeloval že šestič in povedati moramo, da je bil Aero edino

Zagreb – Intergrafika 1989

jugoslovansko podjetje, ki so ga predstavili v katalogu razstavljalcev. CE-BIT je mednarodni sejem biro opreme, informacij, telekomunikacij in razstavlja približno 2500 proizvajalcev s celega sveta. Sejem je trajal od 8. do 15. marca in na sejmu smo predstavili obrazce in pisalne trakove. Utrjevali smo tudi image nove celostne podobe in mnogi so ga zelo dobro ocenili. Ocenjujemo, da je prisotnost Aera na sejmu pomembna in da s tem lahko uspešno tržimo. Na sejmu bomo še sodelovali.

Istočasno je potekal tudi spomladanski sejem v Leipzigu (12. do 18. marec 1989), na katerem sodeluje približno 6000 razstavljalcev.

Sodelovali smo tudi na mednarodnem sejmu grafične in papirne industrije intergrafika Zagreb.

Na sejmu je sodelovalo 300 razstavljalcev iz Jugoslavije in 14 iz tujine.

Jasna Rode

Leto 1992 in mi – aspekt standardizacije pri zagotavljanju kvalitete

UVOD

Evropa 92 je termin, ki je v evropskih poslovnih krogih že dobro poznan; nekateri komaj čakajo na 1. 1. 1993 in pričakujejo veliko ugodnosti in še večji razmah v mednarodnih izmanjavah dobrin vseh vrst, drugi zopet z nejevoljo oziroma strahom gledajo na te nove pogoje gospodarjenja, ki bodo veljali po letu 1992. Tudi znotraj dvanajsterice v EGS je še veliko razlik in različnih gledanj, vendar je, v primerjavi z letom 1985, ko je izšla tako imenovana Bela knjiga, precej ovir že odstranjenih. Seveda pa je ostalo še veliko dela za Svet EGS, ki je vrhovno zakonodajno telo in ki mora sprejeti vse predvidene zakone v naslednjih štirih letih. Od predvidenih 300 zakonskih aktov, ki jih je Lord Cockfield, avtor Bele knjige predlagal, jih je sprejetih šele 80. Kakorkoli že, čas neizbežno beži in leto 1992 bo vsak čas tu.

JUGOSLAVIJA IN LETO 1992

Vključevanje Jugoslavije v Skupni evropski trg

Pesimistična ocena bi, v skladu z ostalimi odnosi na relaciji Evropa-Jugoslavija (Eureka, cestno omrežje, komunikacije itd), lahko bila, da je že prepozno, oziroma da smo vlak zamudili. Vendar pa moramo v primeru projekta 92 vedeti, da je velika večina od teh 300 ključnih zadev nekako internega značaja za članice EGS. Tu mislim predvsem na poenotenje davčne politike, problemov zdravstva, varnosti, zaposlova-

nja, socialne politike, raznoraznih internih standardov in drugih administrativnih postopkov. Jugoslavija bi morala biti pozorna predvsem na predpise, lahko bi rekli celo ovire, ki jih bo treba rešiti, če se želimo vključiti v največji enotni trg na svetu, tako po številu prebivalcev (320 milijonov ljudi) kot po kupni moči.

Tudi smernice naše najnovejše gospodarske reforme govorijo o tržnem gospodarstvu in odpiranju našega gospodarstva navzven. Mislim, da je danes vsakemu v Jugoslaviji jasno, ne samo ekonomistom oziroma političnim ekonomistom, da lahko sredstva za odplačevanje glavnice in obresti najetih kreditov dobimo samo z izvozom. Naš delež izvoza na področju, ki ga pokriva dvanajsterica (torej uvoz EGS) se povečuje, vendar še vedno zavzema nizke vrednosti (0,9 % v 1975 in 1,20 % v 1985 – vir dr. Lojze Sočan, Inštitut za ekonomska raziskovanja Ljubljana).

Seveda je veliko različnih problemov, ki jih bo treba rešiti predno bo naš izvoz bistveno porastel. Vsekakor pa smatram, da je **kakovost in zagotavljanje kakovosti proizvodov in storitev** eden od bistvenih parametrov v borbi za večji izvoz. Dokončno so minila leta, ko smo v Evropi konkurirali predvsem z nizkimi cenami, kakovost pa je bila takrat manj pomembna.

Danes je zagotavljanje kakovosti nepogrešljiv del poslovne politike vsake delovne organizacije in tako ji je tudi projekt Evropa 92 prisodil precejšen pomen.

Standardizacija na področju zagotavljanja kakovosti

V zvezi s standardizacijo in Skupnim evropskim trgom je precej nesporazumov. Cilj ni izmišljanje novih standardov, ampak samo odstranjevanje razlik, ki so trenutno prisotne. To lahko dosežemo z medsebojnim priznavanjem standardov različnih držav ali pa z uveljavitvijo tistih standardov, ki bi bili lahko skupni, ni pa nujno, da so to novi ali drugačni standardi, od že sedaj veljavnih.

To je bil tudi primer na področju zagotavljanja kakovosti proizvodov in storitev.

British standard 5750 (BS 5750) iz leta 1979 je bil podlaga za izdajo serije standardov Mednarodne organizacije za standardizacijo (ISO). Tako je ISO leta 1987 izdala serijo standardov, tu navajam samo tri:

ISO 9001,
ISO 9002,
ISO 9003,

ki so osnova za poenotenje postopkov za sistemsko zagotavljanje kakovosti proizvodov in storitev.

ISO 9001 pokriva celotno področje zagotavljanja kakovosti v razvoju in raziskavah, proizvodnji in serviranju, ISO 9002 se nanaša samo na proizvodnjo, ISO 9003 pa na zagotavljanje kakovosti skozi končno kontrolo in v preizkusnih postopkih. Več evropskih držav je izdalo ekvivalentne nacionalne standarde (beri prevedlo ISO 9001 in 9003). Jugoslovanski zavod za Standardizacijo ima rezervirano področje za kvaliteto od AK 1. 001 do AK 1.019 in so tako ISO 9001/9002/9003 prevedeni in izdani pod številko **JUS AK 1.012, AK 1.013 in AK 1.014**.

Vendar pa samo izdaja standarda ni zagotovilo, da ga bomo tudi vsi upoštevali. Najprej bodo v aplikacijo standarda prisi-

ljene delovne organizacije, ki izvažajo. Nekaj večjih evropskih firm že danes zahteva certifikate, ki potrjujejo, da je poslovanje na področju zagotavljanja kvalitete usklajeno z ISO serijo 9000, z letom 1992 pa bo to najbrž postalo pogoj za mednarodno vključitev.

CERTIFIKAT O KVALITETI

ISO 9001 pokriva celotno področje zagotavljanja kakovosti v neki delovni organizaciji in obsega 20 poglavij. Zelo natančno določa način vzpostavljanja odnosov, odgovornosti in celotnega sistema vodenja in usklajevanja predpisanih postopkov in dokumentacije na vseh ključnih fazah t. im. kroga kakovosti, od marketinških raziskav do prodaje in servisiranja. Načela veljajo za podjetja različnih velikosti, branž in proizvodnih usmeritev.

Certifikat o kakovosti, pridobljen na osnovi neodvisne ocenitve, ki jo bo izvedla **akreditirana ustanova**, bo potrjeval, da je podjetje sposobno izdelovati kakovostne proizvode, obenem pa bo zagotovilo kupcu, da so izdelki, ki jih kupuje, narejeni v skladu z mednarodnimi standardi o zagotavljanju kvalitete.

Podobne preglede in ocenitve kvalitete že poznamo, posebno večji koncerni uporabljajo take postopke pri izbiri oziroma selekciji kooperantov. Novost je v tem, da bodo v bodoče certifikate izdajale t. im. tretje, neodvisne akreditirane organizacije (third party independent authority) posebej specializirane za pregled, nadzorovanje in ocenjevanje sistemov za zagotavljanje kakovosti.

Nekaj takih organizacij že obstaja, precej pa se jih bo do leta 1992 še ustanovilo, saj bo še veliko dela, posebno če bo **certifikat** po tem letu postal obvezen dokument v mednarodnem poslovanju.

Naj jih naštejemo nekaj:

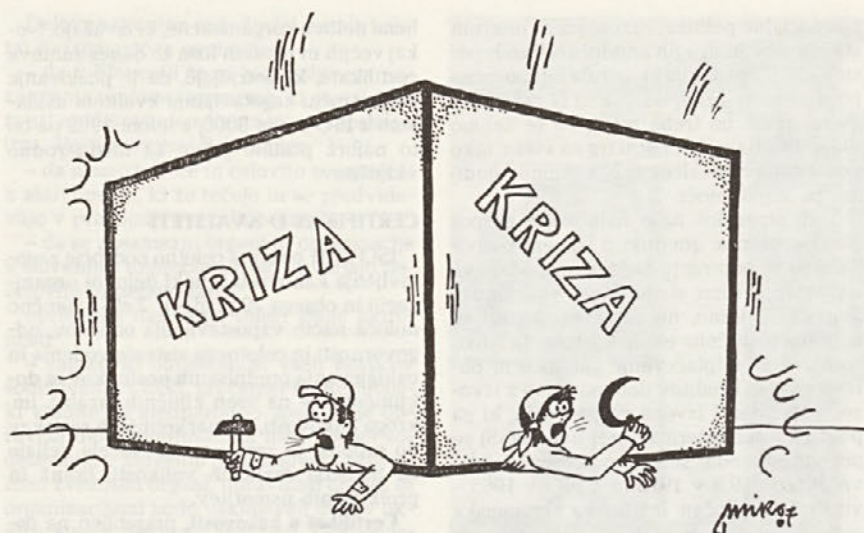
- Det Norske Veritas
- Lloyds Register Quality Assurance
- Bureau Veritas Quality International (BVQI)
- British Standard Institute (BSI)
- Deutsche Gesellschaft für Zertifizierung von Qualitäts Sicherung Systems

V tem sestavku bi rad povedal nekaj več o BVQI.

BUREAU VERITAS IN BUREAU VERITAS QUALITY INTERNATIONAL

Bureau Veritas (BV) je ena najstarejših mednarodnih priznanih organizacij specializirana za kontrolo kakovosti, ocenjevanje, klasifikacijo in vzdrževanje proizvodnih procesov in blaga, dalje za izobraževanje, tehnično asistenco, finančno svetovanje, ocenjevanje projektov itd. Ustanovljen je bil leta 1828 v Antwerpnu, je popolnoma samostojna, nevtralna in finančno neodvisna firma. Uveljavljena je v svetu kot neodvisna pooblaščen kontrolna ustanova (third party independent inspection authority).

V začetku je bil velik del aktivnosti BV vezan na morje – to je nadzor konstrukcije, izgradnje in izkoriščanje plovnih objektov. Kasneje se je poslovanje razširilo in danes je BV praktično prisoten v celotnem industrijskem prostoru na vsem svetu. Bureau Veritas ima sedež v Parizu, zaposluje 4500 ljudi in ima preko 400 predstavništev v 125 državah. Poleg tega pa z BV sodeluje

Kocka je padla!

tudi 7000 pogodbeno vezanimi strokovnjaki raznih področij, tako da lahko ponudi hitre in raznovrstne usluge kjerkoli na zemeljski obli. BV je ustanovil več specializiranih organizacij npr. VERITEST, VERIDATAS, BVCS in kot najmlajšo BVQI.

Bureau Veritas Quality International je pooblaščen za izvajanje ocenitve sistemov za zagotavljanje kvalitete (quality assessment) in izdajanje certifikatov o usklajenosti postopkov z mednarodnimi standardi. BVQI ima sedež v Londonu ravno zaradi tega, ker ima ocenjevanje sistemov za zagotavljanje kakovosti v Veliki Britaniji največjo tradicijo. Končno je bil tudi angleški standard BS 5750 osnova za serijo mednarodnih standardov ISO 9000. BVQI je akreditiran za izdajo certifikatov s strani National Accreditation Council of Certification Bodies (NACCB) v Veliki Britaniji in Raad Vor de Certificatie (RVC) na Nizozemskem. V teku so postopki za pridobitev akreditacije v drugih evropskih državah. V skladu z mednarodno uveljavitvijo matične firme tu ni pričakovati problemov. Večjo perspektivo vsekakor imajo mednarodne, državno neodvisne firme. V Evropi bo več veljal certifikat od take organizacije, kot pa npr. nemški za nemško firmo, francoski za francosko, še najmanj pa najbrž, jugoslovanski certifikat za jugoslovansko firmo.

BVQI ima izdelan poseben poslovník, ki predvideva vse potrebne postopke za pridobitev certifikata. Ta se podeljuje za dobo 3 let, s tem da so potrebni dodatni pregledi vsakih 6 mesecev. S podelitvijo certifikata BVQI zagotavlja, da v delovni organizaciji poteka poslovanje v zvezi z zagotavljanjem kakovosti v skladu z ISO 9000. Taka delovna organizacija ima pravico uporabljati ustrezen logo znak BVQI v svoji marketinški dejavnosti in ustrezno opremiti svojo blagovno znamko.

ZAKLJUČEK

V sestavku je prikazana problematika kakovosti in usklajevanja postopkov za zagotavljanje kakovosti s posebnim aspek-

tom na bližajoče se 1992. Kljub temu, da zaenkrat ni nikjer specifično poudarjena zahteva po certifikatu, pa se bo z gotovostjo pojavila 1. januarja 1993, kot pogoj za vključitev na evropski trg.

Takrat pa bo res že prepozno. Vedeti namreč moramo, da pridobitev certifikata ni samo administrativni postopek. Postopek v večini primerov pomeni tudi spremembo politike o kakovosti v delovni organizaciji ter definiranje in usklajevanje cele vrste postopkov v poslovnem in proizvodnem procesu. Vse to pa ni moč opraviti čez noč.

Zato storimo nekaj konkretnega sami in ne čakajmo na sistemsko, republiško ali državno regulativo, ki je največkrat vse preveč splošna in ponavadi prepozna!

Zoran Lekić

CELOVITO OBVLADOVANJE KAKOVOSTI

OKA je odgovornost vseh delavcev in vseh področij.

CEOKA je skupinska aktivnost in je ne morejo izvajati samo posamezniki. Zahteva timsko delo.

CEOKA bo uspelo, če sodelujejo vsi, od direktorja do delavcev na traku in prodajnega osebja.

Pri CEOKA se pogosto govori o srednjem vodstvenem osebju in se ga kritizira. Bodite pripravljeni na to.

Aktivnosti krožkov za obvladovanje kakovosti so del aktivnosti za CEOKA.

Ne zamenjaj ciljev z načinom, kako jih doseči!

CEOKA ni čudežno zdravilo, deluje bolj kot kitajski način zdravljenja z zelišči.

Kakovost izdelkov je tržna nuja

POLITIKA KAKOVOSTI V AERU (nadaljevanje in konec)

V zadnjem, tretjem delu članka o kakovosti v Aeru boste lahko prebrali o vlogi in vsebini dela poslovnega teama kakovosti na ravni delovne organizacije, strokovnih teamov kakovosti za posamezna področja in kolegijev tozgov in DSSS. Strokovno službo so zadolžili za izvajanje politike kakovosti v delovni organizaciji in sistem zagotavljanja in obvladovanja kakovosti v Aeru.

PREDLOG POLITIKE KAKOVOSTI V DO

Politiko kakovosti opredeljujemo z

- osnovnimi načeli,
- vodili in
- cilji.

Osnovna načela

- Celovito obvladovanje kakovosti (v nadaljevanju teksta CEOKA) sprejemamo kot sistem vodenja, ki temelji:

- na dejstvih,
- na principu »kakovost je prva«, kar velja za kakovost poslovnega in proizvodnega procesa,
- na spoštovanju »pravil igre« in pomeni zagotavljanje in obvladovanje kakovosti proizvodov in neproizvodnih storitev, obvladovanje stroškov, cen, dobička, količin in ljudi, kakor tudi pogodbenih partnerjev v nabavi, s tem da vključuje tržišče v pogledu prodaje oz. uporabe kot svoj »naslednji proizvodni proces«.

- Proizvode določajo tržne zahteve. Razvijamo, proizvajamo in prodajamo proizvode, ki so v skladu z zahtevami, potrebami in željami kupcev.

- Področje kakovosti v sistemu CEOKA zahteva povezano delovanje enot v DO na vseh področjih dela in poslovanja.

- Vsako delovno področje je odgovorno za kakovost svojega dela.

Vodila

- Zagotoviti oz. vgraditi kakovost v proizvode in neproizvodne storitve tako, da so sploh dani pogoji za obvladovanje kakovosti:

- Zagotoviti kakovost pri proizvodnih v fazi razvoja proizvoda (receptura, konstrukcija) in razvoja tehnologije v proizvodnji.

- Vgrajevati kakovost pri neproizvodnih storitvah v fazi priprave strokovnih podlag za njihovo izvajanje.

- Sprejeti dejstvo, da se kakovost surovin in vhodnih materialov zago-

tavlja v proizvodnem procesu dobavitelja oz. kooperanta.

- Kontrola kakovosti mora delovati tako, da bolj upošteva zahteve, potrebe in želje kupcev kot proizvodnje.

- Sistematsko analizirati vzroke znižanja ravni kakovosti proizvodov (v proizvodnem procesu in v uporabi na tržišču) in neproizvodnih storitev ter hitro ukrepati, da bomo zadržali svoj tržni delež in konkurenčnost.

- Oceniti o izpolnjevanju postavljenih kriterijev za kakovost dajejo službe kontrol kakovosti.

- Osnova za ugotavljanje kakovosti proizvodov in neproizvodnih storitev je veljavna tehnično tehnološka dokumentacija, kontrolna tehnologija, JUS, ISO in ostali standardi, interni standardi, mednarodne uzanice, ki so verificirane v DO AERO, pravno veljavni dogovori in zahteve glede kakovosti ter razna interna organizacijska navodila.

- Reklamacije kupcev reševati po hitrem postopku in tako, da so vzroki za reklamacijo trajno odpravljeni.

- Odnos do kupca mora biti v celotni DO enak.

- Kakovost proizvodov in storitev ustreza, če izpolnjuje zahteve, potrebe in pričakovanja kupca.

- Načrtno pospeševati odgovoren odnos do kakovosti tj. stalno dvigovati stopnjo »zvesti« do kakovosti,

- Zaradi vedno večjih zahtev po kakovosti, je potrebno izvajati temeljito strokovno in splošno izobraževanje.

Cilji

- Cilj DO AERO je razvijati, proizvajati in prodajati take proizvode, ki bodo dolgoročno zagotavljali poslovno moč DO. Predpogoj pa je, da bodo z dobro in stalno kakovostjo teh proizvodov in storitev zadovoljni kupci na vseh tržiščih, kjer jih prodajamo. Da bomo lahko izpolnili kupčeve zahteve, pa moramo ugotoviti značilnosti posameznega tržišča.

- Cilje dobre kakovosti in ukrepe, s katerimi jih dosežemo, je treba upoštevati ne le v tehnično tehnološkem, ampak tudi v finančnem smislu.

- Težišče novih aktivnosti za kakovost mora biti preprečevanje napak pri proizvodnih in neproizvodnih storitvah. S predhodnimi ukrepi moramo preprečiti, da se ne bodo ponavljali že znani problemi.

- Uresničevanje ciljev glede kakovosti je treba sproti preverjati in nemudoma korigirati odstopanja,

- Vsaka organizacijska enota je na svojem delovnem področju odgovorna za doseganje ciljev kakovosti, pri čemer mora vodstvo DO ustvariti potrebne predpogoje.

- Vsak zaposlen delavec je odgovoren za kakovost svojega dela.

CEOKA JE MISELNA REVOLUCIJA PRI VODENJU

Če je CEOKA uvedeno v vsej organizaciji, lahko prispeva k izboljšanju solidnosti in dobrih lastnosti organizacije.

OKA je eno glavnih smotrov organizacije. Je njena nova filozofija vodenja.

Usmerite svoj pogled na dolgoročne dobičke in postavite kakovost na prvo mesto.

Uničite sektaštvo.

CEOKA je vodenje na podlagi dejstev.

CEOKA je vodenje, ki je osnovano na spoštovanju človečnosti.

OKA je vrsta, ki združuje znanje in dejanja.

- S finančnim planom zagotoviti sredstva za normalno delo in razvoj sistema kakovosti.

PREDLOG SISTEMA ZAGOTAVLJANJA IN OBVLADOVANJA KAKOVOSTI V DO

Cilj zagotavljanja kakovosti je zagotoviti kakovost tako pri proizvodnih kot pri neproizvodnih storitvah do take stopnje, da bo kupec rad in predvsem z zaupanjem kupil naš proizvod, ga z zadovoljstvom uporabljal in na sploh rad z nami posloval.

Cilj obvladovanja kakovosti je doseči zadovoljstvo pri kupcih in si dolgoročno zagotoviti dobiček, ki nam bo zagotavljal socialno varnost ter omogočil razvoj in napredek DO.

Gonilo sistema zagotavljanja in obvladovanja kakovosti je postavljena politika kakovosti, ki jo izvajajo tri ravni v tem sistemu v naši DO, kot je že opredeljeno in sprejeto so:

- Poslovni svet,
- Kolegiji v tozdih oz. DSSS in
- Strokovni teami za kakovost kot operativne izvajalne skupine strokovnjakov.

Z vključitvijo vseh treh ravni v sistem so posredno vključeni tudi vsi zaposleni v DO, kar edino zagotavlja uspešnost delovanja CEOKA.

Način vključevanja posameznih ni-vojev:

Poslovni svet trimesečno

- spremlja izvajanje postavljene politike kakovosti ter delovanje sistema zagotavljanja in obvladovanja kakovosti,

- po potrebi usmerja in obvezno,
- sprejema oceno delovanja sistema celovitiga OKA,

- imenuje strokovne teame za kakovost za posamezna področja.

Kolegiji v tozdih oz. DSSS mesečno

- spremljajo gibanje kakovosti tako pri proizvodih kot pri neproizvodnih storitvah na osnovi ustreznih poročil,

- zagotavljajo reševanje ugotovljenih odklonev od kakovosti na ustrezni ravni - ali na kolegiju, ali po redni poti preko strokovnih služb ali z zadolžitvijo Strokovnih teamov kakovosti za določeno področje,

- predlagajo sestavo Strokovnih teamov za določeno področje,

- spremljajo rezultate reševanja na-log zadolženih in po potrebi usmerjajo njihovo delo,

- se vključujejo v reševanje problematike kakovosti s svojo aktivno vlogo, glede na svoje pristojnosti in odgovornosti.

Strokovni teami za kakovost

- so imenovani za določeno področje kot stalna oblika delovanja,

- sestajajo se odvisno od aktualnosti in problematike,

- rešujejo nastale sistemske in kronične napake,

- usmerjajo svoje delovanje vedno bolj v preprečevanje napak.

Službo kakovosti na ravni DO in Službe kontrole kakovosti v posameznih tozdih ne postavljamo in ne obravnavamo kot posebno raven, ker se kot redne službe po svojih osnovnih funkcijah vključujejo v vse tri ravni sistema kakovosti v naši DO in sploh v celoten sistem zagotavljanja in obvladovanja kakovosti.

Podrobnejšo specifikacijo delovanja v okviru navedenih osnovnih zahtev so zagotavljanje in obvladovanje sistema kakovosti, opredeli vsak člen sistema v skladu s svojim načinom dela in odgovornostmi. Pri tem nas obvezujejo tudi mednarodni ISO standardi sprejeti v letu 1987 kot JUS.

Le tako bo zagotovljeno pravilno delovanje celotnega sistema kakovosti in šele, ko bo dosežena ta stopnja, bomo lahko govorili o CEOKA.

Služba kakovosti

PRESOJA OBVLADOVANJA KAKOVOSTI

Ne pridobite Demingove nagrade za uporabnost samo zavoljo nagrade. Pridobite jo z namenom pospeševati vašo CEOKA.

Ne pospešujte OKA samo mehanično ali pa da je lepo videti na papirju.

Najvišje vodstvo pogosto ne pozna dejanskega stanja v organizaciji.

Kadar se poroča o dejstvih, se najvišje vodstvo ne sme jeziti na podrejene.

Zveza komunistov na političnem trgu

17. maja 1989 je bil v naši delovni organizaciji že drugič na obisku Borut Pahor, sekretar komisije za idejno politično usposabljanje pri CK ZS Slovenije. Tokrat nam je pripravil predavanje z naslovom NOVO KONCIPIRANJE POLITIKE ZVEZE KOMUNISTOV. Iz razprave smo povzeli nekaj zanimivosti:

Borut Pahor je omenil različnost pogledov v ZK in to različnost moramo jemati kot bogastvo. Poiskati moramo tisto, kar nas drži in ne tisto, kar nas razdvaja. Ljudi moramo mobilizirati s pametjo in ne z glavno in edino politično smerjo. Diferenciacija je zelo neustrezno in nespametno ravnanje, saj je to nasilno enotenje članov ZK.

Danes marsikdo molči zato, ker se tisto, za kar se je zavzemal, ne uresničuje. Napaka ZK je v tem, ker ne izkorišča tiste člane, ki so pripravljeni delati. Omogočiti jim je treba delati tisto, kar želijo znotraj ZK. Za združevanje teh interesov je najprimernejša oblika tako imenovano projektno organiziranje. To omogoča združevanje interesov članov ZK povsem na prostovoljni osnovi in odločitvi za delo. Borut Pahor imenuje projektno organiziranje alternativno organiziranje osnovnih organizacij.

Ustanovili so tudi skupino strokovnjakov, ki svetujejo osnovnim organizacijam. Izdali pa bodo tudi brošurico o projektne organiziranju osnovnih organizacij. Projektne organiziranje je prostovoljno ciljno združevanje za rešitev določenega problema. Skratka: cilju so podrejeni vsi načini dela. Za človeka pa so najbolj prepričljivi rezultati njegovega dela.

Kongres ZK je pred vrati in potrebna bo prenova na vseh področjih. Ugotoviti moramo, kje bomo šli naprej in kje ne. Narediti bomo morali obračun modro in kulturno. Borut Pahor je omenil, da bomo morali priti do mehanizmov s katerimi bomo tipali večinsko mnenje komunistov. Potrebno je preizkušati javno mnenje članov ZK in na njihovi osnovi določati nadaljnja ravnanja ZK.

Omenil je članarino, ki je davek članstva organizaciji. Mnogim je to breme, saj se ne identificirajo s politiko ZK, ravno tako ne vedo kam gre denar. Članarina je mnogim tudi razlog za izstop iz ZK. Po kongresu moramo razrešiti tudi ta problem. Za mnoge nove aktivnosti ZK članarina ne bo dovolj. Zavzemati se bomo morali za donatorstvo, sponzorstvo, festivale in ostalo. Skratka ZK se bo morala začeti obnašati tržno na političnem področju.

Jasna Rode

Borut Pahor

Pazliveje z okoljem

O varovanju našega okolja smo se pogovarjali z Dragom Bizjakom, vodjem operativnega razvoja v tozdu Kemija Celje in z Niko Bosio, ki dela na področju varovanja okolja

Bizjak: »Ideja o tem, da smo se odločili za nekoga, ki bi prevzel skrb nad odpadki, ki nastajajo v proizvodnji tozda Kemija Celje, se je porodila v službi operativnega razvoja. Pri svojem delu smo naleteli na odpadke pri opravljanju poskusov do izvajanja aplikacij, saj nam na koncu vsakega dela ostane nekaj. Če pride do realizacije določene naloge, nam na koncu ostanejo odpadki, nekaj gre tudi v zrak pri določenih proizvodih, poskusih ali pri tistem, kar uvajamo v redno proizvodnjo. Do sedaj smo problem odpadkov reševali sami, to pomeni vsak tehnolog zase, kar je bilo v preteklosti sestavni del naloge, ki jo je moral tehnolog opraviti. Sedaj smo se dogovorili, da bomo skrb za odpadke strnili in za reševanje problematike varstva okolja v tozdu Kemija Celje angažirali samostojnega strokovnjaka. Njegove naloge bodo iskanje in definiranje odpadkov, kje in v kakšni meri nastajajo ter opredeli in spremlja način reševanja odpadkov.

Vsaka proizvodnja, še tako čista ima ostanke, če drugega ne, kalo, ki je sestava vsakega normativa. Če bi poskušali oceniti kam izginja kalo, bi ugotovili, da ga gre nekaj v zrak, nekaj v vodo in nekaj pa na deponije.

Za kakovostno reševanje naših razvojnih nalog že v začetni fazi, smo se odločili za specializacijo tega področja. To nalogo bo opravljal Nika Bosio, dipl. ing. kemije, seveda pa ji moramo dati možnost, da se za delo na področju ekologije usposobi in da celostno rešuje problematiko odpadkov.

Nekatere aktivnosti na področju ekologije se že odvijajo in lahko rečem, da je delo dobro zastavljeno. Razumljivo je, da samo en človek tega področja ne bo mogel obvladati. Potrebno bo tesno sodelovanje z razvojnim tehnologom, ki je podrobneje seznanjen s problematiko, je dejal Drago Bizjak, vodja operativnega razvoja v tozdu Kemija Celje.

Nika Bosio pa pokriva področje ekologije in vprašali smo jo, kako poteka njeno delo?

»Moja začetna naloga je vezana na pripravo registra vseh možnih onesnaževalcev iz tozda Kemije Celje. Poiskati moramo podatke, katere surovine gredo v proizvodnjo, poznati mora-

mo ves proizvodni proces, spremljati tok surovin in odpadke. Nadzorovati pa moramo tudi količine surovin v proizvodih in ostankih.

Če surovine ni v izdelku, potem je v odpadku ali v zraku. Sedaj iščem še druge informacije, predvsem o institucijah, ki znajo analizirati vodo, zrak in se ukvarjajo s posebnimi odpadki. Pri zbiranju teh podatkov imam nekaj težav, saj sem na začetku dela in se dogovarjam z ljudmi, ki jih še ne poznam. Poleg tega pa je v Aero težko priti do določenih informacij. Ni še pravega odnosa do mojega področja dela, saj me mnogi zelo vprašujoče sprejemajo.«

Tvoje delo je vezano samo na proizvodnjo tozda Kemija Celje?

»Zaenkrat je vezano res samo na proizvodnjo tozda Kemija Celje, nekaj pa tudi na obrat AC«, pravi Nika Bosio.

Za enega človeka je področje varovanja okolja precej obsežno?

»Za začetek je to res«, je dejala Nika Bosio, »posebno še zato, ker nimam nobenih izkušenj na tem področju. Pripravnštvo sem opravljala s čisto drugega področja, sedaj pa sem na tem področju na novo.«

Kje nastaja v našem tozdu največ odpadkov?

»Problemi se pojavljajo v obratu Jasnit pri silikoniranju, pri premazovanju lakiranega transparenta in pri nanašanju lepila. Nekaj smo že tudi reševali, dogovarjali smo se že tudi za vgradnjo čistilnih naprav. To pa je vse povezano s stroški in takoj se pojavijo nasprotovanja, ali pa dvomi,« je dejala Nika Bosio.

Kaj delamo danes z odpadki, kam jih dajemo?

»Največ odpadkov je pri tisti proizvodnji, ki je količinsko najbolj obsežna,« je dejal Drago Bizjak in nadaljeval: »Večinoma smo tako dogovorjeni, da gredo odpadki (nepremazan papir...) v sekundarne surovine in praktično ne pomenijo nobenega onesnaževanja okolja.

Obremeniťe okolja z Aerovimi odpadki so daleč pod normami, ki jih naš zakon predpisuje, pa tudi s tem nismo zadovoljni. Želimo boljše in še več in zato smo tudi začeli delati na tem področju. Pri odpadkih se v kritičnih mejah pojavljajo aerosoli, vendar smo blizu teh kritičnih mej. Ko bo čas in denar to dopuščal, bi želeli količino aerosolov dodatno znižati.«

Na žalost je ekologija vedno povezana z denarjem, z dodatno opremo. Kako v vodstvu tozda gledajo na področje varovanja okolja?

»V vodstvu tozda ni bilo ugovorov na našo pobudo, pa tudi nekih posebnih pritrditev,« je rekel Drago Bizjak in nadaljeval: »Gotovo je, da dokler nas to stane samo nekaj papirjev in truda posameznikov, ne bo nobenih problemov. Ko bo to delo začelo resneje potekati proti zadnji fazi (nabava čistilnih filtrov, čistilna naprava, recimo v AC) se bodo mnogi na vodilnih mestih gotovo oglasili saj je vsaka stvar, ki je povezana z večjo vsoto denarja, problematična. Dodati je treba, da je potrebno pri reševanju ekologije veliko strpnosti in razumnosti. Ocenjujemo, da je ta pristop, ki smo ga začeli razvijati, šele čez čas pripeljal do zelo konkretnih rezultatov. Ne da se čez noč popraviti tistega, kar 20 ali 30 let nismo sproti reševali. Naše delo je sedaj začrtano tako, da bi v naslednjih 5 ali 10 letih popolnoma rešili vse probleme.

Celjsko društvo za varstvo okolja je precej aktivno. So kaj sodelovali z vami, so se obrnili na vaju?

»Zaenkrat tega še ni bilo. Dopisi so prihajali, ampak ne na moj naslov, temveč na vodstvo tozda in to od celjskega komiteja za varstvo okolja,« je dejala Nika Bosio.

S to obtožbo društva za varstvo okolja nas je društvo za varstvo okolja Celje vključilo v 20 večjih celjskih onesnaževalcev. Na kateri del Aera so letale te obtožbe?

»Aero je Aero. Nekdo bo moral razmišljati o varstvu okolja tudi na ravni

delovne organizacije. Lahko rečemo samo za našo sredino, da smo na vprašanja, ki nam jih je zastavil komite posredovali odgovore. V njih smo poskušali že nakazati smer našega reševanja tistega kar je sporno in kar bi radi izboljšali, pravi Drago Bizjak.

Mislím, da bi v vsakem tozdu potrebovali nekoga, ki bi se ukvarjal z varstvom okolja in nekoga, ki bi na ravni DO koordiniral delo.

Bizjak: »Če bi v preteklih letih bolj skrbeli za varstvo okolja, potem bi se danes ukvarjali predvsem s tem, kaj bomo povzročili z novo proizvodnjo in novimi aplikacijami,« ocenjuje Drago Bizjak; »To je tudi z našega vidika naloga Nike Bosio: priprava in evidentiranje, kateri odpadki se lahko pojavijo z novo proizvodnjo, v katero skupino odpadkov spada in kaj bomo naredili z njimi.«

To velja samo za vaš tozd?

Bizjak: »Ja, seveda.«

Kaj pa širše?

Bizjak: »V Aero bi morali to problematiko celovito reševati. Vsak proizvodni del Aera bi moral v svoji sredini poskrbeti za reševanje tekoče problematike varstva okolja.

Imam občutek, da o tej temi precej neradi govorite? Se motim?

Bizjak: »V okviru naše službe se večkrat pogovarjamo o tej temi, saj je sestavni del naših nalog. Tudi naša za-

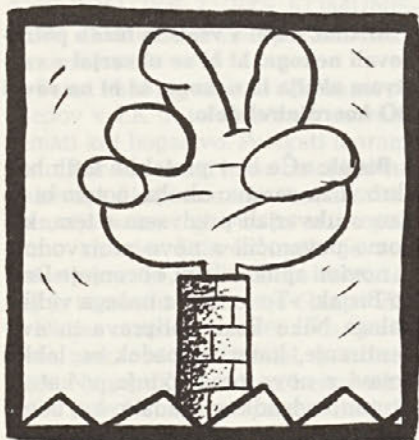
vest je na tej ravni, da poskušamo reševati probleme odpadnih snovi. Vsaj poskušamo, če se že ne da vsega narediti!

Tozd Kemija Celje ima v primerjavi z ostalimi deli bolj zastarelo tehnologijo. Koliko je stara tehnologija povezana z povečanim onesnaževanjem okolja?

Bosio: »Če bi bila tehnologija sodobnejša, bi bile emisije manjše. Po drugi strani pa je naš proizvodni program takšen, ki onesnažuje. Tudi če bi imeli sodobnejše premazne stroje, bi morali razmišljati o vgradnji raznih filtrov za prečiščevanje aerosolov, ki nam uhaajo.«

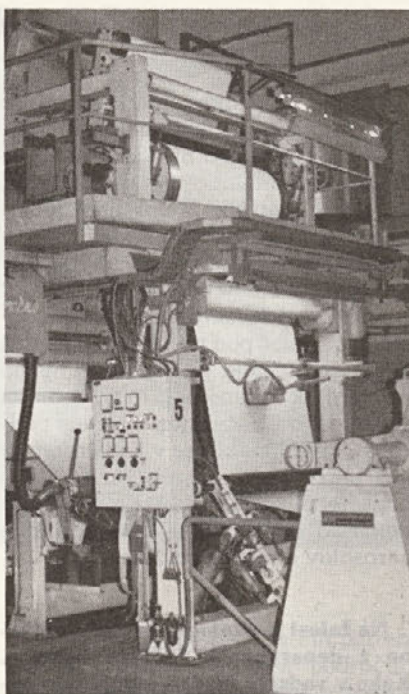
Bizjak: »Res je, da tozd Kemija Celje v zadnjih letih ni veliko naredil za modernizacijo v tej smeri in za prenovo starih strojev (vgradnja filtrov). Razlog je v tem, ker tisto kar spuščamo v zrak ni kritično. Širitev proizvodnje je potekala v smeri, ki okolja ne onesnažuje (pisalni trakovi, papirna konfekcija, šolski in hobi artikli), pri premazovanju, pa je orientacija na vodnih premazih, ki okolje ne onesnažujejo.«

Jasna Rode

Občinski komite za urejanje prostora in varstvo okolja je poslalo tozdu Kemija Celje zahtevo po pripravi sanacijskega programa za zmanjševanje škodljivih emisij v zvezi s proizvodnjo na strojih J-3, Holweg in J-4.

V odgovoru so iz tozda Kemija Celje zapisali, da je sanacija povezana z izredno velikimi vlaganji, ki bi ogrožala rentabilnost poslovanja. Podobno kot stroji v tozdu Kemija Celje delujejo tudi stroji naše konkurence. Zavzeli so se za razumni obseg sanacije.

Ekološka sanacija je dolgotrajen proces

Janeza Marina smo povprašali o ekoloških prizadevanjih v tozdu Kemija Celje in o dopisu občinskega komiteja za urejanje in varstvo okolja. Pogovarjala sva se tudi o drugih ekoloških problemih tega tozda. V tozdu moramo rešiti problem nevarnih odpadkov in topil, pravi Janez Marin, saj jih skladiščimo kar na dvorišču kot ekološke bombe. Velik odpad je tudi pri proizvodnji AC papirja in ti od-

Janez Marin je tudi član IO Društva za varstvo okolja, kjer si prizadeva za vzpostavljanje skupnega jezika delovnih organizacij – onesnaževalcev in varnostnikov okolja. Proizvodnje ne moremo spremeniti čez noč in za čistilne naprave so potrebna ogromna sredstva.

Ekološka zavest ljudi je bolj usmerjena na hrano in zrak. Opaža pa se tudi, da ljudje v proizvodnji želijo več vedeti, kaj in s čem delajo. Posebno je to izrazito pri uvajanju raznih novosti. Aero pa je sofinanciral analizo prehrabnenih artiklov iz različnih lokacij Celja in se tako poskuša vključevati v ekološka prizadevanja Celja.

Ekološka sanacija je dolgotrajen proces, pravi Janez Marin in zahteva precejšnja vlaganja in sredstva.

Jasna Rode

Stroj J-3

Pri proizvodnji lakiranega transparenta se v emisijah odpadnega zraka nahaja izopropanol in mravljična kislina. Začasno izboljšanje razmer ob sami proizvodni napravi bomo izvedli lokalno odsesovanje na mestih, kjer prihaja do teh emisij. Sicer v razvoju intenzivno delamo na prehodu na vodne premaze. Pozitivne rezultate pričakujemo v roku enega leta.

Stroj Holweg

Ta proizvodna naprava je zelo slabo izkoriščena. Obratuje le občasno in izključno proizvajamo samolepilne papirje za potrebe naše Grafike. Pri vseh konkurenčnih firmah, ki proizvajajo te samolepilne materiale iz taline izvajajo proizvodnjo na podoben način brez nekih posebnih dodatnih naprav. Ni nam jasno, kje bi aerosoli nastajali. V fazi pa je že sprememba nanosnega sistema z zamenjavo nanosnih valjev z nanašanjem lepila preko šobe. Na ta način bo površina, na kateri lahko prihaja do eventualnega razkrajanja lepila, zmanjšana do te mere, da bodo možne resnične prisotne emisije zmanjšane na minimum.

Stroj J-4

Na tem stroju poteka proizvodnja jasnit papirjev neprekinjeno. Proizvodnjo teh papirjev proizvajamo po licenčni pogodbi in v kemikalijah, ki jih pri tem uporabljamo ni sestavin, ki bi bile koncergene. Ta postopek je po cellem svetu v uporabi že skoraj pol stoletja in do danes ni doživel večjih sprememb.

Sigurno je, da so kot večina kemičnih spojin škodljive, vendar je upoštevanje varnostnih predpisov pri delu to, kar zagotavlja zaposlenim pri tem delu varno in zdravju neškodljivo delo.

Odpraviti razvid del in nalog ter delovno mesto! Da ali ne?

Eno izmed najbolj pogostih vprašanj, ki se v naši delovni organizaciji pojavljajo, je KAJ JE Z NOVO ANALITIČNO OCENO DEL IN NALOG?

Vemo, da je osnova za analitično oceno del in nalog makro, mezo in mikro organiziranost DO. Prav tako vsi vemo, da skladno z Zakonom o podjetjih potekajo pospešene aktivnosti v zvezi z makro in tudi mezo organiziranostjo v naši delovni organizaciji.

Verjetno pa je manj znano, da je obstoj razvida del in nalog in s tem tudi pojem »delo in nalog« glade na Zakon o podjetjih in drugih zakonih, ki bodo sprejeti na podlagi le-tega vprašljiv.

Zato je bil še kako dobrodošel seminar ITEO z naslovom »Odpraviti razvid del in nalog ter delovno mesto«.

Ker je problematika izredno aktualna (od nje so odvisne tudi vse nadaljnje aktivnosti v zvezi z analitično oceno), podajamo kratek povzetek bistvenih značilnosti in idej, podanih na seminarju.

Veliko se govori o deregulaciji in vzpostavitvi sistema, v katerem naj bi zakon urejal zgolj temeljne pravice, vse ostalo pa bi prepustili gospodarstvu. Obvezujoče elemente v delovnem pravu bi zamenjali s stimulatnimi in dosegli razlikovanje med uspešnimi in neuspešnimi, med kreativnimi in nekreativnimi delavci.

Za to pa je poleg zakonskih sprememb potrebna temeljita sprememba v naši miselnosti, uveljavitev koncepta ustvarjalnosti, konkurenčnosti ter tudi odpravi delovnega mesta, na katerega se vežejo delovnopravne pravice delavcev.

V tem smislu je tudi bistvo sprejetih stališč 19. seje Izvršilnega odbora Gospodarske zbornice Slovenije:

POTREBNO JE ODPRAVITI KONCEPT DEL IN NALOG (SISTEMIZACIJO) KOT DELOVNO PRAVNO KATEGORIJU IZ KATERE IZHAJAJO PRAVICE IN DOLŽNOSTI DELAVCEV. TE JE TREBA NADOMESTITI Z DOLŽNOSTJO DELAVCA, DA OPRAVLJA VSA DELA, KI USTREZAJO NJEGOVI STROKOVNI USPOSOBLJENOSTI.

Ali to pomeni, da razvidov del in nalog ne bo več?

Odgovor je da in ne. Razvidi del in nalog (ali kakor koli se bodo imenovali), bodo obstojali še v bodoče, vendar pa bo njihov vsebinski pomen drugačen.

Razvid del in nalog, tak, kakršnega po obliki in vsebini poznamo sedaj, je nastal na osnovi Zakona o združenem delu v letu 1976. Če hočemo, da bo »novi« razvid del in nalog služil svojemu namenu, je potrebno odpraviti bistvene pomanjkljivosti in tudi zakonske ovire, ki so v sedanjih praksah prevečkrat prisotne:

- koncept razvida del in nalog kot pravne kategorije iz katere izhajajo pravice in obveznosti delavcev,

- pretirano število podatkov, ki se večkrat podvajajo,

- togost vsebine dela in naloge,
- prepodrobno razčlenjevanje opravil znotraj del in nalog,
- slabo ali pa sploh neopredeljene podlage za napredovanje in strokovni razvoj delavcev,

- nejasno oblikovan cilj dela in naloge, ki ne omogoča povezane s predvidenimi rezultati dela in ne predstavlja solidne podlage za oblikovanje modela delovne uspešnosti, ki naj omogoča ločevanje dobrega dela od slabega.

GLAVNE ZNAČILNOSTI »NOVIH« RAZVIDOV DEL IN NALOG (odpravljajo zgoraj našete pomanjkljivosti) so:

1. Obstoječi razvid del in nalog je samoupravni splošni akt in dejansko pomeni veliko ovir pri fleksibilnosti obravnavanega področja. Gospodarska situacija terja hitrejša reakcije in prilagajanje gospodarskih subjektov trgu. Dolgotrajni postopki sprejemanja samoupravnih odločitev na področjih, kjer gre zgolj za strokovne odločitve, niso in ne morejo biti več sprejemljivi. Drugače povedano, tudi na tem področju je potrebno ločiti stroko od samouprave. Tako bo novi razvid akt poslovođenja, ki na predlog strokovnih delavcev, predpiše in je tudi zanj odgovoren direktor.

2. Večkrat tudi ugotavljamo, da obstoječi razvidi del in nalog vsebujejo pretirano število podatkov, ki se pogosto ponavljajo tudi v drugih aktih (varstvo pri delu itd.) V novem razvidu del in nalog moramo zagotoviti tiste podatke, ki nam bodo služili za planiranje in izvajanje kadrovske politike, spremljanje dela in razporejanje delavcev, ugotavljanje potreb po izobraževanju, ugotavljanje zahtevnosti del in nalog, ugotavljanje delovne uspešnosti ter varstva pri delu...

3. Bistveni element razvida del in nalog je opredelitev vsebine dela in naloge. Primerno razčlenjena in oblikovana dela in naloge so podlaga za racionalno oblikovanje delovnih področij in delovnih programov delavcev. Oblikovanje delovnih področij in delovnih programov ni novost, saj so že opredeljeni v komentarju 19. člena Zakona o delovnih razmerjih. **Posebej poudarjamo, da delovno področje ni delovno mesto, temveč je spisek istovrstnih del in nalog, ki ustrezajo delavčevi strokovni izobrazbi in za katerega je delavec sklenil delovno razmerje.** V okviru delovnega področja vodja organizacijske enote združuje dela in naloge v delovni program delavca. Te je delavec dolžan opravljati v določenem času, obsegu in kakovosti.

Oblikovanje delovnih programov mora preiti v izključno pristojnost neposrednih vodij organizacijskih enot, ki so neposredno odgovorni za doseganje zastavljenih ciljev in planov. Tudi zaradi teh zahtev bodo morali biti vodstveni delavci še bolj usposobljeni za opravljanje odgovornih nalog.

4. S primerno členitvijo del in nalog v smislu stopnjevanja zahtevnosti lahko rešimo ključni problem, kako optimalno izkoristiti delavčevo znanje in sposobnosti ter ga motivirati za boljše rezultate in napredovanje.

5. V opisu del in nalog se velikokrat poslužujemo »čudežne« alinee »... in druga dela po nalogu vodje...«, ki omogoča vodji, da lahko delavcu naloži tudi opravilo, ki ga v opisu ni, pa ga mora nujno opraviti. Tak način moramo čimprej odpraviti. Odpravili

ga bomo na tak način, da bo delavec sklenil delovno razmerje za vsa dela, za katere je usposobljen (delovno področje). V tem okviru pa bo opravljal tista dela in naloge (delovni program), ki se po presoji vodje morajo v določenem času opraviti.

Vsi ti vsebinski predlogi sprememb razvida del in nalog pomenijo korenito spremembo našega načina razmišljanja. Sprememba mišljenja pa je izredno dolgotrajen proces, katerega lahko pospeši le ekonomska prisila in trg.

V nadaljevanju podajamo še smer razvoja osebnih dohodkov, kakor jo vidijo strokovnjaki s področja nagrajevanja.

In kakšna bo politika razvoja osebnih dohodkov v bodoče?

Na področju delitve osebnih dohodkov predvidevajo korenite spremembe. Te izhajajo iz sprememb političnega in tudi gospodarskega sistema. Na gospodarskem področju sta prehod na tržno gospodarjenje in deregulacijo-ločitev stroke in samouprave. Prvi tak ukrep je Zakon o podjetjih. Pomembno je tudi, da samoupravnih aktov s področja delitve osebnih dohodkov ni več potrebno sprejemati z neposrednim izjavljanjem delavcev, kar je velika pridobitev za razvoj sistema delitve osebnih dohodkov. Na pohodu so še nove spremembe.

Razponi osebnih dohodkov se začnejo določati z razmerjem zahtevnosti del in nalog. Sedanja omejitev, ki jo v razmerju 1 : 6 določa Družbeni dogovor, ni več ustrezna. Razpone bo določevalo podjetje samo, verjetno pa bo opredeljeno samo najnižje razmerje.

Postavlja se vprašanje analitične ocene kot osnove za ugotavljanje zahtevnosti del in nalog. Vse bolj se postavlja v ospredje sumarna metoda kot osnova za ugotavljanje zahtevnosti dela in naloge, ker je enostavnejša, cenejša in bolj prilagodljiva (bolj ustrezna manjšim podjetjem). Verjetno pa se bomo na tem področju čez nekaj let pogovarjali o ukinitvi analitične ocene in nadomestitvi z ustreznijo obliko. (Železarna Ravne je podobno zapisala že v letu 1986, kjer ima med drugimi dolgoročnimi usmeritvami tudi ukinitve analitične ocene in zamenjavo s strokovnim razvojem delavca).

Temeljne spremembe predvidevajo tudi na področju delovne uspešnosti delavcev. Težnje po normiranju predvsem fizičnega in rutinsko ponavljajočega se dela so pri nas še zelo prisotne. Vendar tak koncept, kjer posamezniku natančno predpisujemo njegov obseg in tudi kvaliteto dela, ni združljiv s ciljno in tržno usmerjenim gospodarstvom. Normiranje dela za posameznega delavca omejuje njegov interes le na doseganje njegove norme. Širši interes delovne skupine oziroma organizacijske enote ali podjetja mu je z individualno normo močno odtujen. Težje je tudi premeščanje delavcev glede na potrebe delovnega procesa. Zato se bodo verjetno norme uporabljale samo kot normativ za določanje potrebnega števila delavcev za doseganje planskih ciljev. Individualno merjeno delovno uspešnost bomo nadomestili z merili, s katerimi merimo rezultate izdelkov ali storitev višje faze tehnološke obdelave, to so običajno polizdelki ali že kar končni izdelki z določeno tržno vrednostjo.

Z uveljavljanjem take kolektivne delovne uspešnosti pa se pojavlja vprašanje, kako

pa kljub temu posamezniku ugotavljati delovni prispevek k skupnim rezultatom?

Odgovor je znan: to nalogo bo opravljali neposredni vodja organizacijske enote.

Na koncu pa še osebni dohodki v dveh delih.

V prvem delu, tako kot to opredeljuje Zakon o računovodstvu, so osebni dohodki na podlagi tekočega dela, v drugem delu pa osebni dohodki na podlagi uspešnosti gospodarjenja z družbenimi sredstvi. Prvi del osebnih dohodkov mora v strukturi prihodkov dobiti status stroškov za reprodukcijo delovne sile, kot enakopravnega produkcijskega tvorca delovnim sredstvom in predmetom dela. Ta dva sta bila že sedaj ustrezno vrednotena, le delavcu smo namenili tisto, kar je drugim morda ostalo. Drugi del pa bo zaživel. Drugi del osebnih dohodkov, ki naj bi se določal na podlagi dobička, bo zaživel takrat, ko bo v celoti funkcioniralo tudi tržno gospodarstvo.

Podana smer razvoja osebnih dohodkov je izredno zanimiva, še posebej, če jo primerjamo s sistemom delitve osebnih dohodkov v naši delovni organizaciji. Seveda pa se moramo zavedati tudi dejstva, da je le-ta smer razvoja osebnih dohodkov zelo dolgoročna in oddaljena našemu dejanskemu stanju, nakazuje pa nam pot za razmišljanje in razvoj našega sistema delitve osebnih dohodkov.

Tereza Horvat

»Kako motivirati, če nismo sposobni stimulirati?«

pravi Leonida Sternad, tajnica družbenopolitičnih organizacij v Aeru. V razgovoru poskušamo predstaviti delo DPO v Aeru v sedanjih in bodočih zakonskih razmerah. Naj bodo sestanki bolj ali manj dolgočasni, zanje mora nekdo skrbeti, pripravljati gradiva in zbirati informacije. V razgovoru z Leonido Sternad si boste lahko prebrali nekaj več o delu na tem področju.

Kaj pomeni biti tajnik DPO?

Pri odgovoru na to vprašanje ne bom izhajala iz opisa del tajnika DPO, saj tudi sicer, pri svojem vsakdanjem delu, ne uporabljam sistema: »To pa ne bom naredila, ker ni v mojem opisu!« Delo tajnika DPO je vrednoteno oz. se smatra kot administrativno prelaganje papirjev, čeprav je realnost pogostokrat precej drugačna. Na sejah (posebej je to izrazito za delovanje v izvršnih odborih OO ZSI) prisotni člani pričakujejo, da bodo dobili odgovore na vsa najrazličnejša vprašanja (teh je pod točko razno vedno veliko), zato je potrebno razpolagati s kar pre-

cejšnje mero informacij, da lahko na izpostavljeno vprašanje pravilo odgovoriti oz. predlagati ustrezen rešitev problema. Moram pa priznati, da imam izredno lep občutek takrat, ko so ljudje z odgovori zadovoljni oz. ko jim s svojim, vedno preskromnim znanjem pomagam pri reševanju težav.

Če pa še kratko opišem področje dela tajnika DPO moram povedati, da je le-to zelo dinamično, da spoznaš izredno veliko število ljudi in da se – čeprav na včasih neučinkovitih sejah – veliko naučiš, pridobiš veliko informacij...

Kakšna je po tvojem mnenju osnovna naloga tajnika DPO in DPO v združenem delu?

Mislim, da sem na to vprašanje delno že odgovorila, osebno pa ocenjujem, da je osnovna naloga tajnika DPO v združenem delu koordiniranje in vsebinska priprava vseh družbenopo-

Leonida Sternad

litičnih aktivnosti in aktivno sodelovanje na sejah (v smislu strokovne pomoči pri zaključevanju razprav, v smislu podajanja pravih in hitrih informacij), ob čemer pa seveda ni mogoče izključiti nujenja strokovne pomoči vsem, ki na področju DPO opravljajo kakršnekoli funkcije oz. tistim, ki si pomoči želijo.

Kako odsevajo razmere v naši družbi na delo DPO? Je aktivnost povečana?

Aktivnost družbenopolitičnih organizacij DO Aero ni vselej tudi zrcalna slika aktivnosti posameznih DPO v širši družbeni skupnosti. Najbolj nazorno je dejansko stanje mogoče opisati z dvema, lahko rečemo »skrajno stima«:

– kljub temu, da delovanja republiškega sindikata v vsakdanjih dogajanjih ni toliko čutiti, pa lahko ocenimo, da je sindikat v naši DO (v primerjavi z aktivnostjo ostalih DPO DO!) najak-

tivnejši in njegovo delovanje najbolj občuteno.

– nasprotni situaciji pa smo priča v primerjavi aktivnosti republiške mladinske organizacije z delovanjem mladih v DO Aero; razen mladih v tozdu Kemija Celje, ki predstavljajo svetlo izjemo, v drugih temeljnih organizacijah oz. DSSS ni čutiti prizadevanj za večjo aktivnost.

Katera DPO nosi težišče dela v ZD?

Težišče dela v združenem delu naj bi, po moji oceni, nosile vse družbenopolitične organizacije, seveda vsaka s poudarkom na svoji specifičnosti delovanja (gotovo je vsem skupna skrb za boljše gospodarjenje in učinkovitejše uresničevanje dogovorjenega; specifična pa mislim, da je pri sindikatu v skrbi za delavca in ohranjanje njegovega standarda, pri mladinski organizaciji pa je specifična gotovo v skrbi za mlade delavce, za reševanje njihovih problemov pripravnosti, možnosti nadaljnjega izobraževanja, reševanju njihovih stanovanjskih problemov...).

Kateri DPO delavec najbolj zaupa?

Če izhajamo iz števila članstva v posamezni DPO in vprašanjih, ki se na sejah posameznih DPO pojavljajo, delavci najbolj zaupajo sindikatu. Vendar bi tudi tej oceni kdo lahko oporekal v tem smislu, da na področju včlanjanja v sindikat velja nek avtomatizem (le-ta bo s prenovo sindikata odpravljen) in da je edino članstvo v izvršnem odboru sindikata tisto, ki dosledno upošteva potrebo po zastopanju vseh delovnih sredin oz. organizacijskih enot.

Kako bi ocenila delovanje DPO v Aeru? Vsako posebej!

Zelo kratko:

- delovanje sindikata: dobro,
- delovanje komunistov: povprečno,
- delovanje mladine: v večini primerov slabo.

Kaj bi morali narediti, da bi delali boljše?

Tudi na to vprašanje bom skušala odgovoriti kratko. Po moji oceni bi morali:

- postati bolj »izbirčni« pri izbiri kandidatov za opravljanje najodgovornejših funkcij (namreč, od vodstev DPO je v največji meri odvisna aktivnost organizacij) – kadrovati resnično najspodobnejše in tiste, ki so se pripravljeni angažirati za delo (to vsekar pomeni, da se je pogostokrat potrebno odreči tudi kakšni uri svojega, sicer prostega časa),
- stimulirati dobro delo znotraj posamezne organizacije (pri tem mislim nam vsem znano, žal zaenkrat še pa-

rolo: »Aktivnost v DPO mora postati sestavni del kadrovske politike!«, – izobraževati vse, ki se kot člani izvršilnih organov ali kot vodstva, pojavljajo pri delu DPO.

Po moji oceni, je ZS nosilec DP dela v ZD! Kaj danes Aerovemu sindikatu manjka?

Strinjam se s tvojo oceno! Glede vprašanja, kaj danes manjka Aerovemu sindikatu, bi rekla, da tesnejša povezava z bazo, pri čemer bi morali aktivnejšo vlogo odigrati sindikalni poverjeniki (na to vprašanje so opozarjale tudi letošnje letne seje OO ZS).

Kako gledaš na kadrovanje za delo v DPO?

Kot že rečeno, smo pri tem premalo izbirčni (kar se tiče sposobnosti posameznika) in kadrujemo pač tistega, ki se je s to dodatno obremenitvijo še pripravljen ubadati oz. jo obvladovati brez posebnih zahtev o razbremenitvi svojih rednih delovnih dolžnosti (morda se bodo stvari spremenile s prenovo, kjer je na področju sindikalne dejavnosti že govora o profesionalnih sindikalnih delavcih).

Predvsem v ZS? Je težko vedno izbrati pravega?

V odgovoru na prejšnje vprašanje sem že omenila prenovo, gotovo pa je pri kadrovanju vodstva te DPO najpomembnejši kriterij sposobnosti kandidata in zaupanje, ki ga uživa med svojo bazo.

Po moji oceni bi moralo izključno sindikalno članstvo jasno in brezadržkov povedati, ali je predlagani kandidat pravi, ali ne, seveda pa se pravilna izbira potrjuje tudi v praksi v času njegovega mandata.

Kaj praviš o profesionalnem sindikalistu v ZD?

Kot rečeno, prenova sindikata upošteva tudi to možnost. Po moji oceni bi s tem pridobili na kvaliteti, čeprav ob tem še ni rešeno vprašanje financiranja dela profesionalnega sindikalista! saj bi članstvo zahtevalo rezultate, profesionalca pa bi tudi ne bil obremenjen še z opravljanjem rednih delovnih dolžnosti, ki v današnjem načinu organiziranosti gotovo predstavlja prioriteto.

Kako vrednotimo delo v DPO?

Formalno le-to ni vrednoteno, neformalno pa ljudje radi povedo, da je nekdo napredoval zaradi tega, ker je pač opravljal določene DPO funkcije.

Osebnost ne dajem posebnega poudarka tem neformalnim ugibanjem, zavzemam se pa za to, da bi vrednote te aktivnosti (seveda pod pogojem, da je opravljena kvalitetno!) formalizirali oz. uredili z našimi samoupravnimi splošnimi akti.

Znamo motivirati ljudi za delo v DPO?

Kako motivirati, če nismo sposobni stimulirati?

Samo večnemu optimizmu ljudi se imamo zahvaliti, da so posamezniki še vedno pripravljeni »zagrizti v reševanje problemov« in aktivno delovati po svojih najboljših močeh in sposobnostih.

Zakaj med ljudmi ni več zanimanja za to delo?

Odkrito priznavam, da se bojim začetka aktivnosti za letošnje volitve v DPO, čeprav je morda pričakovati določene pozitivne spremembe, ki jih naj bi prinesle vse predlagane preno-ve.

Na vprašanje, zakaj med ljudmi ni več zanimanja za to delo, pa je odgovor čisto preprost: Zakaj si pa posebej

prizadevati, če si lahko z delom ali nedelom od 6.00 do 14.00 ure prav toliko »vreden«?

Kako vidiš v novi zakonodaji delo DPO in s tem tudi delo tajnika DPO?

Vemo, da nova zakonodaja (mislim, da govorimo o Zakonu o podjetjih) ponuja več možnosti bodoče organiziranosti, zato je vprašanje nadaljnjih razprav, kako se bomo – skladno z novo zakonodajo – organizirali v Aeru.

Mislim, da so za to področje dela pomembnejši konkretni ukrepi na področju prenove, o čemer pa danes še ni jasnih navodil.

Tako kot vsi, ki so nezadovoljni z današnjim načinom organiziranosti in vlogo posameznih DPO, si tudi jaz želim sprememb, pa čeprav bi to pomenilo bistvene spremembe v načinu mojega dela.

Jasna Rode

Obveščanje delavcev v organizacijah združenega dela – ocena pravobranilcev samoupravljanja

V želji, da vas strokovno opremimo za sodelovanje pri sprejemanju tiste zakonodaje v podjetjih, ki ureja obveščanje, vam pošiljamo nekoliko skrajšano oceno obveščanja v ozdih, ki je izšla v Biltenu družbenih pravobranilcev samoupravljanja SR Slovenije, št. 64/avgust 1988.

Resnično, vsestransko, pravočasno in popolno obveščanje delovnih ljudi in občanov o političnih in gospodarskih vprašanjih, o delovanju organov in organizacij in o drugih splošnih in skupnih vprašanjih opredeljuje ustava kot pogoj samoupravnega odločanja, uveljavljanja nadzorstva ter ustvarjanja aktivnega javnega mnenja.

Odločilna vloga obveščanja pri uresničevanju samoupravnih pravic delavcev ter hkrati ogrožanje teh pravic v kriznih razmerah je razlog, da smo družbeni pravobranilci samoupravljanja v SR Sloveniji zbrali podatke o normativni ureditvi ter o uresničevanju obveščanja delavcev v praksi. Pri izdelavi ocene smo se omejili na ozde, v katerih so bile »večje« prekinitev dela in tiste, v katerih so bili sprejeti časni ukrepi družbenega varstva. Pri tem smo posebej analizirali obveščanje delavcev o zadevah, ki so od 1. maja 1986 do 30. aprila 1987 povzročile pojav motenj v poslovanju.

Za izdelavo ocene je bil uporabljen vprašalnik, nekateri družbeni pravobranilci samoupravljanja so pregledali tudi vsebino samoupravnih splošnih aktov oziroma do-

ločbe o obveščanju delavcev, drugi pa so opravili neposredne razgovore v ozdih.

Ocena, ki jo je pripravil družbeni pravobranilec samoupravljanja SR Slovenije, je pripravljena na podlagi obdelave odgovorov oziroma aktov v 119 ozdih.

Samoupravna normativna urejenost obveščanja in njegovo uresničevanje v praksi

Ugotovili smo, da je področje obveščanja delavcev vključeno v samoupravne splošne akte. Ureditev pa je presplošna, povzete so predvsem zakonske določbe; posamezna vprašanja so obdelana v različnih samoupravnih splošnih aktih/statutih, enake določbe se pogosto ponovijo v SaS o združevanju dela delavcev in v drugih SaS, kar povzroča nepreglednost in nepotrebno ponavljanje splošnih norm.

V planskih dokumentih ozdi praviloma nimajo opredeljenih nalog v zvezi z izgradnjo in razvojem družbenega sistema informiranja, čeprav to dolžnost v 13. členu nalaga zakon o družbenem sistemu informiranja (Ur. list SRS št. 10/83).

Iz odgovorov smo ugotovili, da je javnost dela samoupravnih organov v ozdih dokaj dobro urejena. Dana je možnost, da se vsi delavci seznani tako z gradivi kot tudi s sprejetimi odločitvami in njihovim uresničevanjem. Informacij za odločanje je dovolj, postavlja pa se vprašanje, kdaj so na voljo (v realno potrebnem času glede narave problemov), kdo in za kakšne namene jih uporablja.

Razen zelo redkih izjem obveščanje javnosti ni ustrezno urejeno (obveščanje okoli o poslovanju ozdov). Izjema so ozdi, ki imajo v samoupravnih splošnih aktih določeno delovno področje oziroma delavca, ki je pooblaščen za obveščanje javnosti, za sklicevanje tiskovnih konferenc, itd.

Obveznosti poslovnega organa, delavskega sveta, delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi glede obveščanja delavcev so opredeljene v samoupravnih splošnih aktih, vendar so te določbe praviloma le povzetek zakonskih določb. Enaka

ugotovitev velja tudi za odgovornost za izvajanje delavcev, ki je v večini primerov v samoupravnih splošnih aktih opredeljena kot hujša kršitev delovnih obveznosti. Vendar je ta odgovornost bolj deklarativna, saj podrobno ni razčlenjena. To je razlog, zakaj so le izjemoma zaradi neobveščanja uvedeni ustrezni disciplinski postopki (v obdobju od leta 1981 do 30. aprila 1987 le štiri primeri v celotnem vzorcu 199 ozdov).

Ugotavljali smo tudi, kako se v praksi uresničuje določba 598. člena ZZZD o vračanju oziroma dostopnosti samoupravnih splošnih aktov. Večina ozdov je odgovorila, da to zakonsko določilo dosledno uresničujejo. Ugotovili smo, da delavcem v večini primerov ob sklenitvi delovnega razmerja res izročijo samoupravne splošne akte, vendar tega ne store tudi ob spremembah in dopolnitvah teh aktov. V večini primerov pa so delavci seznanjeni, kje lahko dobijo na vpogled vse samoupravne splošne akte (pri katerem delavcu oziroma v kateri službi).

Sredstva in načini obveščanja delavcev so zelo različni. Samoupravni splošni akti ne predpisujejo, kakšna naj bi bila informacija o določenem vprašanju, na kakšen način oziroma s kakšnim sredstvom in predvsem, kdaj naj bi bila posredovana delavcem, čeprav so to vprašanja, ki so odločilna za kakovost obveščanja.

Ugotovili smo, da predlogi odločitev delavcev praviloma niso oblikovani variantno, če pa že so, pozitivne in negativne možne posledice posameznih variant niso ocenjene. Ozdi poudarjajo, da se delavci pri variantnih predlogih največkrat odločajo za neko vmesno varianto, torej za kompromis med predlaganimi. Kakšna je stvarna vrednost predlaganih odločitev v tej akciji, niso ugotavljali.

Ko smo preverjali organiziranost informacijske službe, smo ugotovili, da je ta organizirana le v večjih ozdih, v večini primerov pa so za obveščanje poleg drugih nalog zadolženi le posamezni delavci. Kjer je informacijska služba organizirana, so njene glavne naloge zbiranje, obdelovanje in posredovanje informacij. V samoupravnih splošnih aktih niti v praksi pa niso ustrezno opredeljene druge naloge, kot so arhiviranje gradiv, zbiranje, obdelava in posredovanje informacij še zlasti na podlagi individualnih pobud, vprašanj delavcev. Povezava med delavci oziroma službami, ki so zadolženi za obveščanje, ter strokovnimi službami in strokovnimi delavci, ki bi morali v časovno določenih rokih posredovati pojasnila in obrazložitve na pobude oziroma vprašanja delavcev, ni razdelana. Mogoče je prav ta nerazdelanost eden od vzrokov, da se pojavlja zelo malo vprašanj delavcev v zvezi z npr. osebnimi dohodki, stanovanjskimi zadevami, pokojninsko-invalidsko problematiko, itd., čeprav imajo delavci tu največ neposrednih interesov in potreb.

Obveščanje delavcev o zadevah oziroma vprašanjih, ki so povzročila prekinitev dela oziroma so bila razlog za začasni ukrep družbenega varstva

Prva ugotovitev je, da v obravnavanih ozdih nepopolnega, nepravčasnega in nejasnega obveščanja delavcev ne povezujejo z vzroki za nastale motnje v samoupravnih odnosih oziroma za motnje v poslova-

nju. V večini primerov ocenjujejo, da so vsi odgovorni za obveščanje svoje dolžnosti izpolnili in da je bilo obveščanje primerno, to je takšno kot sicer. Takšne ocene razkrijejo, zakaj v obravnavanem obdobju niso sproženi postopki za ugotavljanje odgovornosti in izrečeni ukrepi proti odgovornim delavcem zaradi neobveščanja delavcev.

Aktivnosti družbenopolitičnih organizacij so ocenjene kot dobre, še posebej sindikata. Njihovo delovanje se je izredno povečalo prav ob konfliktnih razmerah ter se nadaljevalo pri uresničevanju odločitev, ki so bile sprejete za odpravo motenj. Ocenjujemo, da so takšne ocene skrajno subjektivne. Če bi družbenopolitične organizacije vsaj polovico svoje poznejše aktivnosti in dejavnosti izpeljale že pred nastankom motenj (oziroma, če bi bile to njihove stalne aktivnosti), do motenj v ozdih sploh ne bi prišlo, ali pa bi se pojavile v bistveno milejši obliki.

Skupne ugotovitve

Iz vseh ugotovitev je mogoče razbrati, da delavec deluje, kot da ni zainteresiran za

obveščanje o vseh tistih vprašanjih, ki bi mu omogočila kakovostno samoupravno odločanje o bistvenih vprašanjih sprotnega dela in poslovanja ozdov (največja aktivnost je ob razpravi o višini osebnih dohodkov). Menimo, da je to posledica razmer, ko delavec v danih gospodarskih razmerah resnično lahko samoupravno odloča le o redkih vprašanjih.

Obravnavana ocena je bila izdelana v letu 1988, glede na takrat veljavno zakonodajo. Vendar tudi zakon o podjetjih opredeljuje pravico delavcev v družbenih podjetjih, da so obveščeni o vseh vprašanjih, pomembnih za uveljavljanje njihovih samoupravnih pravic ter o drugih vprašanjih, pomembnih za odločanje in kontrolo.

Vprašanje obveščanja delavcev se vsebinsko bistveno ne menja. Družbeni pravobranilci samoupravljanja bomo zato navedene ugotovitve lahko koristno uporabili pri aktivnostih ob prilagajanju ozdov novi zakonodaji.

Tudi »konje« ubijajo, mar ne?

Ta znani film je svoj naslov ponudil že številnim sestavkom, saj je več kot zgovoren. Tudi v našem primeru, ko govorimo o obveščanju v združenem delu, ga lahko uporabimo in tisto v naslovnem narekovaju smo lahko mi ali pa naša glasila, lahko je to celotno obveščanje v združenem delu, lahko je to pravica do informacije in verjetno še kaj.

»So trenutki, ko gre vse narobe. Ne pustite se vznemirjati: minejola! Tako so v enem od svojih sporočil zapisali naši kolegi v združenem delu gorenjske regije in grenko se lahko nasmehnemo. Današnji družbenopolitični, ekonomski, gospodarski, socialni ali kakršen že bode je ta položaj, je že pač takšen, da ni primeren za grenke nasmeh. Zadnje poročilo o stanju na področju glasil v slovenskem združenem delu nam kaže na tisto, na kar smo opozarjali že lep čas – sedaj se je pričelo uresničevati. Glasila zamirajo je lepši izraz za takšno ali drugačno ukinjanje glasil v združenem delu Slovenije.

V »Trimu« Trebnje in Dolenjskem so ukinili glasilo in naredili nič na ostalem področju obveščanja, v »Novoteksu« v Novem mestu so sicer glasilo ukinili, vendar so ga nadomestili z izdatnimi internimi bilteny. V »Gostolu« v Novi Gorici so vsebinsko spremenili zasnovo, za tem se lahko

skriva marsikaj. Novinarju v »Primorju« Ajdovščina pa so dodelili dodatne naloge in bo časopis izhajal najbrž bolj poredko. Svoje probleme ima uredništvo glasila mariborskega sozda »Elektrokovina«, ki se kadrovske krha in pod takšnimi ali drugačnimi pritiski, o katerih že toliko govorimo v svojih vrstah, lahko tudi pri tem glasilu pričakujemo spremembe. Še bolj zaskrbljujoče je na Gorenjskem. V občini Škofja Loka so ukinili eno glasilo, v občini Radovljica v enem letu kar štiri glasila, v kranjski občini je ukinjenih sedem glasil. V občini Jesenice je le eno glasilo (Železar), bodo pa temu tedniku zaradi prevelikih stroškov skrčili obseg za 30 odstotkov.

Smo prav zapisali v naslovu, da tudi »konje« ubijajo? In verjetno so imeli novinarji na Gorenjskem po svoje prav, ko so zapisali, da gre v nekaterih trenutkih res vse narobe, da ti trenutki minejo. Za to imajo dokaz. V BPT Trzin so lani ob ukrepu družbenega varstva ukinili glasilo in delovno mesto novinarja. Sanator pa je ugotovil, da je to zelo poslabšalo obveščanje, to pa naj bi bil osnovni vzrok za decembrsko stavko. Marca letos glasilo Bombažne predilnice in tkalnice ponovno izhaja.

Naj bo tako ali drugače, vsekakor se moramo zavedati, da opravljamo nič kaj hvalnežno delo – odkrivanje resnice, res pa je tudi, da dobesedno delamo glasila, v katerih le prenašamo pozitivni utrip delovnega okolja, in ne delamo takšne ali drugačne »sramote« delovni organizaciji in vodilnim delavcem ter vsem ostalim šefom v svojih, lastnih glasilih. Vsekakor pa se moramo

ponovno zavedati, da smo se znašli v času, ko je potrebno za preživetje kakšnega kolektiva ubiti tudi kakšnega »konja« in ne slepomišimo več, da ni tako. Preostane nam le eno, da pač stopimo skupaj v enotno vrsto, kjer bomo drug drugemu v moralno pomoč (pa tudi strokovno), kajti resnica gor ali dol – ta danes mnoge moti.

Brane Šalamon

RAZTRESENO O DANES
piše: Aleš Žerovnik

Ob limonadi o pomladi

Pred časom sem označil Jugoslavijo za zmešano državo, medtem ko sem dogajanje v Sloveniji dobrohotno razumel kot pospravljanje lastnega stanovanja in mukotrpno učenje novega demokratičnega reda, ki je tu in tam že rodil kakšen vsaj na videz lep sadež.

Pa danes! Zadnje scene na političnem prizorišču kažejo na to, da smo smeti potisnili le pod posteljo in nam že spet hudo »smetajo«. Tudi učenje demokracije smo vzeli prelahko, tako da so tudi tisti prvi sadeži le redke od znotraj nagnite limone, nekatere pa so bile tako ali tako le plastične.

Ta trenutek je provinca Slovenija nič manj zmešana dežela kot ostale enote Jugoslavije. Tokrat ne le da se je popolnoma stemnilo oblastnikom počasi se vrti tudi že alternativni, ob tem niti vsem ostalim državljanom ne preostane kaj drugega kot široke perspektive zmedenosti.

Pa pogledjmo kaj se dogaja z nekaterimi najbolj čudaškimi. Stanovnik filozofira na proslavah preprostemu ljudstvu le zgodovinsko sranje, sedanjost ga malo briga. Smole še vedno nastopa na televiziji v deliriju in globokem prepričanju vsake laži. Kučan je vsak dan bolj hladen kot da ga... Nič bolje se ne godi alternativni. Tu je najbolj prismuknjen lider socialdemokratov, medtem ko postaja Rupel vse bolj podoben Kučanu, kot da se pripravlja za njegovo nasledstvo. Celo do nedavnega trezni Bavčar je popolnoma pozabil na previdnost in večkrat popije kar se mu zdi, tudi če mu ponudijo šmarnico.

Skratka! Nič več se ne ve in tudi pisec teh vrstic je kot lahko berete vse bolj čuden. Pa vendar stavim, da bi se še našlo nekaj pametnih in poštenih.

Na žalost jih je potrebno iskati po zaporih in oprostite – norišnicah.

Če bo kdo rekel, spet piše o napačni strani naj povem, da naš problem resnično ni veliki vodja Milošević.

Pa tudi v gospodarstvu lahko le živitarimo dokler si ne pospravimo v glavah. In o slovenski pomladi nikar ne govorimo, rajši o slovenski limonadi, kot se je izrazil eden od vodilnih mož Aera.

Ni dvoma, da smo v žlico vode utopili ves sok tega kislega in gnilega sadeža, kajti tako malo ljubezni ne prenese niti zima. Govorim seveda o politiki, narava se še vedno v okviru svojih muhavosti drži koledarja.

Zato v parkih, planinah in na morju tudi ta maj vidimo tisoče cvetov. NAJ ŽIVI NARAVA.

DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

Obveznosti, naloge in samozaščitni ukrepi

1. DEL

Prispevke, ki jih bomo objavili v naših glasilih smo pripravili zato, da bi bili bolj pripravljeni in seznanjeni s samozaščitnim delovanjem.

Od nas je odvisno, kako varno se bomo počutili na svojem delovnem mestu, doma in v družbi. Prav zato moramo skrbeti za varnostno vzgojo naših delovnih ljudi, jih pravočasno in objektivno seznanjati o nastalih varnostnih in samozaščitnih problemih in jih obveščati, da bo varnostna kultura (pozitivni odnos do varnostnih problemov) prisotna v našem vsakdanjem življenju.

S prevetnivnim delom bomo lahko preprečili negativne pojave, oziroma preprečili širjenje nastalega varnostnega problema.

Vse te naloge in obveznosti bomo v nadaljnjem besedilu podrobneje obdelali, zato je potrebno, da jih dobro proučite in uporabljate njihovo vsebino pri opravljanju svojega družbenega in političnega dela.

Zagotoviti moramo, da bomo vsi v naši družbi skrbeli za našo varnost in samozaščitno ravnanje.

UVOD

Kot se je že v pretekli vojni izkazalo, je obveščenost zelo pomemben faktor v učinkovitosti vojaške akcije. Od dobre poučenosti in obveščanja o potrebnih ukrepih je odvisen celo izid oz. učinek celotnih obrambnih priprav, predvsem pa družbene samozaščite zaposlenih, saj se lahko le-ti takoj pravilno in hitro samozaščitno organizirajo v raznih oblikah vojnega delovanja (bombardiranje mest in naselij, delovanje raznih kemičnih in atomskih dejstev, požar, antipropaganda, panika, diverzije, podtikavanje eksplozivov, zastupitev vode...). Zato informiramo delavce in občane že v mirnodobnem času, predvsem pa je potrebno poudariti informiranje v času izrednih razmer.

INFORMIRANJE DELAVCEV – OBČANOV

(za objavo preko internega glasila, zborov delavcev in informativnih sredstev).

Vojne obveznosti zaposlenih

V času delne oz. splošne mobilizacije so se dolžni javiti na svoja zborna mobilizacijska mesta vsi tisti delavci, ki imajo vojni raspored v oborožene sile, krajevno skupnosti ali druge strukture SLO in DS.

Vsak delavec ali občan, ki ima vojni raspored v oborožene sile, ima v svoji vojaški knjižici napisano v katero enoto je razporejen in kje je njegovo zborna mesto.

Delavci, ki so razporejeni v krajevno skupnost, so prejeli knjižico civilne zaščite oz. obvestilo, da so pripadniki NZ v krajevni skupnosti. Ob tem velja naslednje:

Delavci – občani, ki imajo vojni raspored, so dolžni v času, ko se izvajajo ukrepi za pripravljenost oz. v času ko tozdi objavi, da se morajo javiti vsi vojni obvezniki na določeno mesto, so se dolžni nemudoma odzvati obvestilu. To velja predvsem za tiste delavce, ki še niso prejeli poziva oboroženih sil (JLA, TO, OOA, MILICA...).

V času izrednih razmer so vsi zaposleni dolžni nositi s seboj vojaško knjižico oz. druge dokumente, ki opredeljujejo njihovo razporeditev.

Vojaško knjižico morajo delavci nositi nenehno s seboj zato, da se lahko v trenutku, kot to zahtevajo trenutne razmere preveri, kdo ima vojni raspored in na katero zborna mesto ga je potrebno poslati (v določenih primerih je dolžna vsaka DO pomagati izpeljati mobilizacijo).

Delavci, ki imajo knjižico civilne zaščite v krajevni skupnosti oz. drugi ustrezen dokument, v katerem je vpisana razporeditev, so jih dolžni nositi s seboj v že omenjenem času.

S tem je omogočeno, da se lahko v trenutku, ko to zahtevajo trenutne razmere, preveri, kdo ima razpored v CK – KS oz. druge strukture DSZ in na katero zborni mesto ga DO takoj naslovi, če je za to izdan ukaz. V določenih primerih je vsaka DO dolžna pomagati pri izpeljevanju mobilizacije.

Razpored delavcev v TOZD (CIVILNA DOLŽNOST)

Civilna dolžnost pomeni, da je delavec razporejen v vojno proizvodnjo v tozdu, kjer je zaposlen delavec, ki je razporejen na civilno dolžnost ne sme biti vojni obveznik oz. obveznik v katerikoli drugi strukturi v krajevni skupnosti. Razporeditev na civilno dolžnost odobri le pristojen občinski upravni organ (sekretariat za ljudsko obrambo). Razporeditev delavca v tozdu obvezuje, da opravlja dela in naloge po sistemizaciji DM vojne proizvodnje in to v času vojne nevarnosti, vojne oz. začasne zasedbe naše republike.

Delavec z razporedom v tozdu se je dolžan zgledati na zbornem mestu, ki ga določi komite za SLO in DS TOZD z razglasom, objavo oz. pozivom. V ta namen dobi delavec odločbo o razporeditvi na določena dela in naloge vojne proizvodnje tozda.

Viški delovne sile

Za čas prehoda tozda na vojno proizvodnjo, se pojavijo viški delovne sile, saj se določen del proizvodnje ukine. Ukinja se vsa proizvodnja, katere proizvodi niso nujno potrebni. Nekatere delavce se prerazporedi v vojno proizvodnjo in tako nadomesti manjkajoče delavce, ki so odsotni zaradi odhoda v JLA in druge strukture LO. Vsi delavci, ki so ostali brez razporeditve se morajo zgledati takoj na zavod za zaposlovanje, kjer prejmejo novo delovno dolžnost.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Dani Zagoričnik

5. LIKOVNA KOLONIJA ŠTUDENTOV LIKOVNE UMETNOSTI IZ LJUBLJANE

Uspešna likovna kolonija

Od 16. do 23. maja je na Velem Lošinju potekala že peta po vrsti likovna kolonija študentov Akademije likovnih umetnosti iz Ljubljane. Tudi tokrat je bila naša delovna organizacija pokrovitelj kolonije.

Študentje, bilo jih je 8 oz. 9, pod vodstvom profesorja Andreja Jemca in profesorja Marjana Tršarja so prebivali v našem počitniškem domu na Velem Lošinju in risali v prelepem okolju tega kraja.

Na Velem Lošinju sem jih obiskala 22. maja, torej dan pred koncem kolonije. Naš počitniški dom je bil prazen, ura je bila 11 dopoldne, le delavci so urno urejevali naš park. Vstopila sem v jedilnico in na teraso in kar ostrmela. Ob stenah so se sušile slike, ki so jih študentje narisali v petih dneh. Slik je bilo res precej, kasneje so mi povedali, da jih je približno štirideset (40).

Na slikah sem prepoznala motive Velega Lošinja in okolice, ki je res izredno lepa.

Profesor Andrej Jemec je kasneje ob ogledovanju slik dejal, da so bili študentje v teh dneh zelo ustvarjalni, saj so delali ves dan. Z deli študentov je zelo zadovoljen, saj so dela zelo kakovostna in precej zanimiva. Nikakršen problem ne bo narediti izbor slik za razstavo, je ocenil profesor Jemec. Pogoji dela so za študente res idealni, tudi okolica je prekrasna, zagotavlja pa tudi mir za slikanje. Profesor Jemec je dejal, da ni pričakoval, da bodo študentje lahko toliko narisali, saj so študentje 4. letnika ALU precej obremenjeni s študijskimi obveznostmi. Tukaj pa so mnogi ustvarili več kot celo študijsko leto pred tem in nekateri zaradi slikanja sploh niso prihajali na kosilo. Profesor Jemec je rekel, da bi lahko v tem čudovitem okolju naredili izredno dobro reklamo za naše izdelke. Z videokamero bi lahko posneli študente, kako slikajo, čudovito okolico, počitniški dom in naše izdelke. Takšna reklama bi bila zelo dobra in nevsiljiva in tudi poceni.

Profesor Marjan Tršar mi je dejal, da že dolgo ni delal z nobeno skupino študentov tako intenzivno in tako veliko. Študentje so bili res delovni in ustvarjalni, zato nam je tudi zmanjkalo barv in smo zanje prosili. Druga pošiljka barv je študentom omogočala slikanje še za preostale tri dneve.

Nova predavalnica

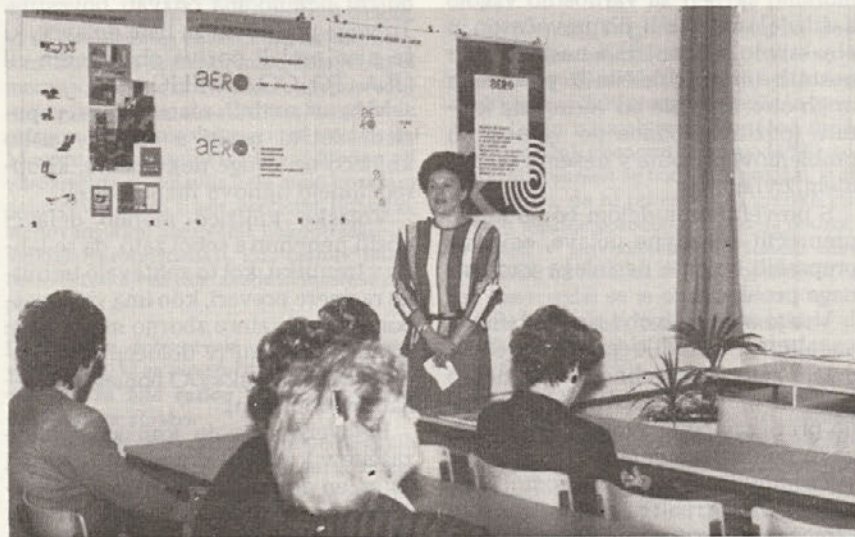
7. aprila 1989 smo v nekdanjih prostorih računalniškega centra na Trgu V. kongresa odprli predavalnico. Program izobraževanja se vse bolj širi, je dejala Sonja Krašovec, vodja Kadrovske-spološnega sektorja, ki je tudi odprla novo predavalnico. Vsako leto 900 delavcev Aera sodeluje v raznih oblikah izobraževanja in zato je bila predavalnica res potrebna. Z novimi prostori pa smo dobili tudi nove pogoje za bolj uspešno delo na področju iz-

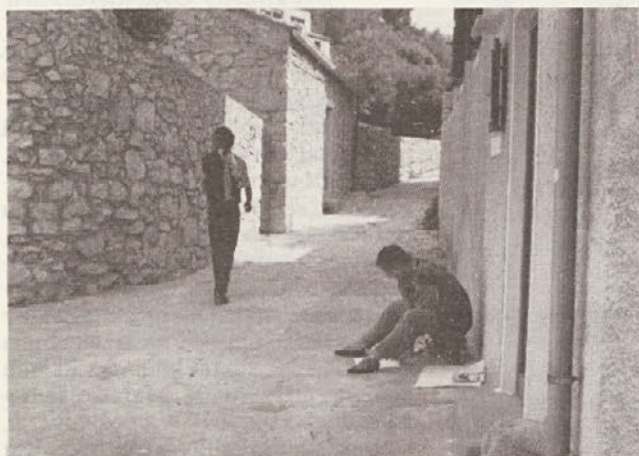
obraževanja. Predavalnica še ni popolno opremljena, saj zanjo načrtujejo še osebni računalnik.

Stroški nove predavalnice so znašali 60 milijonov dinarjev in so nižji od planiranih. Velja povedati tudi to, da so predavalnico prenovili pred časom. Povedali so tudi, da bodo stroške povrnili že v enem letu, saj toliko znašajo stroški najemanja prostorov izven Aera.

Otvoritev predavalnice je bila delovna, saj so po otvoritvi takoj pričeli z uvajalnim seminarjem za pripravnike.

JR

Pogoji dela so bili zelo dobri in zato so študentje naredili tako veliko.

Dekan Akademije likovnih umetnosti profesor Franc Kokalj je bil nad rezultati likovne kolonije izredno zadovoljen in dejal je, da ni pričakoval tako dobrih rezultatov. Za drugo leto, če bo to postala stalna oblika sodelovanja, bi želeli, da bi bila kolonija na začetku maja za kakšen dan daljša in prevoz bi moral biti boljše organiziran.

Kaj pa so povedali študentje?

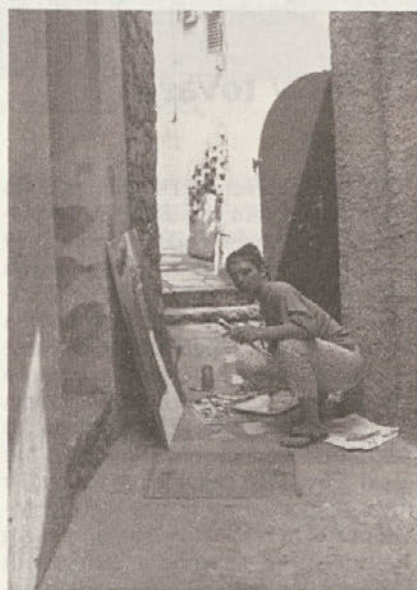
Vsi so bili enakega mnenja, da je na Lošinju lepo, krasno in da je ta likovna kolonija kar prehitro minila. Okolica je lepa, ravno tako so bili pogoji risanja dobri, saj so ves dan lahko mislili samo na slikanje in nič drugega. Povedali so mi, da so v 7 dneh na Lošinju narisali več kot v celem šolskem letu. Ker so bili delovni pogoji tako dobri, jim ni bilo težko narediti po eno ali dve sliki na dan. Vsi so menili, da se bodo v teh dneh kar razvadili saj v Ljubljani še zdaleč nimajo takšnih pogojev. Prav je, da študentom Aero omogoča, da na takšen način izkoriščajo svojo ustvarjalnost, saj v Ljubljani ni takšnih možnosti. Študentje so zvečer po delovnem dnevu skupaj s profesorjema ocenjevali svoja dela in pregledovali svoje slike. Lahko bi celo rekli, da je bila to oblika teoretičnega

pouka na tej slikarski koloniji. Študentje bodo Aero odstopili vsak po eno sliko, strokovna komisija pa bo nagradila še tri najboljše slike.

ANKETA

Služba za raziskavo tržišča in EP je študentom posredovala anketo o kakovosti barvic. V anketo so napisali precej kritičnih pripomb, vendar so te pripombe kritična ocena študentov. Takšna ocena je tudi cilj likovne kolonije s študenti ALU saj nam le strokovna ocena pomaga izboljšati ponudbo umetniških barv. Rezultat sodelovanja Aera in ALU pa so novosti v naši ponudbi na osnovi strokovnih mnenj. Študentje so imeli največ pripomb na paleta barv, predvsem pri umetniških barvah Rihard Jakopič. V kompletih barv bi bilo ustrežnejše, če bi bile tri tube bele barve, namesto posameznih barv. Nekaj pripomb so imeli na embalažo barv. Tube niso vedno najbolj pripravne, saj iz tub ne morejo iztisniti vse barve. Na paleti pa pogosto ostane še kaj barve, vendar ne gre več nazaj v tubo, v lonček pa bi jo še lahko vrnili. Menijo, da bi bili lončki ali posodice ustrežnejše.

Žal jim je tudi, da so dobili barve 1. kakovosti, ceneje in tudi pripravne pa bi bilo, če bi jim poslali barve v lončkih ali kozarcih.

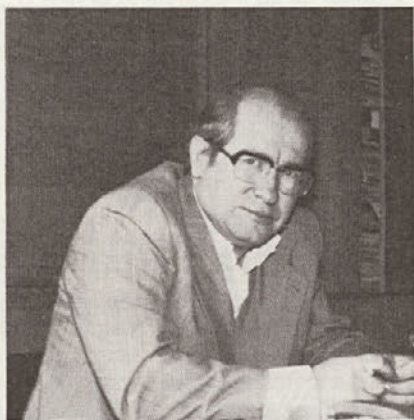

RAZSTAVA

Slike V. slikarske kolonije študentov akademije likovnih umetnosti bomo razstavili septembra v celjskem Likovnem salonu za DAN AERA. Mislim da bo letošnja razstava pokazala, da je bila ta Aerova poteza pravilna.

Jasna Rode

JOŽE LEJKO ODHAJA V POKOJ

29 let v tovarni

Vrsti sodelavcev, ki so ali nas bodo v letošnjem letu zapustili, se je priključil tudi Jože Lejko, diplomirani sociolog, vodja kadrovske-splošnega sektorja tovarne. Jože Lejko se je zaposlil v tovarni pred 29 leti, kot vodja kadrovske-splošnega sektorja. Ko se je zaposlil v tovarni, je bila tovarna tehnično in ekonomsko v zelo slabem stanju, predvsem pa je bila kadrovske zelo šibka. Tudi osebni dohodki so bili nizki. Tov. Jože Lejko je med prvimi v tovarni spoznal, da je mogoče zagotoviti obstoj in razvoj tovarne predvsem s pridobitvijo sposobnih strokovnih kadrov in z uvedbo sodobne organizacije. Kljub velikim težavam se je angažiral za izboljšanje stanja ter je dolga leta sistematično delal v tej smeri. V največji meri je njegova zasluga, da so postopoma v tovarno prišli sposobni strokovni kadri in da se je organizacija bistveno izboljšala. Tovarna je danes tehnološko in organizacijsko na neprimerno višji ravni, pri čemer gre do prav tov. Jožetu Lejku velike zasluge.

V času najinega pogovora jih je mnogo želelo še zadnjič izkoristiti njegovo znanje, pridobiti podpis ali urediti osebne zadeve. Kup drobnih stvari, ki pa so za posameznika in tovarno še kako pomembne.

Kako se počutite sedaj?

Kot vojak, ko gre v vojsko. Le s to razliko, da se vrne nazaj na delo. No, sigurno je to življenjska prelomnica, ki je ne kaže dramtizirati. V življenju sem se zmeraj držal načela, da je treba stvari jemati razumsko, čustva pa potisniti v ozadje. To omogoča, da se čimprej prilagodiš na nove razmere in situacije. Vem, da bodo manj pomembne stvari postale pomembnejše, kajti velike stvari (odraščanje, šolanje otrok) so mimo.

Večino svojega aktivnega delovnega časa ste prebili v tovarni celuloze. Kako to, da zapuščate tovarno eno leto pred uradno upokojitvijo?

Odločitev ni bila težka. Več vzrokov je botrovalo mojemu koraku, od slabšega osebnega počutja, do novih gospodarskih gibanj, predvsem pa je že čas, da se v novo organizacijo vključijo mlajši delavci.

Ali boste sedaj še vedno aktivni v zunanjih družbenopolitičnih organizacijah?

Kar se tiče te aktivnosti, menim, da je prav, da se mlajši kadri vključujejo aktivno v družbenopolitično delo tako kot smo se mi, ker v družbi z odhodom v pokoj človek dobi povsem nov status in s tem tudi drugačno ocenjevanje tvoje aktivnosti.

Vaše želje?

Želim, da bi bili odnosi še naprej taki kot so bili v času mojega vodenja v sektorju in tovarni. Kajti prepričan sem, da pri osebnem počutju na delovnem mestu ni na prvem mestu osebni dohodek, ampak osebno počutje in dobri odnosi s sodelavci in medsebojni odnosi v tovarni.

Glede na to, da sem pustil najbolj sveže moči in leta v tovarni, saj sem skoraj 29 let delal na najbolj občutljivem področju, ki zadeva vsakega delavca neposredno v živo, mi gotovo ne bo vseeno, kako se bo tovarna naprej razvijala in kakšne bodo njene perspektive. Zato se bom seveda kot opazovalec še vedno zanimal za dogajanje v tovarni, ker bodo v tovarni ostali sodelavci, s katerimi sem dolga leta preživaljal lepe pa tudi težke trenutke. Po tolikih letih dela v istem kolektivu se človek počuti kot del tega kolektiva, zato mu ni vseeno kakšen nadaljnji razvoj bodo doživljali »zanamci«. Predvsem pa želim vsem sodelavcem in naslednikom veliko uspehov in osebnega zadovoljstva pri delu.

Tovariš Jože Lejko, tudi mi vam želimo vse najlepše!

Karmen Dovč

Upokojil se je mizar Ivan Kalan

Mnogim delavcem je tesno pri srcu, ko se zavemo, da je napočil čas upokojitve, so pa tudi taki, ki komaj čakajo na pokoj – tu so leta, morda načeto zdravje, preutrujenost...

Sredi maja se je poslovil mizar IVAN KALAN, doma iz Zbilj pri Medvodah. Mizarskega poklica se je izučil pri privatniku Demšarju v Vižmarjih pri Ljubljani leta 1947 in pri njem delal vse do odhoda k vojakom. Leta 1951 po opravljeni vojaški obveznosti, se je zaposlil pri Okrajnem mizarskem podjetju v Stanežičah, kasnejša tovarna pohištva Sora Medvode. Jeseni 1968 je pričel delati v naši tovarni, nekaj mesecev je delal v lesočistilnici, nato pa na izžemalnem stroju, kjer je zdržal kljub težaškemu delu vse do leta 1975. Marsikaj je doživel v teh 21 letih dela v naši tovarni, lepe pa tudi manj lepe trenutke. Kar ne more pozabiti hude nesreče na izžemalnem stroju, ki se je tragično končala za štiri delavce. Ker je dolga leta tudi sam delal pri izžemalnem stroju, bi se lahko nesreča pripetila tudi njemu in zato so spomini nanjo še vedno tako živi in boleči.

Končno se je tudi njemu posrečilo dobiti v tovarni lažje delo, delal je zopet v svojem poklicu v mizarski delavnici. Opravljal je večja in manjša dela v vseh oddelkih tovarne.

Z odhodom v pokoj ni imel posebnih težav in bo brez tovarne kar lahko shajal. Doma v Zbiljah ima manjšo kmetijo, s sinom, ki je prav tako mizar, sta si uredila manjšo mizarsko delavnico in tako bosta mizarila za sovaščane in znance.

Na delo je rad prihajal in to vedno s kolesom. Prometne zveze Zbilje-Goričane niso bile najboljše, zato mu je bilo kolesarjenje ne samo v razvedrilo, ampak prav nuja.

S sodelavci se je dobro razumel, ob odhodu so mu zaželeli vse najboljše predvsem pa obilo zdravja. Kupili so mu novo kolo, da bi tako lažje večkrat prikolesaril v tovarno kot upokojenec.

Cveta Robas

Proslava ob 40-letnici

Člani Industrijskega gasilskega društva Aero tozid Tovarna celuloze in papirja Medvode so 7. aprila proslavili 40-letnico delovanja svojega društva. Pripravili so skromno proslavo, ki so se je udeležili tudi številni gosti, med njimi predsednik občinske gasilske zveze Ljubljana-Siška, sektorski poveljnik Medvod za industrijo in sektorski poveljnik Medvod za teren, predstavniki gasilskih društev in predstavniki IGD Kemija Šempeter in IGD Aero Celje. Na proslavi sta bila tudi direktor tovarne Franc Mlakar in vodja službe za varstvo pri delu Darko Cafuta.

V kulturnem programu je nastopil Moški pevski zbor KUD »Oton Župančič« iz Sore, ki je zapel več pesmi.

Po uvodnem pozdravu predsednika IGD Aero Medvode Nijaza Memića je sledila predstavitev razvoja društva skozi 40 let njegovega delovanja. Ustanovljeno je bilo že leta 1948, o njegovem razvoju in delu pa lahko več preberemo v kroniki društva, ki je pripravljena posebej.

Po predstavitvi je vse udeležence pozdravil direktor tovarne. Pohvalil je delo društva in omenil, da kljub temu, da je že več kot 25 let v tovarni, ni vedel, da je bilo gasilsko društvo tako delavno v preteklih štirih desetletjih. Obljubil je, da bo vodstvo tovarne tudi v prihodnje skrbelo, da se bo delo društva uspešno nadaljevalo in da bo imelo primerno opremo. Vse prisotne je pozdravil tudi vodja službe za varstvo pri delu. Poudaril je, da je delo službe za varstvo pri delu tesno povezano z gasilskim društvom in pohvalil dosedanje sodelovanje z IGD, ki opravlja pomembno delo na področju požarne varnosti v tovarni. Pomembno delo pa opravljajo za primer požara. Poleg tega pa skupaj s prostovoljnimi gasilci izvajajo še pomembno preventivno delo, saj vemo, da je požarna nevarnost v papirni industriji velika. Na to opozarjajo požari, ki so bili v zadnjih letih v slovenskih papirnicah. Zato, da bi čimbolj zmanjšali požarno nevarnost in da bi stalno izmenjevali izkušnje delavci, ki so zadolženi za požarno varnost v slovenskih papirnicah, je bila v sozidu Slovenija papir pred leti ustanovljena posebna komisija.

Zapišemo lahko, da je komisija za požarno varnost zelo delavna, in da so vsi zadovoljni z njenim delom.

Poudaril je tudi, da ima tovarna zadovoljivo gasilsko opremo, dokončno

Na proslavi je nastopil Moški pevski zbor »Oton Župančič«.

pa bi bilo treba urediti še hidrantno omrežje. Predsednik OGZ Ljubljana-Siška tovariš Kogovšek se je članom IGD Aero Medvode zahvalil za dosedanje sodelovanje in zaželel, da bo tako tudi v prihodnje. Podelil je tudi občinska gasilska priznanja, v nadaljevanju pa je predsednik IGD Aero Medvode podelil še društvena priznanja.

Po zaključku uradnega dela proslave so se udeleženci pogovarjali o dosedanjem delu in o načrtih v prihodnje.

Nijaz Memić

Delovanje industrijskega gasilskega društva Aero Celje

V okviru letnega programa je Industrijsko gasilsko društvo Aero Celje imelo svoj redni letni občni zbor na katerem je bilo prisotnih poleg članov društva še vrsto zunanjih predstavnikov drugih gasilskih društev, predstavnik Gasilske zveze Celje, Zavoda za požarno varnost Celje in predstavnik vodstva DO Aero Celje.

Občni zbor je vodil predsednik delovnega predsedstva Bogomir Gabršek in v uvodnem govoru je pozdravil vse navzoče ter podal dnevni red.

Po pročilih, ki so bila kritična je sledila razprava v kateri je sodelovalo veliko število prisotnih. Njihova mnenja, predloge in pobude, ki so bile us-

merjene v finančne, kadrovske in prostorske zadeve društva pa je komisija, ki je bila imenovana na občnem zboru strnila v naslednje sklepe:

Komisija je pripravila osem sklepov in jih posredovala upravnim odborom IGD v obravnavo in sprejem.

SKLEPI:

1. Sprejemamo dopolnilni program dela za leto 1989 z opredeljenimi nosilci nalog,

2. Društvo opozarja vse službe varstva pri delu v tozidih in DSSS za tesnejše sodelovanje,

3. Dogovorjeni prostori za uporabo društva in civilne zaščite dokončno uredimo do 1. maja 1989,

4. Na osnovi pravočasnega obveščanja s strani društva vodje proizvodnih obratov je nujno, da v maksimalni meri omogočimo udeležbo na pripravljanih vajah,

5. V finančni plan za leto 1989 dodatno vstavljamo zahtevek za nabavo orodnega vozila. O tem pismeno obvestimo pristojne zunanje institucije z namenom sofinanciranja:

- SIS za požarno varnost
- Občinska gasilska zveza
- Zavarovalnica Triglav,

6. Občni zbor predlaga, da poslovni svet DO dvakrat letno (julij, januar) seznanimo z delom društva in njegovo problematiko,

7. Občni zbor IGD Aero Celje je zaradi odhoda iz DO razrešil tajnika Andreja Mažgona in sočasno imenoval novega tajnika Danija Zagoričnika za dobo 6 mesecev. V tem času pa bomo načrtno pristopili k iskanju novega tajnika društva.

Predlagane sklepe je upravni odbor IGD Aero Celje sprejel na svoji redni seji v aprilu.

Dani Zagoričnik

Koncert v Podčetrtku

Med pospešene in uspešne priprave na jubilej – slavnostni koncert ob desetletnici delovanja v septembru – lahko uvrstimo tudi večerni nastop našega Mešanega pevskega zbora 24. aprila v hotelu Atomske toplice v Podčetrtku.

Zbor je za koncert pripravil petnajst pesmi, večinoma slovenske narodne in ljudske iz različnih pokrajin naše ožje domovine v priredbah znanih ustvarjalcev naše zborovske literature. Morda so še posebej občuteno izzvene pesmi s Koroške, ki so jih zelo toplo sprejeli tudi poslušalci. Med deli tujih skladateljev pa lahko omenimo skladbi Hasslerja in Gústoldija.

Pevke in pevci so zanesljivo in ubrano peli na tem koncertu in dokazali, da prizadevno delo na vajah in dobro sodelovanje z zborovodjo Emilom Lenarčičem daje nove spodbude za večje uspehe.

Občinska revija pevskega zbora 1989

Pod okriljem občinske konference SZDL Celje in Zveze kulturnih organizacij Celje se je 26. aprila v celjskem Narodnem domu odvijala vsakoletna prireditev – občinska revija pevskega zbora 1989. Na njem je letos sodelovalo devetnajst zborov s celjskega okolišja, ki so nastopili v dveh skupinah, v popoldanskem in večernem delu tekmovanja. V popoldanskem delu je nastopilo pet mešanih pevskega zbora, pet moških in en ženski pevski zbor.

Na večernem koncertu je na reviji tekmovalo osem pevskega zbora, ki so se predstavili v naslednjem vrstnem redu:

Mešani pevski zbor Zdravilišča Dobrna, Mešani pevski zbor Aero Celje, Moški pevski zbor Libela Celje, Moški pevski zbor Anton Bezenšek Frankolovo, Mešani komorni zbor Celje, Komorni moški zbor Celje, Akademski pevski zbor Boris Kidrič Celje in Mešani pevski zbor France Prešeren Celje.

Vsak zbor je zapel tri pesmi. Naši pevci so za svoj nastop pripravili Hasslerjevo Sedaj zapojmo, Schwabovo Večer na morju in Gústoldijevo Amor v čolnu. Zbor je uspešno izvedel vsa tri dela in dobil tudi ugodno oceno strokovne glasbene žirije, ki je na letoš-

Občinska zborovska revija Celje: MPZ z zborovodjem Emilom Lenarčičem med nastopom

njem tekmovanju odločala o tem, kateri zbori se bodo uvrstili na medobčinsko revijo.

Mešanemu pevskega zboru Aero Celje se je tako uresničila dolgoletna želja po nastopanju na kakovostnejšem tekmovanju, ki je zagotovo velik izziv in obenem spodbuda našemu sedemintrideset-članskemu pevskega kolektivu.

Vsem pevcem in zborovodji ob napredovanju iskreno čestitamo in želimo še veliko dobrih in lepih dosežkov tudi v prihodnje.

Tone Škerbec

(20. maja je 36 zborov nastopilo na medobčinski reviji. O tem tekmovanju pevskega zbora bomo poročali v naslednji številki Našega Aera. oz.)

»Aero skrbi za kulturo« je dejala Mirjam Ilc, hčerka Riharda Jakopiča

V začetku maja sem obiskala Mirjam Ilc, hčerko slovenskega slikarja Riharda Jakopiča. Aero je pred kratkim kupil sliko Riharda Jakopiča »Gozd« in zato sem se tudi oglasila pri Mirjam Ilc. Skupaj sva obujali spomine na njenega očeta in na sodelovanje z Aerom.

»Pred časom sem bila presenečena nad dopisom Aera, v katerem me je vaša delovna organizacija prosila za dovoljenje uporabe imena Rihard Jakopič na oljnatih barvicah«, je začela s pripovedovanjem Mirjam Ilc. »Na začetku sem bila začudena nad to prošnjo in nisem hotela pristati na to, da bi ime mojega očeta nosil izdelek. Vedno sem imela težave z mnogimi založniškimi hišami zaradi avtorskih

pravic in honorarjev, zato sem bila skeptična tudi tokrat.

Po premisleku sem le pristala na prošnjo Aera, saj so barvice le povezane z imenom in delom mojega očeta. Vaši sodelavci so me ponovno prosili, da bi uporabili sliko mojega očeta za embalažo. To mi ponovno ni bilo všeč, vendar je embalaža z avtoportretom mojega očeta izgledala zelo zanimivo. Avtoportret mojega očeta je zelo dobro vključen v embalažo. Moram priznati, da je oblikovana okusno, diskretno in skoraj umetniško. Moram pa povedati, da sem zadovoljna tudi s honorarjem, saj je bil kmalu nakazan.

Potem pa je nekaj časa trajalo, da so se pojavile barve na tržišču. Pri meni pa se je oglašil tudi tovariš iz Aera in mi prinesel barve, tako kot mi je pred časom obljubil. Dolgo časa sem jih imela na mizi pri sebi, potem pa sem jih podarila vnuku, ki živi v Italiji. Barve so mu bile zelo všeč.

Vendar pa mojega sodelovanja z Aerom ni bilo konec. Kasneje so prišli s ponudbo, da bi kupili sliko mojega očeta. Malo kasneje sem pristala na to ponudbo, seveda pa sem morala prositi za dovoljenje Narodno galerijo. Verjetno pa bomo sodelovali tudi še v bodoče, saj smo se dogovarjali tudi za odkup naslednje slike«, je zaključila Mirjam Ilc.

V razgovoru sem tudi dejala, da Aero namerava odpreti svojo galerijo v Celju in da bo Aero v prihodnje vsako leto pokrovitelj likovne kolonije študentov ALU in Mirjam Ilc je pripomnila, da Aero zelo skrbi za kulturo. Na koncu najinega razgovora pa je omenila, da si slovenski impresionisti zaslužijo stalni razstaveni prostor, ne pa le stranske prostore v Narodni galeriji in kletne prostore Moderne galerije. Za stalni razstaveni prostor slovenskih impresionistov pa bodo potrebna prizadevanja nas vseh.

Jasna Rode

Ob jubileju

Spomladi leta 1946 se je porodila zamisel, da bi v Celju pripravili srečanje grafičnih delavcev Slovenije. Na tem srečanju bi izvedli primeren program, ki naj bi s svojo vsebino povezoval stike med grafičnimi delavci in jih družil v kulturni in športni dejavnosti.

Tako je prišlo do prvega tovrstnega srečanja oziroma prireditve:

TISKARSKI DAN. Ker so bile na srečanju grafičnih delavcev močno poudarjene športne dejavnosti oz. prireditve, kjer so sodelovali vsi člani takratnega fizikturnega aktiva, je ta tiskarski dan dobil še dodatno obeležje – kot **dan letnih športnih iger grafičarjev**.

Prireditve tiskarskega dne so se vrstile dva dni in so obsegale: tiskarsko razstavo, kulturno prireditev, šahovski troboj in vrsto športnih tekmovanj.

Tako bi ob letošnjih jubilejnih 30. letnih športnih igrah grafičarjev Slovenije opisal potek prvih letnih športnih iger, ki so bile **pred 43. leti – 5. in 6. oktobra 1946 v Celju**.

Športne prireditve so pričele drugi dan, v nedeljo 6. oktobra, v zgodnjih popoldanskih urah. Ves tiskarniški kolektiv in precejšnje število Celjanov se je zbralo na športnem igrišču Glazija ob Ljubljanski cesti. Vsi, ki so nastopali na športnih tekmovanjih, pa so v povorki prikorakali na Glazijo. Na čelu godba na pihala, nato zastavonoše, za njimi pa vsi člani fizikturnega aktiva v solidnih športnih dresih, na katerih je bil z modro barvo odtisnjen simbol – grafični lev. Po himni in razvitju zastave se je pričel odvijati program v naslednjih panogah:

– Troboj za ženske (tek na 60 m, met pentlje, skok v daljavo).

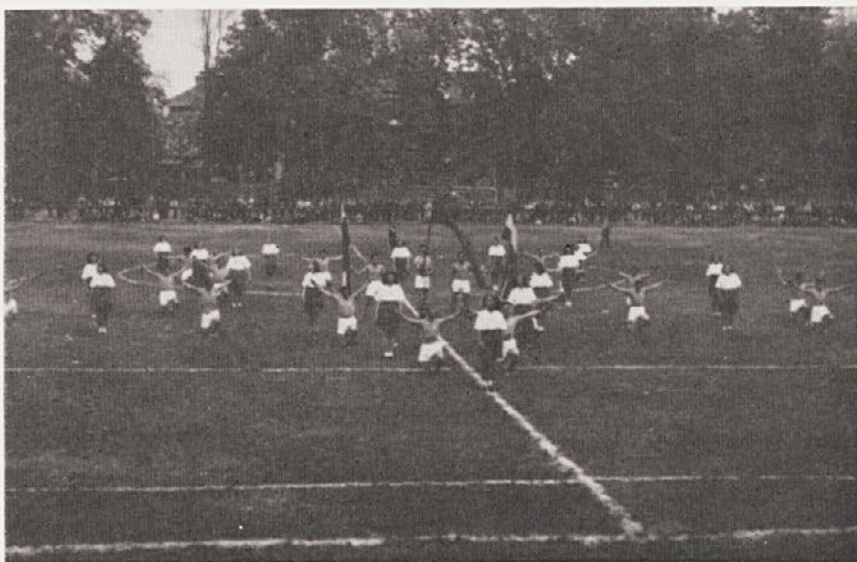
– Peteroboj za moške (tek na 100 m, tek čez ovire 400 m, skok v daljavo, met krogle in tek s polnimi samokolnicami).

Tek s samokolnicami je nekako simboliziral takratno množično udarniško delo pri odstranjevanju ruševin med vojno porušeni stavbi v Celju.

– Na gimnastični vaji (alegorija – prosta vaja) je nastopil celoten fizikturni aktiv ob glasbeni spremljavi godbe na pihala.

– Tekma v odbojki med uslužbenci takratnega okrožja Celje in celjskimi grafičarji.

– Mladinska nogometna tekma (2 x po 30 minut) med mladinci Kovinarske šole EMO in mladinci grafičarji: podatka o izidu tekme žal ni.

Proste vaje članov fizikturnega aktiva grafičarjev na Glaziji

– Balkanska štafeta – sodelovali so trije kolektivi. Prva je bila štafeta Ljudske pravice, druga Celjske tiskarne, tretja pa Mariborske tiskarne.

– Šaljiva nogometna tekma, ki so jo odigrali starejši poštarji in starejši grafičarji. Na tej tekmi smo se lahko dobro nasmejali, upehani veterani pa so se odločili za neodločen izid.

Med vsemi športnimi nastopi na Glaziji je neutrudno igrala godba na pihala celjskih poštarjev.

Dopoldne istega dne je potekal šahovski troboj med ljubljanskimi, mariborskimi in celjskimi grafičarji. Rezultati so bili dokaj izenačeni, ni pa zabeleženo, kdo je zmagal. Sicer pa je na vseh prireditvah veljalo načelo: VAŽNO JE SODELOVATI!

Doseženi rezultati na tekmovanjih prvega tiskarskega dne seveda niso bili izredni, še manj vrhunski, pa tudi tekmovalne discipline so bile prilagajene takratnim razmeram. Vendar lahko zapišemo, da je bil TISKARSKI DAN 1946 dobro zastavljen začetek vse bolj množične športne aktivnosti grafičnih delavcev. Na družabnem zaključku pa je bilo sklenjeno, da bi s takšnimi, prevsem športnimi prireditvami, nadaljevali tudi v prihodnjih letih. Potekale naj bi v večjem obsegu, spodbujale medsebojno sodelovanje in širile športno dejavnost med grafičnimi delavci.

Stane Lovrenčič

Povorka grafičarjev odhaja na športne tekme na Glazijo

Novosti na vrtu počitniškega doma na Velem Lošinj

Naš vrt v počitniškem domu na Velem Lošnju je ves v neredu, ker je v obdobju temeljite prenove. Upoštevali smo želje naših letovalcev, ki so pogrešali predvsem rekreativne možnosti v parku.

Sedaj pripravljajo odbojgarsko igrišče, postavili bodo koš za košarko, dve mizi za namizni tenis, rusko kegljišče in balinišče. Postavili bodo še tudi več miz in klopi v parku. Pri palmi pa so odstranili ploščice, ker so bile korenine palme prekošate. Obljubljajo, da bodo vsa dela končana že v začetku junija.

Jasna Rode

COBISS •

